

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

**Funkce francouzských členů z hlediska výstavby textu
ve srovnání s jazykovými prostředky češtiny**

Diplomová práce

Vypracovala: Martina Kuncová

Studijní obor: český jazyk – francouzský jazyk

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ondřej Pešek, Ph.D.

České Budějovice

2008

**UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

PEDAGOGICAL FACULTY

INSTITUTE OF ROMANCE STUDIES

Author : Martina Kuncová

Specialisation : Czech – French

Supervisor : Mgr. Ondřej Pešek, Ph. D.

České Budějovice 2008

**Theme : Functions of French articles as a part of the text in
comparison with the means of Czech language**

Annotation

The aim of this work is to analyse functions of French articles as a part of the text in comparison with the means of Czech language. The theoretical part defines determinants as a word class in French language as well as its function in conjunction with nominal group, ways of linking in the text and structure of the text. All of this is based on the works of French and Czech authors concerned in the question of articles. The comparative part was done on the text accessible in both languages. The texts were analysed in the same way and then they studied all the questions from the theoretical part i.e. functions of the article in the text and its language means in Czech. The results were put into two tables. First table presents Czech equivalents of nominal group. Second table presents Czech equivalents of the way of linking in the text.

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

Autor : Martina Kuncová

Studijní program : Učitelství pro 2. stupeň ZŠ

Studijní obor : český jazyk – francouzský jazyk

Vedoucí diplomové práce : Mgr. Ondřej Pešek, Ph. D.

České Budějovice 2008

**Téma : Funkce francouzských členů z hlediska výstavby textu ve
srovnání s jazykovými prostředky češtiny**

Anotace

Tématem této práce je zjištění funkce francouzských členů z hlediska výstavby textu ve srovnání s jazykovými prostředky češtiny. V teoretické části jsem na základě francouzských a českých autorů, kteří se zabývají problematikou členů, definovala determinanty jako slovní druh ve francouzštině a také jejich funkci ve spojení s nominální grupou, způsoby navazování v textu a výstavbu textu. Komparativní studii jsem provedla na textu dostupném v obou studovaných jazycích. Oba texty jsem analyzovala stejným způsobem a pak sledovala vše, čím se zabývala teoretická část tj. funkce členu v textu a jeho jazykové prostředky v češtině. Výsledky jsem zpracovala do dvou tabulek, z nichž první prezentuje české ekvivalenty nominální grupy a druhá české ekvivalenty způsobu navazování v textu.

Poděkování :

Tímto bych chtěla poděkovat panu Mgr. Ondřeji Peškovi, Ph. D. za odborné vedení a za jeho rady a připomínky při psaní této diplomové práce.

Prohlášení :

Prohlašuji tímto, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Funkce francouzských členů z hlediska výstavby textu ve srovnání s jazykovými prostředky češtiny* vypracovala samostatně s použitím literatury, kterou uvádím v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích 23. dubna 2008

Martina Kuncová

Obsah

Úvod	7
1 Determinanty ve francouzštině	9
1.1 Vymezení pojmu člen	9
1.2 Vymezení terminologie determinantů	12
2 Člen jako součást nominální grupy	15
2.1 Charakteristika nominální grupy	15
2.2 Charakteristika určovatelů v nominální grupě	16
2.2.1 Člen určitý v nominální grupě	18
2.2.2 Člen neurčitý v nominální grupě	19
3 Způsoby navazování v textu	21
3.1 Anafora	21
3.1.1 Anafora koreferenční (pravá)	22
3.1.2 Anafora nekoreferenční (nepravá)	23
3.2 Katafora	25
3.3 Člen anaforický a kataforický	25
3.3.1 Pre-informace versus post-informace	26
3.3.2 Člen v textu: informativní profil	27
4 Výstavba textu	29
4.1 Komunikační členění	30
4.2 Aktuální členění výpovědi	31
4.3 Výpovědní dynamičnost	32
4.4 Tematické posloupnosti	34
4.4.1 La progression linéaire – posloupnost lineární	35
4.4.2 La progression à thème constant – posloupnost průběžného tématu	37
4.4.3 La progression à thème dérivé/éclaté - posloupnost rozvíjeného tématu	38
4.4.3.1 Posloupnost rozvíjeného tématu – anaforou částečnou	38
4.4.3.2 Posloupnost rozvíjeného tématu – divergentní anaforou	40
4.4.3.3 Posloupnost rozvíjeného tématu – asociativní anaforou	41
4.4.4 Shrnutí posloupností	44
5 Francouzské členy a jejich české ekvivalenty – analýza	46
Závěr	104
Resumé	108
Seznam literatury	109

Úvod

Názvem této diplomové práce je *Funkce francouzských členů z hlediska výstavby textu ve srovnání s jazykovými prostředky češtiny*. Odborné termíny členů jsou odlišné, ale na významu a na užití mají jazykovědci stejný názor.

Ve francouzštině je člen samostatnou mluvnickou kategorií pro označení bližší určenosti/neurčenosti podstatného jména. Určenost/neurčenost se v jazyku chápe nejen objektivně, ale také subjektivně: mluvčí tu či onu skutečnost za určenou/neurčenou vydává, a to zejména s ohledem na posluchače. Naproti tomu čeština nemá člen jako samostatnou mluvnickou kategorii. Jak již sám název napovídá, cílem této práce je zjistit, jakých jazykových prostředků čeština využívá pro překlad francouzského determinantu z hlediska jeho funkce ve výstavbě textu.

Tato práce je rozdělena do dvou částí a pěti kapitol. První čtyři kapitoly jsou teoretické, a postupují synteticky tj. od nejmenší jednotky, kterou je člen a jeho vymezení, až po vztah mezi typem determinantu (členu) a aktuálním větným členěním. Na základě pojednávajících lingvistů se práce ve druhé kapitole zmiňuje o nominální grupě, která je determinována členem, a ve třetí kapitole o aktualizaci nominální grupy v textu.

Druhá část a také poslední kapitola je praktická a narozdíl od první části postupuje analyticky. Komparativní studii provedu na povídce *Permission – Opuštěák*, z knihy *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part (2002) – Kdyby tak na mě někdo někde čekal (2003)*, jejíž autorkou je současná francouzská spisovatelka *Anna Gavalda* (v překladu *Silvie Dokulilové*). Jedná se o povídku, která je psána v hovorovém jazyce, čímž se stává velmi zajímavou pro textovou analýzu.

V této části budou obě verze povídky zkoumány samostatně. Ve francouzské verzi budu analyzovat funkce členů jakožto obligatorní součásti nominální grupy ve francouzštině. Budu si všímat zejména toho, jakým způsobem determinanty realizují aktualizaci nominální grupy v textu, zda jejich funkce je referenční, koreferenční nebo částečně koreferenční, přičemž budu rozlišovat mezi

navazováním anaforickým a kataforickým. Dále budu analyzovat úlohu členů pro vyjádření stupně kontextové zapojenosti determinované nominální grupy v textu. V české verzi se na základě dostupného materiálu pokusím zjistit, jak jsou francouzské determinanty překládány do češtiny, která slova, které slovní druhy jsou pro překlad používány a jaké ekvivalenty francouzských členů jsou nejčastěji v překladech zastoupeny.

1 Determinanty ve francouzštině

Určovatelé (determinanty) jsou slova, která doprovázejí ve francouzštině podstatná jména, popřípadě i jiné druhy slov, přičemž zpravidla označují jejich mluvnický rod a číslo a vymezují jejich vztah k danému kontextu větnému nebo situačnímu, a tím zároveň upřesňují jejich význam ve větě.

Z hlediska tradičního mluvnického názvosloví určovatelé zahrnují:

1. členy, tj.
 - a) člen určitý (le, la, l', les)
 - b) člen neurčitý (un, une, des)
 - c) člen dělivý (du, de la, de l', des)
2. zájmena nesamostatná, a to:
 - a) ukazovací (ce, cet, cette, ces)
 - b) přivlastňovací (mon, ma, mes; ton, ta, tes atd.)
 - c) tázací (quel, quelle, quels, quelles)
 - d) neurčitá (un, une, quelque même, autre, chaque, tout, tel, aucun, nul, certain(s), différents, divers, maint, plusieurs, quelconque).¹

1.1 Vymezení pojmu člen

O pojmu člen, který nemá v češtině zastoupení, pojednává řada českých a francouzských lingvistů. V této kapitole uvádím různá pojetí o členech, definice, tak jak je vidí pojednávající autoři.

Harald Weindrich (1989: 201)² považuje členy za morfémy, jejichž funkcí v textu je spojit substantiva ve vztahu k ostatním lingvistickým znakům a zavést tak mezi nimi vztah určenosti (determinace). Proto je můžeme pojmenovat

¹ Hendrich, J.; Radina, O.; Tláskal, J.; *Francouzská mluvnice*, Plzeň, Fraus, 2001.

² Weinrich, H.: *Grammaire textuelle du français*, Paris, Didier/Hatier., 1989.

nominálními morfémy. Všeobecným pravidlem je, že členy stojí před substantivem, čímž zaručují textovou determinaci.

Třída členů se dále dělí na dvě podtřídy: členy jednoduché (člen určitý a neurčitý, člen nulový) a členy specifické (zájmena ukazovací, přivlastňovací, číslovky) - těmi se však ve své diplomové práci nebudu zabývat.

Člen jednoduchý představuje binární opozici mezi členem určitým (anaforickým) a členem neurčitým (kataforickým) (viz. kapitola 4.3).

Podle Otomara Radiny (1977: 11)³ je člen pomocné slovo, které:

1. ukazuje, že slovo nebo skupina slov za ním následující se chápe substantivně. Ve francouzštině lze totiž substantivně chápat nejen vlastní podstatné jméno: **le bâtiment, la maison**, ale i jiné slovní druhy, např. přídavné jméno: **le rapide**, číslovku: **le huit osmička** aj.
2. v jednotném čísle (pokud nedojde k elizi) označuje rod podstatného jména; vždycky rozlišuje jednotné číslo od množného.
3. označuje, zda podstatné jméno je či není blíže určeno (vymezeno).

Grevisse – Goosse ve své gramatice⁴ (1995: 172-177) označuje člen za minimální určovatel (ostatní mají další označení např. umístění (zájmeno nesamostatné ukazovací), vztah k bytosti nebo věci (zájmeno nesamostatné přivlastňovací) aj.), slovo, které dovoluje jménu jeho realizaci ve větě, pokud smysl nevyžaduje jiný určovatel.

I definice Jana Šabršuly⁵ (1975: 62-65) se nijak zvlášť neliší.

- Podle něj se členy uplatňují při přechylování (vyjadřují rod obourodých substantiv), jindy i ve vidové soustavě (ve verbonominálních seskupeních singulár nebo plurál členu, zejména neurčitého, naznačuje semelfaktivnost nebo distributivnost děje) a složitým a zdaleka ne zcela jednoznačným způsobem se zapojují i do problematiky funkční větné perspektivy.

³ Radina, O.: *Francouzština a čeština – systémové srovnání dvou jazyků*, Praha, SPN, 1977.

⁴ Grevisse – Goosse: *Nouvelle grammaire française*, Bruxelles, De Boeck&Larcier s.a., 1995.

⁵ Šabršula, J.: *Slovní druhy současné francouzštiny*, Praha, SPN., 1975.

- Dále člen nebo jiný determinant zařazuje substantivum do určitého determinačního schématu. V jazycích se členem je člen v určitých případech závazný, kdežto jiný determinant (zájmenný) je determinantem relativně fakultativním nebo supletivním.
- Tedy, členy (i jiné determinanty) vyjadřují obvykle rod substantiva (*le page, la page*), jeho číslo (*le livre, les livres*) a jeho počitatelnost (*le livre* na rozdíl od *de l'or*; lépe než člen určitý signalizuje počitatelnost člen neurčitý).
- Protiklad rodu je však neutralizován u členů i ostatních determinantů v plurálu.
- Člen určitý determinuje jak obecné pojmy abstraktní nebo nepočitatelné nebo druhové, tak i pojmy a předměty konkrétní, zvláštní, deikticky určené:
 - a) *L'eau et un liquide.* (Protí tomu *Je bois de l'eau.*)
Le chien est un animal domestique.
 - b) *Voici l'homme dont je vous ai parlé.*
- Člen neurčitý označuje osoby nebo věci určité, ale blíže neurčené nebo neznámé:

Une étudiante m'a dit hier que ...
Je vois un livre sur la table. (Vidím zcela určitou knihu na stole, ale nic bližšího o ní neříkám).
- *Un, une* má také význam generalizující, klade se před jméno označující celou třídu nebo druh a jehož rozsah je větší, než rozsah označený jménem se členem určitým v podmětu:

Le chien est un animal domestique. La rose est une fleur.
- Člen signalizuje konverzi jakéhokoliv výrazu v substantivum: *beau* adj., *le beau* subst.

Významy členů ve spojení s jmennými výrazy podle VI. Hořejšího:

- a) **individualizující:** člen naznačuje, že dané sdělení se vztahuje jen na jedinou jednotlivinu nebo na jejich omezený počet; totožnost takové jednotliviny nebo jejich omezeného počtu může být přitom vyjádřena určitě nebo neurčitě – tím je dán v podstatě rozdíl mezi užíváním určitého a neurčitěho členu.

- b) **generalizující**: člen naznačuje, že dané sdělení se vztahuje na všechny jednotliviny označitelné příslušným jmenným výrazem – v tomto významu se užívá zpravidla členu určitého, zřídka členu neurčitého.
- c) **partitivní** – člen naznačuje, že dané sdělení se týká neurčité části jednotliviny označené příslušným jmenným výrazem – tuto funkci zastává člen dělivý.
- d) **kvalifikující** – jmenný výraz opatřený členem (v protikladu k jmennému výrazu bez členu) zařazuje jiný jmenný výraz do určité třídy pojmů (v jmenném přísudku nebo jej blíže určuje (kvalifikuje) v přísudku, tuto funkci zastává člen určitý i neurčitý.⁶

1.2 Vymezení terminologie determinantů

Francouzská a česká terminologie se od sebe hodně liší. Je to dáno tím, že v češtině nemáme samostatnou slovní kategorii determinanty. Problém nastává tehdy, když bychom chtěli rozlišit ve francouzštině zájmena a determinanty a poté je užít v češtině.

Jiný název pro třídy determinantů je totiž *adjectifs déterminatifs* (zájmena *nesamostatná*) a to jen pro ty třídy, které jsou podobné se zájmeny (více viz. tabulka).

Adjectif (přídavné jméno) má s determinanty společnou shodu se jménem. Ale jejich funkce je odlišná: determinant nemůže být doplňkem (kromě *quel* a číslovek, které pak přestávají být určovateli). Dále se uvádějící prvek substantiva nebo nominální grupy liší od přídavného jména kvalifikačního či vztahového svým relativně povinným rysem. Je to prvek, který povinně doprovází jméno a nemůže tak být vynechán, na rozdíl od adjektiva, které ze syntaktického pohledu, je fakultativní např. *Le garçon noir dort. X Le garçon dort.*

Ale například terminologie H. Weinricha je také odlišná. Determinanty jsou členy a ty se dále dělí na dvě podtřídy: členy jednoduché (člen určitý a neurčitý, člen nulový) a členy specifické (zájmena ukazovací, přivlastňovací,

⁶ Hořejší VI.: *Základní francouzská mluvnice*, Olomouc, Univerzita Palackého, 1973.

číslovky). Jan Šabršula zase užívá místo pojmu determinant či určovatel, pojem predeterminant.

Termíny jsou možná odlišné, ale na významu a na užití mají všichni citovaní autoři stejný názor.

Tabulka č.1

moi, toi aj.	<i>zájmena osobní samostatná</i>	
	pronom personnel disjoint	
je, tu, il aj.	<i>zájmena osobní nesamostatná</i>	
	pronom personnel conjoint	
le mien, le tien aj.	<i>zájmena přivlastňovací samostatná</i>	
	pronom possessif	
Mon, ton aj.	<i>zájmena přivlastňovací nesamostatná</i>	
	adjectif possessif	déterminant possessif
Celui, celle aj.	<i>zájmena ukazovací samostatná</i>	
	pronom démonstratif	
ce, cet, cette aj.	<i>zájmena ukazovací nesamostatná</i>	
	adjectif démonstratif	déterminant démonstratif
quoi, qui, laquelle aj.	<i>zájmena tážací samostatná</i>	
	pronom interrogatif	
quel, quelle aj.	<i>zájmena tážací nesamostatná</i>	
	adjectif interrogatif	déterminant interrogatif
chacun, tout	<i>zájmena neurčitá samostatná</i>	
	pronom indéfini	
chaque	<i>zájmena neurčitá nesamostatná</i>	
	adjectif indéfini	déterminant indéfini
qui, que, laquelle	<i>zájmena vztažná</i>	
	pronom relatif	

2 Člen jako součást nominální grupy

V této kapitole bych se chtěla zaměřit na člen jako obligatorní součást nominální grupy ve francouzštině a jakým způsobem determinanty realizují její aktualizaci.

2.1 Charakteristika nominální grupy

Podle metodické gramatiky Riegel-Pellat-Rioul⁷ může být nominální grupa definována ze dvou pohledů:

- externího – za jaké považujeme konstrukce, do kterých je schopna se vložit. Čeho může být utvářejícím prvkem? Jaké jsou její možné funkce?
- interního – jak nazíráme na její strukturu a na její rozbor. Z čeho může být složena?

Ve své normativní minimální formě je nominální grupa (NG) tvořena nějakým určovatelem a nějakým jménem. Rozšířená NG si přidává jeden nebo více pozměňujících prvků: přídavné jméno, předložkovou skupinu, vztažnou vedlejší větu atd. Nicméně, tato definice musí být pozměněna, protože spouště vlastních jmen nepředchází determinant, stejně tak některá obecná jména mohou být bez určovatele, tedy jen za přesně definovaných podmínek.

Jak již bylo zmíněno, minimální forma NG se podobá páru (určovatel + podstatné jméno) např. *les dernières déclarations du ministre que j'ai lues dans la presse* → *les déclarations*.

Tyto dva prvky spolu do značné míry souvisí a jsou na sobě vzájemně závislé. Určovatel v tomto páru:

⁷ Riegel, M.-Pellat, J.-C.-Rioul, R.: *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, 2004.

- je nositelem označení rodu a čísla jména a rozlišuje také určitá homonyma např. *le mousse/ la mousse – le mort/ la mort*
- aktualizuje jméno na přechodu od obecného pojmu, který označuje v jazyce (*livre*) k tomu, co označuje NG v promluvě např. *un/ le/ ce/ ton/ cinq/ plusieurs/ quelques livre(s)*
- přeměňuje na podstatná jména jednotky, které patří do jiných slovních druhů např. *un dur, le prêt à porter, un sans faute, le pourquoi et le comment* etc.

Každé podstatné jméno má svůj **rod, mužský nebo ženský**, tedy charakteristiku, která zůstává, i když ji nepoužíváme (je uložena v naší lexikální paměti a zaznamenána jako ve slovníku), ale uvnitř NG se tato gramatická kategorie přenáší na určovatele a přívlástek shodný např. *un bon café/ une bonne tisane*. Nicméně, ve většině forem množného čísla determinantů se rodová opozice neprojevuje (*le, la/les – ce, cette/ces – mon, ma/ mes*, etc.) a hodně přídavných jmen má stejný tvar jak pro mužský, tak pro ženský rod (*un lieu calme/ une rue calme – v řeči: un joli bouquet/ une jolie fleur*).

Číslo, jednotné nebo množné, je přisuzováno k podst. jménu jen v okamžiku promluvy. Vyplývá z výběru mluvčího, který potřebuje určité referenční zasazení (jedinečnost nebo mnohost referenta označeného NG). Sémanticky se vztahuje k celé NG, i když se týká pouze určovatele, podst. jména a příd. jména: výraz *les petits chats de Paul*, označuje souhrnně mnohost referenta typu (chat), což můžeme vidět na přívlátku shodném a neshodném. V řeči je protiklad čísla téměř výlučně označen tvarem určovatele.

2.2 Charakteristika určovatelů v nominální grupě

Určovatel se definuje jako slovo, které musí nutně předcházet obecnému podst. jménu, aby spolu vytvořili nominální skupinu ve větě. Pravidla přepisu ze syntagmatické gramatiky z něj činí prvního ze dvou povinných prvků NG: NG → Det. + Jméno.

Vzájemnou substitucí dostaneme paradigma výrazů schopných zaujmout tuto pozici. Jejich varianty jsou podmíněny buď kontextem fonetickým (začáteční písmeno následujícího slova) nebo kontextem syntaktickým (rod a číslo jména). Tento seznam obsahuje hlavně: *le (l')*, *mon*, *ce (cet)*, *un*, *du*, *chaque*; *la (l')*, *ma*, *cette*, *une*, *de la*; *les*, *mes*, *ces*, *des*, *duex*, *trois*, etc.

Určovatel je nositelem označení rodu a čísla v NG. Vždy označuje číslo, mimo mluvený projev v případech jako *leur(s)*, *quel(s)*, *tel(s)*. Označení opozice v rodě, pravidelná v jednotném čísle, je také pravidelně neutralizována v množném čísle (kromě řídkých případů jako je např. u *certains/certaines*).

Sémanticky se určovatelé účastní aktualizace jména: zajišťují přechod od jazyka k promluvě a zároveň s ním tvoří referenční výrazy, které označují zvláštní případy pojmu lexikálně spjatého se jménem. Hlavně přesněji určují, zda tento pojem odkazuje na celky hromadné či počítatelné, zda jsou chápány způsobem jednotným nebo množným, částečným nebo celkovým.

Určovatelé se mohou dělit do dvou tříd:

- **určovatelé určití** : člen určitý (*le*, *la*, *les*), určovatelé ukazovací (*ce*, *cette*, *ces*)⁸ a určovatelé přivlastňovací (*mon*, *ton*, *son*,...) ⁹;
- **určovatelé neurčití** : člen neurčitý (*un*, *une*, *des*), člen dělivý (*du*, *de la*), určovatel neurčitý (*certain(s)*, *tout*, *chaque*, *quelque(s)*, *plusieurs*, *aucun*, *nul*, etc.), stejně tak určovatel záporný (*aucun*, *nul*, *pas un*), tázací a vztažný (*quel*, *lequel*) jež jsou limitovány použitím jen v některých typech vět nebo v některých vedlejších větách.

Aby se vytvořila determinovaná skupina, mohou si určovatelé k sobě přibrat libovolný vedlejší prvek: ty určité může předcházet *tout(e)*, *tou(te)s* např. *toute la journée*, *tous les élèves*, nebo za nimi následuje číslovka (*les trois enfants*, *ces quelques livres*). Determinovaná skupina může být ukončena znakem totožnosti (*même/autre*) nebo speciálním posílením (*propre* u přivlastňovacího určovatele, *quelconque* u členu neurčitého). Tyto fakultativní prvky

⁸ v češtině je najdeme pod termínem ukazovací zájmena

⁹ v češtině jsou to přivlastňovací zájmena

determinované skupiny se odlišují od přídavných jmen kladených před jméno skutečností, že nejsou pohyblivé vzhledem k hlavnímu určovateli a nemohou být mezi sebou souřadné (*Il m'a donné son propre et autre livre*).

2.2.1 Člen určitý v nominální grupě

Člen určitý předpokládá existenci a jedinečnost: neexistuje žádný jiný dostupný referent, který ověří popis skutečnosti označené NG.

Reference může být specifická tj. vztahuje se k jednomu nebo více zvláštním individuím, nebo generická (druhová) tj. vztahující se k celé třídě nebo podtřídě individuí. Člen určitý se užívá také pro označení rodové hodnoty u jmen látkových a abstraktních (*le vin, la farine, le courage, la tendresse*), při jejich použití uijeme však člen dělivý. Z tohoto pohledu, některé výpovědi mohou být dvojsmyslné: *Le chien aboie* může značit, že je někde určitý štěkající pes, nebo respektive můžeme přisoudit způsob zvuku celé čeledi psů. Tento problém není úplně odlišný v množném čísle: *Les chiens aboient*. Většinou kontext nebo situace dovolují odstranit dvojsmyslnost:

Člen ve větě *Passe-moi le livre* musí mít jen specifickou interpretaci: předmět slovesa *passer* nutně odkazuje na nějakou určitou knihu. Co se týče jednoznačnosti reference tj. existence jen jediné knihy v situačním prostoru výpovědi, nebo pokud je jich více, tedy proč se ptáme na tu určitou knihu – což má za následek zvýraznění této skutečnosti v myšlenkovém prostoru dvou mluvčích.

Ve větě *Il faut que le livre cesse d'être une marchandise comme une autre*, interpretace je generická (druhová): ani situace ani kontext nedovolují osamostatnit předmět „livre“ (kniha), který ověří, co o něm říká zbytek věty, samotné slovo „livre“, zde označující, je knihou všeobecnou, typický předmět zvaný kniha (tj. prakticky soubor knih).

Generický smysl můžeme jasně ukázat testem dislokace, kdy výraz opakujeme pomocí *ça*: *Le(s) chien(s), ça aboie. Le(s) roman(s), j'aime ça*.

Opakování specifické NG se provádí osobním zájmenem: *Le chien, il a encore aboyé.*

Jednotné číslo odkazuje k předmětu označenému zbytkem NG, oproti tomu generické množné číslo určitého členu nás pobízí vyhledat všechny možné předměty označené tím výrazem. Tento postup generalizace (reference je vytvořena různorodě) vyústí ve všeobecnost méně kompletní než u singuláru. Je tedy jednodušší vyloučit jeden prvek ze třídy, která je vytvořena induktivně (*J'aime les romans, mais pas celui-ci*) než vyloučit jedno určité individuum, o kterém se pojednává (*J'aime le roman, mais pas celui-ci*).

Tam, kde se jiné jazyky uchylují k přivlastňovacímu zájmenu, francouzština použije člen určitý jako determinant NG reprezentující část, která je anaforicky spojena se vším. Nejčastěji výraz reprezentující vše předchází (buď jako podmět nebo ve formě zájmena v předmětu nepřímém) tomu, který reprezentuje část: *Il a les yeux bleus. – Cette voiture a reçu un choc sur l'aile. – Sa mère lui a tiré les oreilles. – Il s'est lavé les mains. – Ça lui tourne la tête/La tête lui tourne.*

2.2.2 Člen neurčitý v nominální grupě

Člen neurčitý je jedním z nejtypičtějších a nejrozšířenějších určovatелů, kteří označují referenci jednoho nebo více prvků.

Při užití specifickém, člen neurčitý vyloučí ze třídy označené podst. jménem a jeho rozšířením jeden určitý prvek, který je určený výhradně touto příslušností a který není předmětem žádného předběžného referenčního označení např. *Au village de Caquebue naquit un jour une jument verte* (M. Aymé) – *Un enfant jouait dans la cour.* Můžeme rozlišovat případy, kdy člen neurčitý odkazuje na jednotlivost neidentifikovanou, ale identifikovatelnou např. *Un enfant blond jouait... – Qui était-ce?*, a další případ, kdy referent má jen jednu virtuální existenci např. *Je cherche un enfant blond pour tenir le rôle de Cupidon.* Mezi aktuálními specifickými použitími, která mají obvykle stálou identitu, je

třeba udělat místo zvlášť na případy, které připouštějí záměnu identity např. věta *Chaque soir, une cigogne survole la maison* je, po této stránce, dvojsmyslná (je to vždy stejná labuť?).

Generické užití členu neurčitého v jednotném čísle se vysvětluje tak, že jakýkoliv prvek, ke kterému se odkazuje NG uvozená *un*, je považován za reprezentativní příklad celé třídy: *Une grammaire est un outil de travail – Autrefois, un enfant ne parlait pas à table.*

Když je NG v pozici podmětu, její generický smysl je podmíněn povahou přísudku, který musí být přísudkem druhovým tj. být platný pro celou třídu. Také zde existuje možnost extrakce a náhrady pomocí *ça*, která dovoluje otestovat generický smysl. Naopak, možnost užití *il y a* označuje specifický smysl (ve všech případech má stálou identitu) např. *Un stylo, ça ne se prête pas./ Un stylo, il ne se prête pas. – Un enfant jouait dans la cour./ Il y avait un enfant qui jouait dans la cour.*

3 Způsoby navazování v textu

Soudržnost textu (koherence) tj. spojitost prvků textu, kdy na sebe lineárně navazují řazené výpovědi, které jsou spojeny vzájemnými vztahy.

Koherence textu spočívá částečně v opakování. Přispívají k tomu různé lingvistické prvky; zvláště nominální grupy zajišťují svojí artikulací a svými vztahy opakování informací v běhu textu.

Determinanty jednak poukazují přímo k předmětům řeči, ty pak mohou mít funkci exoforickou, jednak k jiným pojmenováním v textu, tato funkce se nazývá endoforická. Toto textové odkazování determinantů na plná pojmenování je jednak anaforické, jednak kataforické.

Pojem anafora dovoluje popsat tento aspekt organizace textu. Běžně se anafora definuje jako opakování předcházejícího prvku v textu.

Anafora se staví do protikladu katafoře, která odkazuje na prvek později zmíněný v textu.¹⁰

3.1 Anafora

Anafora je referenční kontextuální (endoforický) vztah mezi dvěma prvky přítomnými v textu, z čehož prvek anaforický odkazuje na to, co už bylo zmíněno dříve tj. prvek anaforický odkazuje k referentu prostřednictvím svého antecedentu. Část anaforická čerpá svoji referenci z antecedentu, který odkazuje na referenta (předmět promluvy = koncept) předmětu ze skutečnosti.

Anaforické vztahy spočívají na různých vztazích mezi prvkem anaforickým a jeho antecedentem.

¹⁰ Riegel, M.-Pellat, J.-C.-Rioul, R.: *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadriga, 2004.

3.1.1 Anafora koreferenční (pravá)

Koreference je vztah mezi dvěma prvky majícími nominální funkci, které odkazují k jedinému referentu (ke stejnému předmětu promluvy).

Koreferenční vztahy výrazně podporují koherenci textu. Dva v textu po sobě následující výrazy v koreferenčním vztahu se nazývají antecedent (výraz přecházející) a postcedent (výraz následující).

Koreferenční anafora (pravá) označuje referenční shodu mezi dvěma prvky přítomnými v textu.

Son amie n'est pas venue. Elle doit être malade.

Odkaz na stejný referent, ve vztahu anaforizující a anaforizované¹¹, je realizován referenčním opakováním vyjádřeným slovně.

Jedním z lingvistických způsobů vyjádření koreferenční anafory je opakování jména stejným podstatným jménem, které je určeno členem určitým nebo determinantem ukazovacím (anafora určená, demonstrativní)

- anafora demonstrativní

Près de la fenêtre il a un fauteil. Ce fauteil est très ancien.

Ukazovací determinant *ce* v nominální skupině *ce fauteil* ukazuje prstem na prvek nedávno nám známý z předcházejícího kontextu a signalizuje, že se mluví o stejném předmětu označeném skupinou *un fauteil*.

- anafora určená

Il y a une orange et une banane sur la table. L'orange était petite, la banane était grande.

Sur la table il y avait une orange et une banane. J'ai pris l'orange.

Nominální skupina *l'orange* odkazuje na referent zmíněný v předcházejícím kontextu a označený nominální skupinou *une orange*. Člen

¹¹ např. opakování zájmenné: zájmena (il, celui-ci...) jsou prvky anaforizující, vyznačují prvky rodu a čísla a také mají referenta, ale proto, aby byly interpretovány, musí přijmout celý celek nebo jen významnou část ze svého označovaného z antecedentní nominální grupy: prvek anaforizovaný (citováno z Maingueneau, D.: *Éléments de linguistique pour un texte littéraire*, Paris, Dunod, 1993)

určitý signalizuje, že mluvíme o předmětu zmíněném v předešlém kontextu tj. člen určitý explicitně poukazuje na vztah koreferenční mezi dvěma výrazy.¹²

Dalšími lingvistickými způsoby vyjádření koreferenční vztahů jsou:

- opakování výrazu jiným slovním druhem př. *Il a perdu ses parents dans un accident. Cette perte l'a changé beaucoup.*

- zájmenná substituce (pronominalizace) – autosémantické pojmenování je v další části textu vyjádřeno zájmenným výrazem (zájmenem, zájmenným příslovcem) př. 1. *Où est Pierre? Je le cherche. Je dois lui rendre ce livre.* 2. *Nous rentrons de Paris. Nous y avons passé huit jours.*

- lexikální substituce (různá plná pojmenování) – tato substituce je doprovázena anaforou demonstrativní, či určenou př. záměna hyponyma hyperonymem *Au milieu se trouve une table carrée. Le meuble est trop grand pour la pièce.*

3.1.2 Anafora nekoreferenční (nepravá)

Různé nekoreferenční vztahy mezi anaforizovaným a anaforizujícím s sebou nesou různé druhy anafor.

1. Anafora spočívající na vztazích entit:

- anafora částečná

Tato anafora závisí na množinovém vztahu mezi anaforizujícím a anaforizovaným (celek – část – jedinec)

J'ai vu tes amis. Certains partent en vacances demain.

Anaforický prvek (*certains*) se vztahuje k části předmětu řeči, který je zmíněn v předchozím kontextu (*tes amis*).

- anafora divergentní

¹² pozn. Riegel-Pellat-Rioult¹² (2004: str.614) označuje anaforu určenou a demonstrativní souhrnně pod názvem anafora pravá, kde dochází jen k záměně členů či jiných determinantů.

Anafora divergentní spočívá ve vztahu hyperosémickém – hyposémickém.

*Le roi avait **trois filles**. **La cadette** était la plus belle.*

***Les fils de Paul** sont déjà mariés. **L'aîné** vit à Paris, **le cadet** est resté dans la région.*

*Paul m'a présenté ses **enfants**. **La fille** fait ses études à l'université, **le garçon** prépare son baccalauréat.*

*Il était une fois **deux frères**, **un riche** et **un pauvre**.*

Tento příklad ukazuje anaforické užití neurčitého členu odlišujícího – *un était riche, - un était pauvre.*

Obsahová koherence je signalizována výrazy alterace, které upozorňují na příslušnost různých předmětů promluvy (*l'aîné, le cadet*) ke stejným pojmenováním (skupiny, podskupiny, druhy, aj.)

2. Anafora asociační

Anafora asociační označuje vztah mezi dvěma výrazy, které odkazují na různé referenty spojené vztahem referenční příbuznosti, tedy předměty řeči, které si uvědomujeme na základě životní zkušenosti a znalosti reality.

- vyjadřující vztahy od celku k části

*Nous avons trouvé **un café** tranquille. Nous nous sommes installés près de la fenêtre et Paul a appelé **le garçon**.*

V tomto vztahu, anaforický prvek (*le garçon*) odkazuje na „nově“ vyvozený referent, vytvořený od antecedentu (*un café*) vyjadřující rámec, celek jehož částí je vyvozený referent.

- časová

*Pendant la **Première Guerre mondiale**, l'endroit sera transformé en hôpital. **En 1940**, les Allemands utiliseront les lieux pour en faire un garage destiné à leurs camions.*

- příznaková

*De loin, on sentait **la fumée**. Trois maisons ont été ravagées par **le feu**.*

*La fumée jen příznakem svého postcedentu **le feu**.*

3.2 Katafora

Katafora odkazuje k následujícímu kontextu, je založena na koreferenčním vztahu mezi dvěma prvky přítomnými v textu.

Kataforické odkazování má schopnost vzbudit u recipienta očekávání, zvědavost.

Vztah mezi kataforizujícím a kataforizovaným je nejčastěji vyjádřen anticipací zájmenou, ale také uvádějícím jménem:

*Je vais vous dire **une chose**: elle ne vous croira jamais.*

*Nous partirons d'un constat: il existe dans la mer des mouvements à caractère ondulatoire.*¹³

3.3 Člen anaforický a kataforický

Anaforickou a kataforickou funkci členu v textu prezentuje ve své gramatice Harald Weinrich (1989)¹⁴.

Podstatné jméno je obvykle uvedeno na určitém místě textu. Může však být, ve výjimečných případech, umístěno na začátku nebo na konci, ale jeho pravidelné umístění je někde v toku textu. Podstatné jméno má tak nějaký kontext před a za ním, který přispívá k určení jeho významu.

Pozice jména v průběhu textu nám tak dovoluje oddělit a odlišit okolní kontext, kdy sledujeme dva směry, zda tento kontext předchází nebo následuje jméno. Tudíž, posluchač může hledat determinanty přizpůsobené nějakému jménu, které má určit, tak že se bude držet jednoho nebo druhého směru textu. Tyto dvě instrukce hledání opačného smyslu mají úplně odlišné následky pro to, aby posluchač porozuměl lingvistickým znakům.

Z tohoto pohledu nazýváme pre-informací kontext, který předchází a post-informací kontext, který následuje za jménem. Na tomto rozdílu spočívá opozice

¹³ Loucká, H.: *Introduction à la linguistique textuelle*, Praha, Karolinum, 2005.

¹⁴ Weinrich, H.: *Grammaire textuelle du français*, Paris, Didier/Hatier, 1989.

mezi členem anaforickým a kataforickým, díky níž dostává text specifický informativní profil.

3.3.1 Pre-informace versus post-informace

Člen anaforický je výzvou mluvčího posluchači, aby hledal v pre-informaci (známé) determinanty, které se vztahují k určovanému jménu. A to je proč mají všechny tvary anaforického členu společný distinktivní rys – známý.

V zásadě, pre-informace je informací již obdrženou. Posluchač ji již nyní přijal, porozuměl a zaznamenal do své textové paměti. Anaforický člen se vztahuje k této obdržené pre-informaci a ponouká posluchače, aby pochopil význam slova v textu jako již známý. Tak se posluchač dovídá, že proto, aby porozuměl tomuto jménu, nepotřebuje vnímat nějaký nečekaný textový význam.

Voici votre courrier, ouvrez la lettre, elle est urgente.

Anaforický člen *la* je v příkladu instrukcí, která navádí posluchače, aby si přečetl pre-informaci uloženou v textové paměti, aby v ní objevil determinanty, které se vztahují ke slovu *lettre*.

Kontext, který následuje za jménem se odlišuje od toho, který předchází, událostí, která není doposud známá. Post-informace zůstává otevřena. Nicméně, je prezentována ve formě očekávání. Tedy, člen kataforický nabízí možnost oznámit posluchači, že má očekávat nějakou post-informaci. Definujme tedy člen kataforický jako morfém, který oznamuje posluchači, že vhodná determinace určovaného jména se vyskytuje v post-informaci. Všechny formy členu kataforického mají společný rozlišující prvek – neznámý.

J'attends une lettre qui m'annonce son arrivée.

Posluchač, aby porozuměl slovu *lettre*, je odkázán členem *une* na post-informaci, tj. na úsek textu *qui m'annonce son arrivée*, který je mu dosud neznámý. Řídící se touto instrukcí, posluchač uloží do své textové paměti slovo *lettre*, jehož textový význam je známý jen dočasně: vnímání pokračování textu

bude vedeno očekáváním, založeným na vyhledání vhodných determinantů slova *lettre*.

3.3.2 Člen v textu: informativní profil

V textu se formy členu anaforického a kataforického střídají podle určitých pravidel: jednak je posluchač nasměrován směrem k pre-informaci, jednak směrem k post-informaci. Partitura členu dovoluje ukázat toto střídání.

Střídání členů v textu nám nejlépe ukáže H. Weinrich na textu Henriho Michauxa z díla *La nuit remue*, v povídce *La jetée*¹⁵.

*Depuis un mois que j'habitais Honfleur, je n'avais pas encore vu **la** mer, car **le** médecin me faisait garder **la** chambre. Mais hier soir, lassé d'**un** tel isolement, je construisis, profitant **du** brouillard, **une** jetée jusqu'à **la** mer. Puis, tout **au** bout, laissant pendre mes jambes, je regardai **la** mer, sous moi, qui respirait profondément. **Un** murmure vint de droite. C'était **un** homme assis comme moi **les** jambes ballantes et qui regardait **la** mer. "A présent", dit-il, "que je suis vieux, je vais en retirer tout ce que j'y ai mis depuis **des** années." Il se mit à tirer en se servant **de** poulies.*

*Et il sortit **des** richesses en abondance. Il en tirait **des** capitaines d'autres âges en grand uniforme, **des** caisses cloutées de toutes sortes **de** choses précieuses et **des** femmes habillées richement mais comme elles ne s'habillent plus. Et chaque être ou chose qu'il amenait à **la** surface, il le regardait attentivement avec grand espoir, puis sans mot dire, tandis que son regard s'éteignait, il poussait ca derrière lui. Nous remplîmes ainsi toute l'estacade. Ce qu'il y avait, je ne m'en souviens pas au juste, car je n'ai pas **de** mémoire, mais visiblement ce n'était pas satisfaisant, quelque chose en tout était perdu, qu'il espérait retrouver et qui s'était fané.*

*Alors il se mit à rejeter tout à **la** mer.*

***Un** long ruban qui tomba et qui, vous mouillant, vous glaçait.*

Un dernier débris qu'il poussait l'entraîna lui-même.

¹⁵ Weinrich, H.: *Grammaire textuelle du français*, Paris, Didier/Hatier, 1989.

Quant à moi, grelottant de fièvre, comment je pus regagner mon lit, je me le demande.

- Skutečnost, kdy název místa Honfleur (přímořské město v Normandii) vymezuje již od počátku textu známý rámeček, je determinující pro použití členu určitého. Početná podstatná jména textu mohou odkazovat na tento známý rámeček pomocí členu anaforického. To je zvláště případ podstatného jména *la mer* charakterizovaného jako mořská krajina, kterou lze vidět v Honfleur. Mimoto, *la surface* a *le brouillard* jsou součástí *la mer*.

- Navíc, *le medcin*, můžeme ho přiřadit k místu Honfleur, je považován za někoho, kdo vede svoji praxi obvyklým způsobem, bez ohledu na jeho osobitost. K *le medcin*, se vztahuje i nemoc, která sice není výslovně udána a *la chambre*, kde musíme zůstat v případě nemoci.

- Poté, slovo *la jetée*, jenž je uvedeno během příběhu, poskytuje známý rámeček, ke kterému se vypravěč může odkazovat pomocí anaforického členu: *au bout, l'estacade*.

- Konečně muž, jehož podivné chování vypravěč pozoruje, poskytuje také známý rámeček pro odkaz na popis jeho těla: *les jambes*.

Společně všechna tato podstatná jména textu, která jsou označena členem anaforickým, nám dávají dohromady celkové schéma vyprávěného příběhu.

Na druhé straně, formy členu kataforického signalizují něco nového, neznámého a zvláštního. Pokud bychom seskupili všechna podstatná jména s tímto členem, dostali bychom „hlavní nit“ sledu fantastických událostí vyprávěných v tomto příběhu: *un tel isolement, une jetée, un murmure, un homme, des années, de poulies, des richesses, des capitaines, d'autres âges, des caisses, de choses, des femmes, pas de mémoire, un long ruban, un dernier débris, de fièvre*.

Toto vyjmenování nám skoro nabízí fabuli nebo résumé příběhu – skoro, protože hlavní rolí vypravěče není označovat jmény, ale osobami (*je, moi, me*).

4 Výstavba textu

Gramatická analýza se často děje jen v oblasti větné. Je nutné ji rozšířit na celý text, který není jen jednoduchým sledem vět jdoucích za sebou, stejně jako věta není jednoduchým sledem slov.

„Jde o celek složený z výpovědí větných i nevětných, které na sebe navazují. Základním prostředkem výstavby textu je princip aktuálního členění uplatňovaný v oblasti nadvětné, textové, promítající se v tematických posloupnostech.

Základním principem výstavby textu je aktuální členění. Princip aktuálního členění spočívá ve vytváření větné perspektivy, je to způsob zařazení výpovědi (věty) do kontextu. Formálně se projevuje aktuální členění v pořádku slov. První část výpovědi obsahuje to, o čem se vypovídá tj. téma (T) výpovědi. To je zpravidla (sémanticky) totožné s tím, co je známo z předchozí výpovědi, to je východisko (pojem komunikačně-pragmatický) výpovědi. Druhou část výpovědi tvoří to, co se o tématu vypovídá, tj. réma (R), jež se často kryje s tím, co nového výpověď přináší, tj. s jádrem výpovědi. Téma ve výpovědi je vázáno vztahem k rématu.

Je tedy vhodné rozlišovat:

1. komunikační členění, tj. členění na T a R, na to, o čem se mluví, a co se tudíž klade první, a co se o tom říká; na dané a řečené;
2. aktuální členění výpovědi, tj. členění na východisko (V) a jádro (J), na kontextově nebo situačně zapojenou část a nezapojenou, na známé a nové;
3. komunikační (výpovědní) dynamismus, tj. členění na více částí podle sdělné závažnosti částí vzhledem ke kontextu a situaci.“¹⁶

¹⁶ Čechová, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*, Praha, ISV nakladatelství, 2000

4.1 Komunikační členění

Mluvčí dělí obsah výpovědi na dvě části – téma a réma. Ten si také vybírá perspektivu své výpovědi tj. vybere si o čem chce mluvit (téma) a k tématu připojí něco nového (réma).

Výběr tématu se projevuje jako výběr ze syntaktické struktury hierarchizující a modifikující sémantický obsah proto, abychom vyjádřili vztah mezi tématem a rématem a rozšířili novou informací vycházející z tohoto vztahu.

Mluvčí uspořádá svoji výpověď do perspektivy tématu a rématu ve shodě s lineárností textu.

Obvykle se střed tématu nachází v čele výpovědi a celá tématická část je nalevo od slovesa. Rématická část následuje téma. Nejdůležitější rématický prvek (střed rématu) je umístěn na konci výpovědi. Sloveso, které spojuje téma a réma patří obvykle k rématu, protože nám uvádí tematickou informaci.

Neznamená to však, že v čele věty (výpovědi) se vždy objevuje podmět. Francouzská syntax má více prostředků, které dovolují tematizovat i jiné prvky:

- přemístění příslovečného určení času
Hier soir, j'ai rencontré Pierre.
- dislokace předmětu přímého
Pierre, je l'ai rencontré hier soir.
- předmět v pasivní větné konstrukci
Pierre a été transporté par l'ambulance à l'hôpital.

V objektivním (logickém) pořadí je téma následováno rématem. Naopak pořádek slov, kdy réma předchází tématu, je ovlivněn subjektivním vnímáním mluvčího.

Elle est belle, ta robe. Comme il est fou, Paul.

Nejprve mluvčí oznámí informaci, která je pro něj nejpodstatnější a až poté přidá to, o čem mluví. V těchto příkladech je téma umístěno až na konec výpovědi, dislokováno v pravé části větné konstrukce. Uvnitř této konstrukce je téma anticipováno osobním zájmenem *elle, il*.

4.2 Aktuální členění výpovědi

„Určení „aktuální“ vztahujeme k okamžiku, popř. okamžikům, kdy v toku sdělení nebo na samém jeho začátku původce sdělení vytváří větu a kdy příjemce sdělení buď současně či s větším nebo menším časovým odstupem (při poslechu zvukového záznamu nebo při četbě) tuto větu vnímá. Ta je zapojena do situačního a – nejde-li o začátek toku sdělení, vždy také – do slovního kontextu a plní jistý bezprostředně relevantní komunikativní záměr.“¹⁷

Východisko patří do kontextu. Prvkem představeným v textu jako již známý mluvčí dává najevo, že předmět promluvy je rozpoznatelný z předcházejícího kontextu, ze situace a ze společné znalosti o světě (znalostní komplex). Mluvčí poukazuje na (předpokládané) znalosti různými způsoby, které identifikují, specifikují předmět promluvy.

Prvky známé/rozpoznatelné z předcházejícího kontextu se projevují anaforou. Anaforické výrazy dovolují mluvčímu a jeho posluchači identifikovat v projevu stejný předmět, o kterém se mluví, ačkoli je zmíněn vícekrát a různými způsoby.

Près de la fenêtre il y a un fauteuil. Ce fauteuil est très ancien. Il appartient à ma grand-mère. Le meuble ne me plaît pas.

un fauteuil – člen neurčitý aktualizuje podstatné jméno, které označuje prvek ze třídy *fauteuil* (křeslo), opozicí prvku jiné třídy (*fauteuil* et non *une chaise*) a uvádí *fauteuil* do textu jako ještě neidentifovaný mluvčím.

ce fauteuil – ukazovací zájmeno *ce* identifikuje *fauteuil* jako stejný předmět, o kterém se mluví v předcházejícím kontextu a ke kterému se anaforicky odkazuje (opakováním podstatného jména).

Il – připomíná zájmennou anaforou *ce fauteuil* tj. předmět, o kterém se mluví v předcházejícím kontextu.

¹⁷ Firbas, J.: „Aktuální členění větné“ či „funkční perspektiva větná?“, Slovo a slovesnost, 43, str. 283, , 1982.

Le meuble – člen určitý identifikuje *meuble* jako předmět, o kterém se mluví v předcházejícím kontextu jako o *fauteuil*. Nominální grupa *le meuble* anaforizuje *ce fauteuil* lexikální substitucí (hyperonymem).

Prvky známé ze společné znalosti o světě (zkušenostní komplex) jsou v textu uváděny jako již známé, i když jsou zmíněny poprvé. Tyto prvky jsou aktualizovány identifikátory např. členem určitým.

Člen určitý upozorňuje na to, že předmět označený jménem je jedinec/jednotlivina vybavená specifickou vlastností, která ho

- dělá jedinečným (*le Dieu, le Pape, la liberté, le Premier ministre*) v socio-kulturním kontextu sdíleným všemi účastníky komunikace,
- rozlišuje od jiných předmětů patřících do stejné třídy (*le frère de Michel, le petit garçon d'à côté*),
- identifikuje jako předmět, který tvoří část prostředí společenského, profesního či prostředí našeho života (*Tu vas à la faculté?, Nous sommes sortis. Le ciel était bleu.*)

Jádro je prvek, který je uveden do textu aniž by byl znám z předcházejícího kontextu, situace či společné znalosti.¹⁸

4.3 Výpovědní dynamičnost

Jednotlivé složky výpovědi přispívají různou měrou k rozvíjení a obohacování obsahu sdělení, nejde jen o rozdíl: známé – nové, ale také o stupně známého a nového. Výpovědní dynamičnost jednotlivých částí výpovědi je různá. Jednotlivé elementy ve větě (ve výpovědi) se nepodílejí na rozvíjení komunikace (sdělení) stejným způsobem. Některé jsou z komunikativního hlediska důležitější než jiné: více posunují sdělení dopředu, více přispívají k jeho rozvíjení, obohacují ho, a proto jsou považovány za komunikativně dynamičtější. Stupněm výpovědní dynamičnosti se rozumí relativní míra, s níž větný element přispívá k dalšímu rozvíjení komunikace.

¹⁸ Loucká, H.: *Introduction à la linguistique textuelle*, Praha, Karolinum, 2005.

To vyplývá z aktuálního členění založeného na postupu od známého k novému a na lineárnosti komunikačního procesu v čase (nebo prostoru při projevu písemném).

(1) *Nous sommes entrés dans un bar.* (2) *Le garçon nous a montré une table libre.*

Centrum T2 *le garçon* odvozené asociační anaforou z R1 *un bar* má vyšší stupeň výpovědní dynamičnosti než doprovodný tematický prvek *nous*, jenž je znám ze situace. Nominální grupa *une table libre* tvořící centrum R2 patří do stejného prostředí vyjádřeného *un bar*, ale vzhledem k tomu, že je rematicizována, je to nejvyšší stupeň výpovědní dynamičnosti.

Ve smyslu výpovědní dynamičnosti určujeme rozsah rematické části tzv. otázkovým testem, a sice s ohledem na konkrétní kontext. Je tedy možné představit si jistou neaktualizovanou výpověď:

J'ai écrit cette lettre.

Již aktualizovaná může tato výpověď fungovat jako odpověď na následující otázky:

- **dílčí:** *Qu'est-ce que tu as fait? – J'ai écrit cette lettre.*

Qu'est-ce que tu as écrit? – J'ai écrit cette lettre.

Quelle lettre as-tu écrite? – J'ai écrit cette lettre.

Rematická část se pozná tak, že se označená výpověď srovná s otázkou. Výrazy, které jsou obsaženy v označené výpovědi, se chápou jako rematická část zkoumané výpovědi. V mluveném projevu by réma bylo označeno intonací.

- **selektivní** (odpovědí je výběr jednoho prvku):

Tu viendras jeudi ou mercredi? – (Je viendrai) jeudi.

Stejně jako v prvním případě se rematická část zkoumané výpovědi určí srovnáním označené výpovědi a otázky.

Téma a réma lze určit také pomocí transformačního testu, např. u uváděcích vět.

Une avalanche a tué 10 alpinistes dans le Massif du Mont Blanc.

Tento typ vět by mohl odpovídat na otázky: *Qu'est-ce qui se passe?, Quoi de nouveau?*

Uprostřed této věty se obsah objevuje svou lineárností, v perspektivě T a R, i když všechny prvky jsou známé.

Stejný obsah může být formován jiným způsobem:

Dans le Massif du Mont Blanc, une avalanche a tué 10 alpinistes.

V tomto případě se chce mluvčí vyhnout umístění podstatného jména (podmět determinovaný členem neurčitým *une avalanche*) do čela výpovědi, na pozici tématu. Mluvčí si vybírá jako téma místo, které je známé z předpokládané společné znalosti o světě a říká k tomuto místu něco nového.

Dalším způsobem, jak určit téma a réma, je pomocí negace, která se týká jen rématu a nikdy ne tématu.

„Pokud do věty vložíme zápornky *ne ... pas* a za ní bude následovat další část věty uvozená *mais*, které potvrzuje opak negované části, dojdeme tak k rématu, zatímco téma se nachází mimo dosah negace. Ukažme si to na větě

Le bateau partira demain.

Le bateau ne partira pas demain, mais dans huit jours. (rématem je příslovce *demain*)

Le bateau ne partira pas demain, mais restera à quai. (rématem je tedy celá levá část věty počínající slovesem)¹⁹

4.4 Tematické posloupnosti

Z informačního hlediska je závažnější jádro výpovědi, réma, než východisko, téma výpovědi, ovšem z hlediska výstavby textu je významnější právě téma, neboť téma a jeho obměna (téma se různě v textu mění, vyvíjí, štěpí) text spojuje.

Platnost aktuálního členění se neomezuje jen na výpověď, ale rozšiřuje se na text. Na principu aktuálního členění jsou založeny tzv. tematické posloupnosti tj. následující výpověď nějak navazuje tematicky na přecházející, obsahuje buď některé její prvky, nebo ji zahrnuje celou.

¹⁹ Riegel, M.-Pellat, J.-C.-Rioul, R.: *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadriga, 2004.

4.4.1 La progression linéaire – posloupnost lineární

Réma předchozí věty se stává tématem věty následující, podle schématu:

$$T_1 - R_1 . (R_1 \rightarrow) T_2 - R_2 . (R_2 \rightarrow) T_3 - R_3$$

Graficky znázorněno: $T_1 - R_1$

↓

$T_2 - R_2$

↓

$T_3 - R_3$

Tento typ posloupnosti je příznačný pro popis místa, děje či etapy vyprávění, popř. i pro texty založené na příčinných vztazích, jako je výklad.

(1) *Vous arriverez dans un parc.* (2) ***Au milieu du parc*** il y a un arbre. (3) ***Sous cet arbre*** il y a un banc. (4) ***Sur le banc*** est assis un monsieur. (5) *C'est une statue en bois.*

T_2 – opakuje R_1 totální anaforou tj. opakování podstatného jména doprovázeného anaforou určená. Presentatif *il y a* dovoluje tematizovat příslovečné určení místa a navázat informaci rozšířenou výpovědí ve smyslu od známého po nové.

T_3 – totální anaforou převezme R_2 (opakování s anaforou demonstrativní).

T_4 – opakuje R_3 totální anaforou tj. opakování s anaforou určenou. Sloveso *est assis* tematizuje příslovečné určení a uvádí nový prvek.

T_5 – opakuje R_4 totální anaforou pronominální.

Je tombai par hasard dans un terrain caché. C'était un grand quadrilatère nu, entièrement bordé d'une haute futaie de pins et de chênes. Ces arbres noirs se dressaient sur les quatre côtés du champ, comme une muraille sévère, à l'abri de qui s'étendait cet espace roux, semé de galets ronds, où se tordaient de maigres touffes de thym et d'aspic.

„Dans un terrain caché“ je R_1 jako opakované T_2 zájmenem *c'*. „Une haute futaie de pins et de chênes“ tvoří část R_2 a stává se T_3 „ces arbres noirs“ v následující větě.

Identifikace mezi rématy a tématy je v této části textu zajištěna anaforami: pronominální „c“ a lexikální „*haute futaié*“ = „*ces arbres noirs*“²⁰

Český lingvista J. Hrbáček (1994) rozšiřuje tento základní typ výstavby o další varianty:

a) Derivační tematizace rématu: $T_1 + R_1 - T_2 (=R_1) + R_2$. Postup analogický derivaci průběžného tématu:

(1) *V poslední době vychází stále více knih o alternativní medicíně.* (2) *Na mnoha stránkách je velmi podrobně popisován postup léčení...*

b) Rozvíjení rozštěpeného rématu:

$T_1 + R_1 (=R_1' + R_1'') - T_2 (=R_1') + R_2 - T_3 (=R_1'') + R_3$

(1) *V jedné vesničce žili dva bratři.* (2) *Starší byl bohatý, ale zlý a lakomý.*
(3) *Mladší byl chudák, že neměl kolikrát ani on, ani jeho rodina co do úst.*

c) Shrnutí rémat: $T_1 + R_1 - T_2 + R_2 - T_3 (=R_1 + R_2) + R_3$. Postup analogický shrnutí témat:

(1) *Kolejiště je tvořeno jedním hlavním okruhem.* (2) *Tento okruh je spojen s druhým okruhem, který je postaven do tvaru číslice osm.* (3) *Na těchto dvou okruzích jsou ještě různá spojení...*

d) Tematizace implicitní části rématu: $T_1 + R_1 (=R_1 + R_1^0) - T_2 (=R_1^0) + R_2$. Tematizuje se nevyjádřená část rématu, kterou lze z kontextu doplnit:

(1) *Císařovna byla odnesena a ošetřena.* (2) *Na hradě se šeptalo, že ubohá země ztrácí najednou krále i královnu.*

Z první výpovědi plyne (z formy predikátu, který je rématem), že císařovna byla odnesena a ošetřena někým, nějakými lidmi. Z kontextu čtenář ví, že děj se odehrává na hradě, proto nepřekvapí, že tématem druhé výpovědi je výraz „na hradě“ s významem „lidé na hradě“. Navazuje se tím na nevyjádřenou část rématu první uvedené výpovědi.²¹

²⁰ Maingueneau, D.: *Éléments de linguistique pour un texte littéraire*, Paris, Dunod, 1993.

²¹ Hrbáček, J.: *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*, Praha, Trizonia, 1994.

4.4.2 La progression à thème constant – posloupnost průběžného tématu

Tato posloupnost dovoluje podat nové informace o předmětu, o osobě, o místě atd. Uplatňuje se v prostém nebo odborném statickém popise. Stejné téma se opakuje v dalších větách.

Graficky znázorněno:

$T_1 - R_1$

$T_2 (=T_1) - R_2$

$T_3 (=T_2=T_1) - R_3$

Schéma: $T_1 - R_1 \cdot (T_1 \rightarrow) T_2 - R_2 - (T_1 \rightarrow T_2 \rightarrow) T_3 - R_3$

(1) *La Loire (1012 km) est le plus long fleuve de France.* (2) *Elle prend sa source dans le Massif Central et se dirige vers le Nord entre des gorges pittoresques.* (3) *Elle se jette dans l'Atlantique près de Nantes, par un grand estuaire.*

Hlavní téma T_1 *La Loire*, se opakuje jako T_2 a T_3 na bázi koreferenční anafory (pronominalizací), stává se tedy průběžným tématem tohoto odstavce.

Tento typ posloupnosti je nejjednodušším a bezpochyby nejčastějším, převážně v textech pro děti.

např. *Il a mis le café/Dans la tasse/Il a mis le lait/ Dans la tasse de café/Il a mis le sucre/Dans le café au lait...* (Prévert)

Dále se s tímto typem posloupnosti můžeme setkat v narativních textech. Označení osoby jsou na pozici tématu a její činy jsou dále v následujícím rématu.

Jean Valjean sortit de la ville comme s'il s'échappait. Il se mit à marcher en toute hâte dans les champs, prenant les chemins et les sentiers qui se présentaient, sans s'apercevoir qu'il revenait à chaque instant sur ses pas. Il erra ainsi toute la matinée, n'ayant pas mangé et n'ayant pas faim. Il était en proie à

une foule de sensations nouvelles. Il se sentait une sorte de colère; il ne savait contre qui. Il n'eût pu dire s'il était touché ou humilié. (Hugo)

Jen zřídka kdy je jeden typ posloupnosti rozšířen v celém textu; spíše se kombinují posloupnosti navzájem, jako např. v následující ukázce. Lineární posloupnost (2) představuje podtéma – důsledek zdůrazňující charakteristické vlastnosti tématu *l'image* rozvinutý posloupností průběžného tématu (1).

(1) L'image au XXIe siècle a un trait assez spécifique: elle est très réaliste, sans être toujours vraie. Elle a toujours l'air de représenter une réalité, seulement cette réalité peut être parfois fictive. De toute façon, l'image est en général très persuasive ... et garde toujours en degré assez important de fiabilité. (2) Ceci est en fait un instrument propice à la manipulation. Cette manipulation peut être relativement „légère“ et inoffensive (comme c'est le cas de la majorité des publicités) mais elle peut aussi atteindre des dimensions écoeurantes. (Nikolova, P.)

4.4.3 La progression à thème dérivé/éclaté - posloupnost rozvíjeného tématu

Posloupnost rozvíjeného (rozštěpeného) tématu je komplexnější než ostatní posloupnosti. Je uspořádána na základě hypertématu, jehož jsou témata v dalších větách jednotlivými prvky.

4.4.3.1 Posloupnost rozvíjeného tématu – anaforou částečnou

Tento typ posloupnosti dovoluje zavést tematickou izotopii různých osob např. v popisném vyjmenovávání.

Schéma: $T_4 (=T_4' + T_4'') - R_4$

$T_5 (=T_4') - R_5$

$$T_6 (=T_4'') - R_6$$

(1) *Elle se leva.* (2) *Mathieu la suivit en jetant un coup d'oeil de regret au grand tableau du mur de gauche:* (3) *il aurait voulu le lui montrer.* (4) **Deux femmes** *foulaient une herbe rose de leurs pieds nus.* (5) **L'une d'elles** *portait un capuchon,* (5a) *c'était une sorcière.* (6) **L'autre** *étendait le bras avec une tranquillité prophétique.* (7) *Elles n'étaient pas tout à fait vivantes.* (Sartre)

Nejdříve se podívejme na tematickou izotopii osoby (*Mathieu*), který je navázán průběžným tématem (T_2 *Mathieu* – T_3 *il*), a ženské osoby (T_1 – *elle*). Jestliže *elle* je v centru T_1 , v T_2 je tento prvek již na pozici doprovodného tématu (*la*), stejně tak ve 3. výpovědi (*lui*). Naproti tomu je *Mathieu* v centru pozornosti jako ten, kdo se otáčí k obrazu.

T_4 (*deux femmes*) otevírá deskriptivní část představenou v povídce a je signalizováno slovesem *montrer*. Stupeň výpovědní dynamičnosti (*deux femmes*) je velmi vysoký vzhledem k tomu, že čtenář musí rozpoznat sémantický vztah mezi prvkem, který se vyskytl v předcházejícím textu (*le grand tableau*) a novým prvkem zmíněným poprvé, ale začleněným do kontextu vztahem vyjádřeným z celku (*le grand tableau*) k části (*deux femmes*). T_4 je rozvíjeno na základě asociativní anafory.

Podtémata *l'une d'elles* (T_5), *l'autre* (T_6) rozvíjí částečnou anaforou téma *deux femmes* (T_4); podtéma (T_5) *l'une d'elles* je totožné s výpovědí 5a, která je v textu integrována posloupností průběžného tématu (*ce* zájmeno).

Tento příklad také ukazuje tematické seskupení T_7 (*elles*) založené na totální pronominální anafoře, opětné spojení T_5 a T_6 .

Zobrazeno následujícím schématem:

$$T_5 + R_5 - T_6 + R_6 - T_7 (= T_5 + T_6) + R_7$$

Můžeme se setkat i s rozštěpením rématu, jako například v následující ukázce:

(1) *L'instituteur regardait les deux hommes monter vers lui.* (2a) *L'un était à cheval,* (2b) *l'autre à pied.* (3) *Ils n'avaient pas encore entamé le raidillon abrupt qui menait à l'école...* (Camus)

Tento příklad ukazuje jak réma *les deux hommes* (R₁) je rozvíjeno na základě částečné anafory a jak může být znovu seskupeno pronominální anaforou *ils* (T₃), kdy spojuje rozštěpená témata *l'un* (T_{2a}) a *l'autre* (T_{2b}).

4.4.3.2 Posloupnost rozvíjeného tématu – divergentní anaforou

Tematické odvozování z hypertématu, znázorněno:

T₁ (=T) + R₁ – T₂ (=T) + R₂ ...

Jde o dílčí témata spjatá vztahem k nadřazenému celkovému tématu (hypertématu).

Il y a cinq massifs montagneux en France.

Les Vosges, à l'est, entre la France et l'Allemagne, sont des massifs anciens aux sommets arrondis et peu élevés.

Le Jura, à l'est, est une chaîne plissée entre la France et la Suisse.

Les Pyrénées, au sud, sont des séries de chaînes, formant une barrière presque continue entre la France et l'Espagne. Certains sommets des Pyrénées atteignent plus de 3000 m.

Les Alpes, à l'est, entre la France et l'Italie, sont une superbe chaîne de montagne où l'on trouve des pics très élevés et dentelés et des neiges éternelles. C'est dans les Alpes de Savoie qu'est situé le Mont-Blanc, le plus haut sommet de France et d'Europe (4807 m).

Le Massif Central, comme son nom l'indique, occupe le centre de la France. C'est une masse montagneuse très étendue, où l'on trouve des chaînes, un grand nombre de volcans éteints et des plateaux calcaires. (Georges, P.)

Hypertéma *cinq massifs montagneux* uvedené na pozici rématu na začátku textu, v úvodní větě představuje nadřazený celek, ze kterého se rozvíjejí, divergentní anaforou, témata ostatních odstavců.

V ukázce můžeme pozorovat nával nových informací v tematických částech a vývoj každého podtématu uvnitř odstavce.

4.4.3.3 Posloupnost rozvíjeného tématu – asociativní anaforou

Tato posloupnost dovoluje popsat různé části celku. Na základě meronymických vztahů tvoří strukturu nejen narativních a popisných textů, ale také vysvětlujících, u kterých je třeba řešit nějaký problém z různých úhlů pohledu.

Popisný text z turistického průvodce:

Dès qu'on a dépassé la chaussée de Vauban et les premières maisons qui la suivent, (1) le paysage change brusquement, (2) tout devient plus sévère, plus âpre. (3) Les rochers sont plus nombreux, plus élevés. (4) La végétation est moins active, (4a) les moissons moins belles; (4b) l'avoine remplace le froment, et finit par abandonner le sol aux ajoncs et aux fougères. (5) Les habitations semblent obéir à la même influence, (5a) elles deviennent de plus en plus étroites et basses. (6) Les habitants eux-mêmes ont dans toute leur personne quelque de rude, presque de farouche... (Bréhat)

Již od počátku textu je rozeznatelný jistý syntaktický paralelismus odrážející rychlou změnu krajiny (*paysage*).

Nejdříve si povšimněme rémat. Myšlenka rychlé změny krajiny je vyjádřena lexikálně – kvalitativní (hodnotící) adjektiva (*sévère, âpre, belle, rude, farouche*) a podtržena stupňováním adjektiv.

Proměna krajiny je vyjádřena popisem místa jako celku (*le paysage* – T₁), zopakovaná v následující výpovědi (*tout* – T₂) a popisem místa jako různých částí. Popis částí se rozvíjí tematickými posloupnostmi založenými na meronymických vztazích tj. od celku k části.

Části popisované krajiny v textu se dále štěpí jako podtémata hypertématu *le paysage*.

Les rochers (T₃) – rozvíjí asociativní anaforou T₁ *le paysage*.

La végétation (T₄) – rozvíjí asociativní anaforou T₁ *le paysage*.

(T_{4a}) *les moissons* – rozvíjí asociativní anaforou T₄ *végétation*.

(T_{4b}) *l'avoine* – rozvíjí T₄ *végétation*.

Les habitations (T₅) – rozvíjí T₁ *le paysage*.

(T_{5a}) *elles* – opakuje T₅ průběžným tématem (založeném na totální anafoře pronominální).

Les habitants (T₆) – rozvíjí T₅ asociativní anaforou.

Posloupnost rozvíjeného tématu s asociativní anaforou může uvést **chronologickou posloupnost událostí**.

Navazování výpovědí je realizováno různými podtématy rozvíjejícími časový celek a tím ustanovujícími chronologickou posloupnost událostí (průběh událostí v čase).

Podtémata, spojená vztahem alterace jako derivované části celku, jsou uvedeny na pozici tématu, do čela výpovědi (přemístěním).

Př. *Le Grand Palais*

(1) *Depuis sa construction en 1900, à l'occasion de l'Exposition universelle, le Grand Palais a connu les fortunes les plus diverses.* (2) *Dès 1901, sa gestion est confiée au secrétariat des Beaux-Arts (alors rattaché au Ministère de l'Intérieur).* (3) *Le 15 avril de cette année-là, le Salon de l'Automobile y ouvre ses portes.* (4) *En février de l'année suivante, c'est le tour du Concours agricole, ancêtre du Salon de l'Agriculture.* (5) *Quelques semaines plus tard, la Société hippique de France y propose, du 6 mars au 11 avril, un Concours hippique.* (le Nouvel Observateur)

Hlavní výpověď (1) shrnuje obsah toho, co bude dále následovat tj. to, co se dozvíme o něčem (*diverses fortunes du Grand Palais*) v časové perspektivě, která se odehrává od určitého výchozího bodu (*depuis sa construction en 1900*).

Téma, o kterém je celý text, se jmenuje *Le Grand Palais*. Téma *le Grand Palais*, které je převzaté z nadpisu, figuruje jako T₁ v první výpovědi (1), dále také zopakované přivlastňováním ve spojení T – R v nominální konstrukci (*depuis sa construction*).

Od druhé výpovědi se *le Grand Palais* stává v nominálním spojení T – R *sa gestion* (T₂) tématem průběžným. V následujících výpovědích (3 a 5) doprovází toto průběžné téma y (na základě totální adverbialní anafory) tematické části *le Salon Automobile* (T₃) a *la Société hippique de France* (T₅).

(1) Od první výpovědi *depuis sa construction en 1900* probíhá, po malých kouscích, chronologie využití Grand Palais.

(2) Časový organizátor *dès 1901* patří do T₂ a odkazuje alterací na 1900.

(3) Počáteční bod T₃, *le 15 avril de cette année-là*, funguje jako časová podetapa odkazující na předcházející T tzn. identifikací části *le 15 avril* roku 1901 zopakovaného totální anaforou *cette année-là*.

(4) Časový prvek T₄ *en février de l'année suivante* odkazuje na předcházející T₃ a to alterací *année suivante* a asociativní anaforou *en février* (*février* je částí celku *l'année suivante*).

Uspořádání výpovědí dává najevo, že mluvčí považuje za výchozí bod každé tematické části díl času, během kterého se udála jedna etapa využití Grand Palais. Každá tematická část je signalizována příslovečným určením času, které je syntakticky umístěno do čela výpovědi; tato tematická část najednou uspořádává časové období každé výpovědi a reprezentuje chronologickou etapu tj. prvek časové posloupnosti. Tento tematický prvek začleňuje obsah výpovědi do textu a tím dochází k lepší orientaci v historických obdobích Grand Palais.²²

Pro srovnání, čeští lingvisté dělí posloupnosti také do tří kategorií, které však nazývají: 1. průběžné téma

2. tematizace rématu

3. tematizace celé předcházející výpovědi

S francouzskými vědci se shodují v pojetí dvou kategorií (tematizace rématu a průběžné téma tj. *la progression linéaire* a *la progression à thème constant*).

Francouzská kategorie „*La progression à thème éclaté*“ odpovídá variacím průběžného tématu (v českém pojetí posloupností) podle Hrbáčka (1994).

Tematizace celé předcházející výpovědi (tj. třetí způsob výstavby v českém pojetí) se ve francouzských gramatikách jako samostatná kategorie či podkategorie nevyskytuje.

²² Loucká, H.: *Introduction à la linguistique textuelle*, Praha, Karolinum, 2005.

V neposlední řadě je rozdíl v tom, že francouzští lingvisté spojují tematické posloupnosti s anaforickým jevem a čeští lingvisté s izotopickými vztahy.

4.4.4 Shrnutí posloupností

Tyto tři základní typy tematických posloupností jsou ideální schémata, která dovolují analyzovat výpovědi. Nesourodostí textu však dochází k neustálému míchání (v různém rozsahu) těchto posloupností. Vidět to můžeme na následující ukázce:

[...] D'un geste d'épouvante, Salomé repousse la terrifiante vision qui la cloue, immobile, sur les pointes: ses yeux se dilatent, sa main étreint convulsivement sa gorge.

Elle est presque nue; dans l'ardeur de la danse, les voiles se sont défaits, les brocards ont croulé; elle n'est plus vêtue que de matières orfévries et de minéraux lucides; un gorgerin lui serre de même qu'un corselet la taille, et, ainsi qu'une agrafe superbe, un merveilleux joyaux darde des éclairs dans la rainure de ses deux seins; plus bas, aux hanches, une ceinture l'entoure, cache le haut de ses cuisses que bat une gigantesque pandeloque ou coule une rivière d'escarboucles et d'émeraudes. (J.-K. Huysmans)

První odstavec se vyvíjí rozštěpeným tématem – hypertéma *Salomé* je následováno dvěma podtématy (části těla mladé dívky): *ses yeux* a *sa main*. Toto schéma můžeme znovu najít hned za touto výpovědí: *elle* – posloupnost průběžného tématu opakuje *Salomé* a dále se štěpí na dvě podtémata: *les voiles* a *les brocards*.

Elle se opět objevuje v následující výpovědi na pozici tématu spojené s rématem *matières orfévries* et *minéraux lucides*.

Toto réma se stává tématem (posloupnost lineární) a štěpí se na další podtémata: *une gorgerin*, *un merveilleux joyau*, *une ceinture*.

Dynamičnost této tematické posloupnosti je tedy relativně jednoduchá: dovnitř posloupnosti s průběžným tématem se vloží dvě posloupnosti rozvíjeného tématu.²³

²³ Maingueneau, D.: *Éléments de linguistique pour un texte littéraire*, Paris, Dunod, 1993.

5 Francouzské členy a jejich české ekvivalenty – analýza

V této kapitole se nejdříve seznámíme s překladem členů jako mluvnické kategorie a poté s postupem rozboru.

Ve francouzštině je člen samostatnou mluvnickou kategorií pro označení bližší určení/neurčení podstatného jména.

Určenost/neurčenost se v jazyce chápe nejen objektivně, ale také subjektivně: mluvčí tu či onu skutečnost za určenou/neurčenou vydává, a to zejména s ohledem na posluchače.

Naproti tomu čeština nemá člen jako samostatnou mluvnickou kategorii k označování určení/neurčení podstatného jména.

Podle Radiny (1977, str. 28)²⁴ : „Určenost se neoznačuje (pouze vyplývá ze souvislosti) např. u podstatných jmen označujících kategorii, jedinečnost, podílnost, u dat a u osobních jmen. Nepovinné je označení u podstatného jména určeného situací nebo některým slovním druhem, u opakovaných dní a u typologického zobecnění. Víceméně povinné je tam, kde francouzský člen substantivizuje jiný slovní druh, tam, kde ukazuje na vybraného jedince nebo jedince vynikajícího. Podobně u neurčenosti: nepovinné se označuje v nejširším smyslu (také např. u přívlastku), při definičním zahrnutí do širšího celku (oba tyto případy hlavně hovorově), dále v tom případě, kdy francouzský neurčitý člen zastupuje podstatné jméno. Samozřejmě povinné se převádí číselný pojem jeden (jedna). Někdy vyjádří čeština neurčenost příslovečným určením místa nebo času.“

Komparativní studie je provedena na povídce *Permission – Opuštěák*, z knihy *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part (2002) – Kdyby tak na mě někdo někde čekal (2003)*, jejíž autorkou je současná francouzská spisovatelka *Anna Gavalda* (v překladu *Silvie Dokulilové*).

²⁴ Radina, O.: *Francouzština a čeština – systémové srovnání dvou jazyků*, Praha, SPN, 1977.

Tato studie je zpracována analytickým postupem a jedná se tedy o komparativní analýzu dvou textů tj. francouzského originálu a jeho českého překladu. Jak francouzská, tak česká verze povídky je rozdělena do několika částí a ty jsou pak samostatně analyzovány. Každá část je rozdělena do řady výpovědí. V nich je pak určeno téma/východisko a réma/jádro. Poté je ve francouzské verzi vyhledána nominální grupa determinovaná členem a určena její pozici ve výpovědi, následně je určeno jakým způsobem ji determinanty realizují, zda je jejich funkce referenční, koreferenční nebo částečně koreferenční, přičemž se rozlišuje mezi navazováním anaforickým a kataforickým. V české verzi je postupováno podobně, jen není určena její realizaci determinantem, ale spíše je analyzován překlad konkrétního členu. Výsledky této analýzy jsou pak zpracovány v závěru diplomové práce.

(...) (1) *Là, par exemple, je suis dans le train corail numéro 1458 en provenance de Nancy.* (2) *Je suis en permission, la première depuis trois mois.* (3) *Bon, déjà, je fais mon service comme simple grouillot* (4) *alors que mon frère, lui, il a eu les EOR,* (5) *il a toujours mangé à la table des officiers et il rentrait à la maison tous les week-ends.* (6) *Passons là-dessus.*

Výpovědi (1) – (3) mají průběžné téma *je*. Rématem první výpovědi je *le train corail numéro 1458 en provenance de Nancy*. I když se jedná o jádro výpovědi je použit člen určitý *le*. To je odůvodněno tím, že vlak je dále rozvit přívlastkem.

Ve 4. výpovědi je tématem *mon frère*, které se pak opakuje (pronominální anaforou) *il* v další výpovědi. Rématem 4. výpovědi je *les EOR* a v 5. pak *à la table des officiers*. Určitý člen je tu proto, že se tato slova odkazují k vojenské službě (*faire mon service*).

(...) (1) *Například teď sedím v couráku číslo 1458 z Nancy.* (2) *Mám opuštěák první za poslední tři měsíce.* (3) *Vemte si třeba jen to,* (4) *že já jsem na*

vojně jako vobyčejný ucho, (5) zatímco brácha, ten byl v důstojnický škole, (6) vždycky jedl u stolu s oficírama a každé víkend si jezdil domů. (7) No nic, nechme to být.

Na rozdíl od francouzské verze má ta česká o výpověď víc. Tématem 1. a 2. výpovědi je zájmeno já, které však není vyjádřeno. Réma 1. výpovědi je stejné jako v originále, jen člen není nijak přeložen.

Réma 5. výpovědi *u stolu s oficírama* (a *la table des officiers*) je přeloženo pomocí tvaroslovného prostředku.

(1) *J'en reviens au train.* (2) *Quand j'arrive à ma place (que j'avais réservée dans le sens de la marche), il y a une bonne femme assise avec tout son bazar de broderie étalé sur ses genoux.*

(3) *Je n'ose rien lui dire.* (4) *Je m'assois en face d'elle après avoir balancé mon énorme sac en toile dans le fillet à bagages.* (5) *Dans le compartiment, il y a aussi une fille assez mignonne qui lit un roman sur les fourmis.* (6) *Elle a un bouton au coin de la lèvre.* (7) *Domage sinon elle est potable.*

(8) *J'ai été m'acheter un sandwich au wagon-restaurant.*

Výpovědi (1) – (4) mají průběžné téma *je*.

Réma 1. výpovědi je *au train* – z přecházejícího kontextu víme, že hl. hrdina cestuje vlakem, proto užití určitého členu staženého s předložkou *à*.

Il y a ve 2. výpovědi rematizuje nové prvky, které jsou signalizovány neurčitým členem *une bonne femme*.

4. výpověď má v rématu *dans le fillet à bagages* určitý člen, jedná se o část vlaku.

V 5. výpovědi se přemístěním stává tématem příslovečné určení místa *dans le compartiment*. Rématem je pak *une fille assez mignonne ...* které je uvedeno presentativem *il y a* a vyžaduje tak neurčitý člen.

6. a 7. výpověď mají stejné rematizované téma *elle* tj. réma předcházející výpovědi (*une fille*).

V 6. výpovědi je rématem *un bouton au coin de la lèvre*. Neurčitý člen signalizuje novou informaci/prvek.

8. výpověď má distantně navázané téma *je*. Centrem rématu je *un sandwich*, proto užití neurčitého členu.

(1) *Vraťme se k tomu vlaku.* (2) *Když dorazím na své místo (který jsem si rezervoval po směru jízdy), už je tam utábořená nějaká babka s vyšívacím nádobíčkem roztaženým na kolenou.* (3) *Netroufám si jí nic říct.* (4) *Praštím svým obrovským báglem do sítky na zavazadla a sedám si proti ní.* (5) *V kupé je taky nějaká docela hezká holka, která si čte román o mravencích.* (6) *Má pupínek v koutku úst.* (7) *Škoda, jinak by byla celkem použitelná.*

(8) *Zašel jsem si na obloženou bagetu do jídelňáku.*

V 1. výpovědi dochází ke změně vůči originální verzi, kde je 1.os.j.č., v češtině je 1. os. mn. č. Určitý člen ve výrazu *au train* je přeložen jako *k tomu vlaku*, tedy ukazovacím zájmenem.

Réma 2. výpovědi *une bonne femme* je také rématem v české verzi a je přeloženo neurčitým zájmenem *nějaký*.

4. výpověď má odlišný slovosled ve francouzské a české verzi. Člen neurčitý v rématu *dans le fillet à bagages* není přeložen.

Příslowecné určení místa je tématem v české verzi v 5. výpovědi. Réma *une fille* je opět přeloženo neurčitým zájmenem.

Člen neurčitý *un bouton* v 6. výpovědi není nijak přeložen, ale má pozici rématu jako ve francouzské verzi.

V 8. výpovědi se opět vracíme k 1. os. jč. v tématu, členy v rématu nejsou nijak přeložené.

(1) *Et voilà comment ça se serait passé si ç'avait été mon frère:* (2) *il avait fait un grand sourire charmeur à la bonne dame en lui montrant son billet,* (3) *excusez-moi, madame, écoutez c'est peut-être moi qui suis dans l'erreur mais il*

me semble que ... (4) Et l'autre se serait excusée comme une malade en fourrant tous ses morceaux de fils dans son sac et en se levant précipitamment.

(5) Pour le sandwich, il aurait fait un petit scandale auprès du gars en disant (6) qu'à 28 francs quand même, ils pourraient mettre un morceau de jambon un peu plus épais et (7) le serveur avec son gilet noir ridicule, lui aurait changé illico son sandwich. (8) Je le sais, (9) je l'ai déjà vu à l'œuvre.

(2) T = tematizace rematu z předcházející výpovědi *mon frère*, il (pronominalizací).

Část rématu = *un grand sourire à la bonne femme*, i když se jedná o novou informaci je použit člen určitý, protože z dřívějšího kontextu víme, že babka sedí na vypravěčově místě. Člen neurčitý u *grand sourire charmeur* značí v této výpovědi pozici rématu, tedy novou informaci.

(5) Podle postavení v tématu *le sandwich* víme, že se o něm již někdy hovořilo a tak lze užít člen určitý.

V rématu najdeme *un petit scandale*, kdy je to pro nás nová informace a teď se dozvídáme, co by se stalo.

(7) Téma této výpovědi je slovo *le serveur*, které již bylo zmíněno v 5. výpovědi jako *le gars*.

(1) A teď jak by to bylo, kdyby šlo o mého bráchu: (2) obdařil by babku s vyšíváním svým nejkouzelnějším úsměvem a přitom by jí ukázal svou místenku, (3) promiňte prosím, víte, možná se mýlím já, ale zdá se mi, že ... (4) A ona by se mu okamžitě začala omlouvat a sbírat se ze sedadla a cpát do tašky cancoury těch svejch nití, jako by jí hořelo u zadku.

(5) Kvůli tý bagetě by udělal menší scénu u číšníka, kterému by vysvětlil, že (6) za 28 franků by tam přece jen mohli dát trochu tlustší kus šunky, a (7) číšník v tý svý směšný černý vestičce by mu tu bagetu bez řečí vyměnil. (8) Já to vím, (9) já už jsem bráchu párkrát viděl v akci.

(2) Téma stejné jako ve francouzské verzi: *bratr/on*. Réma *la bonne femme* je přeloženo jako *babka* a upřesněno přívlastkem *s vyšíváním*, což v originále není, tam je změněn jen člen neurčitý (v dřívějším kontextu) na určitý.

Superlativem je pak přeložen výraz s neurčitým členem *un grand sourire charmeur*.

Réma ve 4. výpovědi, které je přirovnáním, *comme une malade* není do češtiny vůbec přeloženo.

Téma 5. výpovědi, *le sandwich*, má člen přeložen ukazovacím zájmenem *ta*, které je častěji používáno v hovorovém jazyce, jedná se také o podstatné jméno určené z kontextu. Réma *un petit scandale* – překlad komparativem: menší scénu.

(7) Tematizované réma z 5. výpovědi *le gars – le serveur*, nemá přeložený člen. Překlad by byl nepovinný, protože stojí v pozici tématu, jako v originále a jedná se zde o anaforu totální.

(1) *Quant à la fille, c'est encore plus vicieux.* (2) *Il l'aurait regardée d'une telle manière qu'* (3) *elle se serait rendu compte très vite qu'elle l'intéressait.*

(4) *Mais elle aurait su exactement en même temps qu'* (5) *il avait remarqué son petit furoncle.* (6) *Et là, elle aurait eu du mal à se concentrer sur ses fourmis et* (7) *elle aurait pas trop fait la becheuse au cas où.* (8) *Ça c'est s'il avait eu l'intension de s'intéresser à elle.*

(9) *Parce que, de toute façon, les sous-offs voyagent en première et,* (10) *en première, c'est pas dit que* (11) *les filles aient des boutons.*

Výraz *la fille* je průběžným tématem 4., 6. a 7. výpovědi (anafora pravá). Zmínka o slečně již byla v předchozím textu.

Réma 7. výpovědi *fait la becheuse* je slovním spojením, kdy *la* nahrazuje tu dívku, proto člen určitý v rématu.

V 9. výpovědi je tématem *les sous-offs*, které již bylo zmíněno v předcházejícím textu (bratr vypravěče byl poddůstojník).

11. výpověď má v tématu *les filles* (v obecném pojetí), které navazuje na dívku z předcházejícího textu a z první výpovědi tohoto odstavce.

V rématu je pro nás nová informace *des boutons*.

(1) *Pokud jde o tu holku, je to ještě rafinovanější. (2) Díval by se na ni takovým způsobem, (3) že by si rychle uvědomila, že ho zajímá. (4) Ale přesně v tom samém okamžiku by věděla i to, (5) že si všim jejího vřídku. (6) A tím pádem by se už dost těžko soustředila na mravence a (7) odložila by ten svůj nafoukanej výraz, protože co kdyby náhodou?*

(8) *To by se ovšem stalo pouze v případě, že by měl v úmyslu se o ni vůbec zajímat.*

(9) *Protože poddůstojníci koneckonců jezdí první třídou a (10) nikde není psáno, (11) že v první třídě jsou holky s pupínkama.*

(1) Stejně jako ve francouzské verzi je zde použito tematizátoru *pokud jde* u výrazu *holka*, ta již v textu zmíněna byla a nyní se k ní odkazuje (vrací se anaforou pravou), proto použití (a tím překlad) ukazovacího zájmena *ta*.

(7) Slovní spojení *faire la becheuse* je přeloženo jako „*nafoukanej výraz*“ a ještě zdůrazněno ukazovacím zájmenem *ten* a přivlastňovacím zájmenem *svůj*.

(9) *Poddůstojníci* jsou v pozici tématu jako ve francouzské verzi a tak člen nepotřebuje překladu.

(10) Tématem je příslovečné určení místa a na rozdíl od francouzské verze *les filles* jsou rématem. *Des boutons* je přeloženo jako přívlastek „*s pupínkama*“.

(1) *Moi, je n'ai pas pu savoir si (2) cette minette était sensible à mes rangers et à ma boule à zéro car (3) je me suis endormi presque tout de suite. (4) Ils nous avaient encore réveillés à quatre heures ce matin pour nous faire faire une manœuvre à la con.*

V poslední výpovědi je částí rématu *faire faire une manœuvre à la con*, což je nová informace a proto využití neurčitěho členu.

(1) *A teď jak to bylo se mnou. (2) Já ani nevím, (3) jak dalece slečnu okouzily moje kanady a moje palice jak koleno, (4) protože jsem byl skoro okamžitě tvrděj. (5) Dneska nás už zase probudili ve čtyři ráno, aby nás nahnali na nějaký debilní cvičení.*

V části rématu je v poslední výpovědi „nějaký debilní cvičení“, pro podstatné jméno blíže neurčené má čeština (mezi jinými) výraz *nějaký*.

(...) (1) *Moi, je le fais après mes deux années de BTS et avant de commencer à chercher du boulot dans l'électronique.* (2) *J'en ai 23.* (3) *D'ailleurs, c'est mon anniversaire demain.* (4) *Ma mère a insisté pour que je rentre.* (5) *J'aime pas tellement les anniversaires,* (6) *on est trop grand maintenant.* (7) *Mais bon, c'est pour elle.*

(8) *Elle vit seule depuis que* (9) *mon père s'est barré avec la voisine le jour de leur dix-neuf ans de mariage.*

(...) (10) *Elle ne veut plus risquer d'être à nouveau abandonnée.* (11) *À un moment, on a titillait pour qu'* (12) *elle s'inscrive dans un truc de rencontres mais elle a jamais voulu.*

(13) *Depuis, elle a recceuilli deux chiens et un chat alors tu penses...* (14) *avec une ménagerie pareille, c'est carrément mission impossible pour trouver un mec bien.*

(1) Část rématu *chercher du boulot dans l'électronique* – člen dělivý vyjadřuje neurčitost, v hovorové řeči přispívá ke značné výrazovosti a barvitosti. *Dans l'électronique* – jedná se o druh, pracovní obor, proto člen určitý.

(5) Centrum jádra *les anniversaires* – i když se jedná o novou informaci, vůči slovesu *aimer* je užit člen určitý (také známe již z předcházející výpovědi).

(9) Réma výpovědi, *avec la voisine le jour de leur dix-neuf ans de mariage*, má člen určitý. Ze situace je nám zřejmé, o koho se jedná, co se týče druhého členu *le jour...* je podstatné jméno dále rozvedené přívlaskem.

(12) Část rématu této výpovědi *dans un truc de rencotre* – nová informace výpovědi.

(14) *Avec une ménagerie pareille* – téma vložené do čela věty vyjadřuje subjektivnost mluvčího.

Blíže nespecifikovaný výraz *un mec bien* a pozice rématu signalizuje člen neurčitý.

(...) (1) *Já jsem na vojně po 2 letech blbý technický nástavby a předtím než si začnu hledat fleka v elektronice.* (2) *Let je mi 23.*

(3) *Mimochodem, zejtra mám narozeniny.* (4) *Máti trvala na tom, abych jel domů.* (5) *Ne že bych až tak prožíval narozeniny,* (6) *na to jsme už moc velcí.* (7) *Ale když jí to udělá radost.*

(8) *Bydlí sama od té doby,* (9) *co táta zdrhnul se sousedkou, v den jejich devatenáctýho výročí svatby.*

(...) (10) *Už nechce riskovat, že bude znovu opuštěná.* (11) *Svého času jsme do ní šťourali,* (12) *aby se přihlásila do nějaký tý seznamky, ale nikdy nechtěla.*

(13) *Mezitím si vzala z útulku dva psy a kočku, takže si umíte představit...* (14) *splašit s takovým zvěřincem kloudnýho chlapa je úkol pro bohy.*

(1) Členy v této výpovědi nejsou nijak přeloženy, což u slova elektronika není neobvyklé, protože se jedná o obor.

(5) Opět žádný překlad členu.

(8) Členy nejsou nijak přeloženy, tedy kromě: *v den jejich ...* – čeština vyžaduje předložku „v“ a den je dále rozvit přívlaskem.

(12) K překladu rématu, *dans un truc de rencontres* – *do nějaký tý seznamky*, je použit ekvivalent nějaká. Stejně jako je ve franc. verzi zdůrazněno slovem *truc*, v české verzi je přidáno zájmeno ukazovací *tý*.

(14) *S takovým zvěřincem* – stejně jako ve francouzské verzi je tato část předsazena na začátek pro větší subjektivitu vypravěče. Neurčitý člen ve spojení *un mec bien* – *kloudnýho chlapa* není přeložen.

(1) *On habite dans l'Essone près de Corbeil, un petit pavillon sur la Nationale 7.* (2) *Ça va, c'est calme.*

(3) *Mon frère, il ne dit jamais un pavillon, il dit une maison.* (4) *Il trouve que le mot pavillon, ça fait plouc.*

(5) *Mon frère ne s'en remettra jamais de ne pas être né à Paris.* (6) *Paris.* (7) *Il n'a que ce mot-là à la bouche.* (8) *Je crois que le plus beau jour de sa vie*

c'est quand il s'est payé sa première carte orange cinq zones. (9) Pour moi, Paris ou Corbeil, c'est kif-kif.

(10) Un des rares trucs que j'ai retenus de l'école c'est la théorie d'un grand philosophe de l'Antiquité qui disait que (11) l'important, ce n'est pas le lieu où on se trouve, c'est l'état d'esprit dans lequel on est.

(12) Je me souviens qu'il écrivait ça a un de ses copains qui avait le bourdon et qui voulait voyager. (13) L'autre lui disait grosso modo que c'était pas la peine étant donné qu'il allait se trimballer son paquet d'emmerdements avec lui. (14) Le jour où le prof nous a raconté ça, ma vie a changé.

(15) C'est une des raisons pour laquelle j'ai choisi un métier dans le manuel.

(1) *Un petit pavillon* – nová informace, pozice v rématu, proto člen neurčitý.

(3) *Un pavillon + une maison* – neurčenost v širším pojetí

(4) *Le mot pavillon* (réma) – zdůrazněný *pavillon* (subjektivizace), již o slovu *pavillon* byla zmínka.

(8) Člen ve spojení *le plus beau jour* – je částí superlativu.

(10) Skoro všechna podstatná jména v rématu jsou uvedena členem určitým: *de l'école* (institute) a *la théorie* (subjektivní zdůraznění vytýkácí vazbou) *d'un grand philosophe de l'Antiquité* (neurčitý filozof).

(11) Dislokované téma *l'important* a rématizované prvky prezentativem *c'est: le lieu a l'état d'esprit* jsou podstatná jména jedinečná a proto determinovaná členem určitým.

(14) Předsazeným tématem je příslovečné určení času *le jour*, které je dále rozvito. *Le prof* – asociativní anaforou navazuje na školu z desáté výpovědi.

(15) *Un métier dans le manuel* – člen určitý je užitý při druhu zaměstnání.

(1) *Bydlíme v departmánu Essone kousek od města Corbeil, v rodinném domku u státní číslo 7. (2) Docela dobrý, je tam klid. (3) Brácha nikdy neříká domek, říká vilka. (4) Připadá mu, že slovo domek zní moc venkovsky.*

(5) *Brácha se nikdy nevzpamatuje z toho, že se nenarodil v Paříži.*

(6) *Paříž.* (7) *Má toho slova plnou hubu.* (8) *Myslím, že nejkrásnější den jeho života byl, když si koupil svou první legitku na pět zón.* (9) *Podle mě, Paříž nebo Corbeil, to je prašť jak uhoď.*

(10) *Jednou z mála věcí, který jsem si zapamatoval ze školy, je teorie jakýhosi velkého antického filozofa, kterej říkal,* (11) *že důležitý není místo, de se nacházíme, nýbrž stav mysli, ve kterým jsme.*

(12) *Pamatuju si, že to napsal jednomu ze svejch kamarádů, kterej měl furt černý myšlenky a chtěl někam odjet, aby přišel na jiný.* (13) *Ten filozof mu více méně říkal, že to nemá cenu, vzhledem k tomu, že svůj balík starostí si stejně povleče všude s sebou.* (14) *Ten den, co nám profesor tohle pověděl, se můj život změnil.* (15) *To je taky jeden z důvodů, proč jsem si vybral manuální práci.*

(1) Stejná pozice (réma) jako ve francouzské verzi, člen není přeložen.

(3) Členy v rématu nejsou přeloženy žádným českým ekvivalentem.

Stejně tak ve 4. výpovědi.

(8) Překlad určitého členu *le plus beau jour* – superlativem „nejkrásnější“.

(10) Neurčitý člen *un grand philosophe* je přeložen ekvivalentem jakýsi „jakýhosi velkého antického filozofa“. Ostatní členy nejsou přeloženy.

(11) *Místo – le lieu* a *stav mysli – l'état d'esprit* mají stejné místo ve výpovědi jako ve francouzské verzi. Ve východisku výpovědi předpokládáme podstatné jméno určené tzn. stejná úloha jako člen určitý.

(14) Člen určitý *le jour* je přeložen zájmenem ukazovacím *ten* (pro zvýraznění).

(15) Z výrazu *dans le manuel* se stává přívlastek shodný a člen neurčitý *un métier* - práce zůstává bez překladu.

(1) *À l'armée, tu rencontres un beau ramassis d'abrutis.* (2) *Je vis avec des mecs dont j'aurais jamais eu idée avant.* (3) *Je dors avec eux, je fais ma toilette avec eux, je bouffe avec eux, je fais le gugus avec eux quelquefois même, je joue aux cartes avec eux et pourtant,*(4) *tout en eux me débecte.* (5) *C'est pas la question d'être snob ou quoi,* (6) *c'est simplement que ces mecs-là n'ont rien.* (7)

Je ne parle pas de la sensibilité, (8) ça c'est comme une insulte, (7a) je parle de peser quelque chose. (...)

(9) Y a rien en eux que tu pourrais considérer comme de la matière. (10) Comme des fantômes, tu peux passer ton bras à travers leur corps et tu touches que du vide bruyant. (11) Eux, ils te diront que si tu passes ton bras à travers leur corps, tu risques surtout de t'en prendre une. (12) Ouarf ouarf.

(1) Tématem této výpovědi je příslovečné určení místa *à l'armée* - ve východisku výpovědi předpokládáme podstatné jméno určené, jedná se o společnou znalost v oblasti společenské. V rématu výpovědi najdeme *un beau ramassis d'abrutis* – člen neurčitý nám představuje v textu novou informaci.

(2) Část rématu *avec des mecs ...* – neurčitý člen uvádějící novou informaci ve výpovědi.

(3) Člen určitý v rématu *je fais le gugus* – jde o slovní spojení.

(5) Prezentativ *c'est* rematizuje nový prvek, který si ponechává určitý člen a řadí se tak mezi jedinečná podstatná jména (*c'est pas la question*).

(7) *Je ne parle pas de la sensibilité* – člen v tomto případě označuje věc jedinečnou. I když je jméno v pozici rématické, zachovává člen určitý.

(8) Přirovnání *comme une insulte* – nachází se v jádru výpovědi a tam předpokládáme neurčené podstatné jméno.

(10) *Comme des fantômes* – prvek dislokovaný na začátek věty. V přirovnáních se používá členu neurčitého.

Du vide bruyant – slovíčko *vide* je chápáno jako nepočitatelné (případ neurčitosti) a proto používáme člen dělivý.

(11) V centru jádra této výpovědi se nachází *de t'en prendre une*. Člen neurčitý zastupuje slovíčko *une baffe*, které není nikde zmíněno, jen vyvoditelné z kontextu.

(1) V armádě potkáš pěknou bandu kreténů. (2) Žiju s chlapama, o kterejch jsem předtím ani netušil, že můžou existovat. (3) Spím s nima, meju se s nima, jím s nima, dokonce s nima občas dělám vopičky a hraju karty, a (4) přitom je mi z nich nanic. (5) Nejde o to, že bych byl snob nebo co, (6) jde jen o

to, že na těch chlapech nic není. (7) Nemluví o nějaký vnímavosti nebo co, (8) ne, to by byla hotová urážka, (7a) mluvím o tom mít svou váhu, za něco stát. (...)

(9) Není na nich nic, co bys mohl pokládat za hmotu. (10) Můžeš prostrčit ruku jejich tělem, jako by to byli duchové, a dotkneš se jen hlučícího prázdna. (11) Oni ti řeknou, že když prostrčíš ruku jejich tělem, hrozí ti hlavně to, že dostaneš par do držky. (12) No to určitě.

(1) V této výpovědi nejsou členy přeloženy, což je dáno jejich pozicí. Ve východisku výpovědi přepokládáme podstatné jméno známé (společná znalost v oblasti společenské), určené, kdežto do jádra výpovědi klademe pojem nový, dosud neznámý, a tyto pozice ve výpovědi mají stejnou úlohu jako členy.

(2) Stejně tak v tomto případě, kdy není přeložen neurčitý člen *avec des mecs*.

(3) Člen v „*faire le gugus*“ – dělat vopičky, není přeložen, protože to čeština nevyžaduje.

(5) Výraz *c'est pas la question* je přeložen jako „nejde o to, že...“.

(7) Člen určitý u podstatného jména *la sensibilité* je přeložen jako „nějaká vnímavost“, a to ne ve významu neurčitém, ale jako něco specifického, neobyčejného

Vyjádření členu neurčitého v přirovnání (častěji v metaforickém přirovnání) *comme une insulte* – hotová urážka.

(10) *Comme des fantômes* – tato eliptická věta, je v českém překladu rozložena do celé věty „jako by to byli duchové“.

Pozice v centru jádra, která je stejná jak v české tak ve francouzské verzi, u *du vide bruyant*, tedy nepotřebuje překlad členu dělivého.

(11) Narozdíl od originálu, kde je jen *tu risques surtout de t'en prendre une* (člen neurčitý jen zastupuje), v češtině je přesně uvedeno, co se stane: *hrozí ti, hlavně to, že dostaneš pár do držky*.

(1) *Au début, j'avais des insomnies à cause de tous ces gestes et de toutes leurs paroles incroyables et puis maintenant, je m'y suis habitué.* (2) *On dit que*

l'armée, ça vous change un homme, (3) personnellement l'armée m'aura rendu encore plus pessimiste qu'avant.

(4) Je suis pas près de croire en Dieu ou en un Truc Supérieur parce que (5) c'est pas possible d'avoir créé exprès ce que je vois tous les jours à la caserne de Nancy-Bellefond.

(1) Neurčitý člen uvádějící novou informaci ve výpovědi *des insomnies*.

(2) *On dit que l'armée* – o armádě byla zmínka již v předcházejícím textu, jedná se o hypertéma. Opět ještě ve třetí výpovědi, kde je tématem.

Un homme – centrum jádra výpovědi, nová informace vyžadující neurčitý člen.

(4) *En un Truc Supérieur* – blíže neurčené podstatné jméno

(5) *Je vois tous les jours à la caserne* – spojení *tous les jours = chaque*. *À la caserne* – anafora k *l'armée*, proto člen určitý.

(1) Ze začátku jsem blbě spal kvůli všem těm jejich neuvěřitelným pohybům a slovům, ale teď už jsem si zvyknul. (2) Říká se, že vojna z vás udělá chlapa. (3) Pokud jde o mě, udělala ze mě ještě většího pesimistu, než jsem byl předtím.

(4) Vůbec nehrozí, že bych začal věřit v Boha nebo v Cosi nad náma, protože (5) přece není možný, aby někdo schválně stvořil to, co dennodenně vídám v kasárnách v Nancy-Bellefondu.

(1) Neurčitý člen u *j'avais des insomnies* je zde přeložen slovesem s příslovečným určením míry: *blbě jsem spal*.

(2) Ani jeden člen není přeložen, čeština to nevyžaduje.

(3) V této výpovědi, narozdíl od francouzského originálu, slovo armáda není vyjádřeno, poznáme ho podle slovesa v minulém čase s koncovkou –a, pro češtinu tak typická následná elipsa podmětu

(4) *Un Truc Supérieur* – je přeložen substantivizovaným neurčitým zájmenem *Cosi nad náma*.

(5) *Tous les jours* – ve významu každý den, je přeloženo jako dennodenně.

A la caserne – v češtině nepotřebujeme překlad členu.

(1) *C'est marrant, (2) je me rends compte que je cogite plus quand je suis dans le train ou le RER ... (3) Comme quoi l'armée a quand même du bon...*

(4) *Quand j'arrive à la gare de l'Est, j'espère toujours secrètement qu'il y aura quelqu'un pour m'attendre. (5) C'est con. (6) J'ai beau savoir que (7) ma mère est encore au boulot à cette heure-là et que (8) Marc est pas du genre à traverser la banlieue pour porter mon sac, (9) j'ai toujours cet espoir débile.*

(10) *Là encore, ça n'a pas loupé, avant de descendre les escalators pour prendre le métro, j'ai jeté un dernier regard circulaire au cas où y'aurait quelqu'un... (11) Et à chaque fois dans les escalators, mon sac me paraît encore plus lourd.*

(12) *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part... (13) C'est quand même pas compliqué.*

(14) *Bon allez, il est temps que je rentre à la maison et qu'on se fasse une bonne baston avec Marco parce que là, (15) je commence à cogiter un peu trop et je vais péter une durité. (16) En attendant je vais m'en griller une sur le quai. (17) C'est interdit je sais, mais qu'(18) ils y viennent me chercher des embrouilles et je leur dégaine ma carte militaire.*

(19) *Je travaille pour la Paix moi, Môngsieur! (20) Je me suis levé à quatre heures du matin pour la France moi, Mådame.*

(2) Réma *le train ou le RER* vypovídá něco nového k tématu *je*, ale člen určitý nám napovídá, že o těchto prvcích byla již zmínka v dřívějším kontextu. Jedná se o hypertéma *la gare*.

(3) Téma této výpovědi *l'armée* je nám již známé z předcházejícího odstavce a tudíž využití členu určitého.

(4) V rématu *arriver à la gare de l'Est* je použito členu určitého, protože hypertématem (v tomto případě blíže určeným) je *la gare*, které se v různých anaforách opakuje v textu.

(8) *pas du genre à traverser la banlieue* – předložka *de*+člen určitý v záporné větě je běžné v hovorové řeči. A totální anaforou (změnou pojmenování) se odkazuje k podmětu věty.

Člen určitý determinuje podstatné jméno *banlieue*, které je anaforicky spojeno s Paříží.

(10) Rematická část *descendre les escalators* (+ 11)– eskalátor se odkazuje asociativní anaforou k nádraží (tvoří jeho část).

V další části rématu je *prendre le métro* – jedná se o slovní spojení tj. sloveso *prendre* a determinovaný dopravní prostředek.

J'ai jeté un dernier regard – réma, které přináší něco nového k tématu výpovědi, blíže neurčeno.

(14) *Se fasse une bonne baston* – do jádra výpovědi klademe pojem nový, dosud neznámý tzn. se členem neurčitým.

(15) *Péter une durit* – opět ten stejný případ jako v předcházející výpovědi.

(16) *Grillet une* – v této rematické části člen neurčitý zastupuje slovíčko *une cigarette*, které není nikde zmíněno, je jen vyvoditelné z kontextu. *Lez* to pochopit i jako číslovku.

Sur le quai – známý prvek v centrum rématu, anaforicky odvozená část nádraží, proto člen určitý. Jedná se o kontextově nezapojený prvek ve výpovědi, který už sice byl vyjádřen (třeba v jiné formě) v předcházejícím slovním kontextu, ale v aktu vytváření výpovědi vypovídá něco nového o tématu.

(18) *Chercher des embrouilles* – rematická část obsahuje pojem nový, dosud neznámý tzn. se členem neurčitým.

(19) *Pour la Paix ... pour la France* (20) – i když se jedná o jádro výpovědi, je zde člen určitý a to proto, že se jedná o abstraktum (*la Paix*) a o věc jedinečnou (*la France*).

(1) *To je legrační, (2) připadá mi, že když jedu vlakem nebo metrem, nějak víc přemýšlím ... (3) Jinak řečeno, i ta vojna je k něčemu dobrá ...*

(4) *Kdykoli přijíždím na Východní nádraží, tajně doufám, že tam na mě bude někdo čekat. (5) Nesmysl. (6) Ale přestože vím, že (7) máti je touhle dobou ještě v práci a že (8) Marc není ten typ člověka, kterej by se vláčel přes půl města, aby mi nesl bág, (9) stejně si pokaždý pěstuju tuhle tu debilní naději.*

(10) *I tentokrát to proběhlo podle předpokladů: (11) než jsem sjel po jezdících schodech do metra, ještě jsem se naposledy rozhlíd kolem dokola, co kdyby tam někdo byl ... (12) A tak jako vždycky, když jsem pak jel třeba schodama dolů, můj bágel se mi zdál o něco těžší než před chvílí.*

(13) *Kdyby tak na mě někdo někde čekal ... (14) Vždyť přece nechci tak moc.*

(15) *No nic, nejvyšší čas, abych byl doma a abysme si s Marečkem dali pár do zubů, (16) protože mi to v hlavě začíná nějak moc šrotovat a brzo mi nejspíš přeskočí. (17) Než se tak stane, jednu si zapálím, přímo tady na nástupišti. (18) Je to zakázaný, já vím, (19) ale jen ať mi někdo zkusí něco říct, omlátím mu o hlavu svou vojenskou knížku.*

(20) *Já pracuji pro mír, vážený pane! (21) Já jsem dnes pro Francii vstával ve čtyři ráno, vážená dámo!*

(2) Oba dva členy zůstávají bez překladu *le train et le RER*.

(3) Ukazovacím zájmenem je přeložen výraz *l'armée – ta vojna*, jedná se o nepovinný determinant, který je u podstatného jména určeného ze souvislosti. Pro jeho výrazovost ho často využívá hovorový jazyk.

(4) *La gare* – člen je bez překladu, ale z *de l'Est* se stává přídavné jméno *východní*.

(8) Člen určitý, jako ve francouzštině, přispívá v hovorové řeči ke značné výrazovosti a barvitosti *du genre – ten typ člověka*. Překlad je pro dokreslení ještě přesnější o slovíčko *člověk*.

La banlieue – se sice odkazuje anaforicky na město či Paříž (není tím však myšleno *půl města* jako je to přeloženo do češtiny). Pro češtinu je tento překlad více expresivní.

(10) Určité členy v této výpovědi nejsou přeloženy, jen *pour prendre le métro* je přeloženo jednoduše – *do metra*. V další výpovědi (11) je člen určitý přeložen (pro zdůraznění, že se výraz opakuje) *dans les escalators – třeba schodama*.

Pro překlad *j'ai jeté un dernier regard circulaire* je použito slovesa a příslovce: *ještě jsem se naposledy rozhlíd kolem dokola*.

(14) Stejně jako v originálu je v rématu se *fasse une bonne baston* – dali pár do zubů. Tento francouzský výraz (hovorový) je přeložen zcela jiným slovem, který hovorové češtině více vyhovuje.

(15) Hovorový překlad (a můžeme říci i doslovný) pro *péter une durit* (v hovorové francouzštině) je stejný jako použila překladatelka: *brzo mi nejspíš přeskočí*.

(16) Doslovný a i povinný překlad neurčitého členu do češtiny je, když má úlohu číslovky: *je m'en griller une* – jednu si zapálím.

Sur le quai – samotný člen není přeložen, protože to nepotřebuje (vyplývá totiž ze souvislosti), ale celý výraz je v češtině zesílen: *přímo tady na nástupišti*.

(18) Úplně jinými slovními druhy (slovním spojením) je přeložen i výraz *chercher des embrouilles* – zkusit něco někomu říct.

(19) Označení určenosti se v češtině nevnučuje se stejnou naléhavostí jako ve francouzštině. Určenost se neoznačuje (pouze vyplývá ze souvislosti) u podstatných jmen označujících jedinečnost či u abstrakt aj.

(1) *Personne à la gare de Corbeil ...* (2) *ça c'est plus raide.* (3) *Ils ont peut-être oublié que j'arrivais ce soir ...*

(4) *Je vais y aller à pied.* (5) *J'en ai trop marre des transports en commun.* (6) *C'est de tous les trucs en commun que j'en ai marre je crois.*

(7) *Je croise des mecs du quartier avec qui j'étais à l'école.* (8) *Ils n'insistent pas pour me serrer la main, c'est sûr,* (9) *un bidasse, ça craint.*

(10) *Je m'arrête au café qui est à l'angle de ma rue.* (11) *Si j'avais passé moins de temps dans ce café, probable que j'aurais pas le risque de pointer à l'ANPE dans six mois.* (12) *À une époque, j'étais plus souvent derrière ce flipper que sur les bancs du collège ...* (13) *J'attendais cinq heures et* (14) *quand les autres déboulaient, ceux qui s'étaient tapé le baratin des profs toute la journée,* (13a) *je leur revendais mes parties gratuites.* (15) *Pour eux c'était une bonne affaire:* (16) *ils payaient moitié prix et avaient une chance d'inscrire leurs initiales sur le tableau d'honneur.*

(17) *Tout le monde était content et (18) je m'achetais mes premiers paquets de clopes. (19) Je te jure qu'à ce moment-là je croyais qu j'étais le roi. (20) Le roi des cons oui.*

(21) *Le patron me dit:*

- (22) *Alors? ... toujours l'armée?*

- (23) *Ouais.*

- (24) *C'est bien ça!*

- (25) *Ouais ...*

- (26) *Viens donc me voir un soir après la fermeture qu'on cause tous les deux ... (27) faut dire que moi, j'étais dans la Légion et c'était quand même aut' chose ... (28) On nous aurait jamais laissé sortir comme ça pour un oui ou pour un non ... (29) ça j'te l'dis.*

(30) *Et c'est parti au comptoir pour refaire la guerre avec des souvenirs d'alcoolos.*

(31) *La Légion ...*

Réma první výpovědi à la gare de Corbeil se vrací zpět k hypertématu la gare, jedná se tedy o prvek známý a proto s členem určitým.

(5) Člen určitý s předložkou de *des transports en commun* se odkazuje k výrazu, který byl zmíněn v přechozím textu. Jde zde o dislokované téma doprava, typické pro subjektivní pořádek slov ve větě a pro hovorový jazyk.

(6) V této výpovědi *tous les trucs en commun* je, díky vytýkáci konstrukci *c'est ... que*, rématem, i když stojí na začátku věty. Určitý člen je tu ve spojení *tous* + člen určitý. Koreferenční anaforou (opakováním stejného podstatného jména) je tento prvek zopakován z předcházející výpovědi.

(7) Réma *des mecs du quartier* je uvedeno neurčitým členem, jako nový prvek ve výpovědi, který říká něco nového o tématu *Je*.

(8) Réma *pour me serrer la main – la main* je zde částí vypravěče a proto musí být určena členem určitým.

(9) V textu je téma výpovědi *un bidasse* se členem neurčitým, který toto jméno zobecňuje, kategorizuje. Téma je zařazeno (dislokováno) na začátek věty. Tímto procesem chce mluvčí (vypravěč) sdělit posluchači (čtenáři), k čemu (k jakému prvku) řekne něco nového.

(10) *Au café* – rematická část výpovědi, ale se členem určitým spojeným s předložkou *à*. Kavárna je blíže určena *qui est à l'angle de ma rue*.

(11) *L'ANPE* – jedná se o instituci a tedy věc jedinečnou, proto je uvedena členem určitým, i když je v pozici rématu.

(12) *À une époque* – příslovečné určení času přemístěné na začátek věty a tedy do pozice tématu. Jedná se o úvodní výpověď, ve které tematizace příslovečného určení navozuje situaci celé výpovědi, celého dalšího odstavce. Není přesně určeno, o kterou dobu se jedná, proto člen neurčitý.

Centrem rématu této výpovědi je *sur les bancs du collègue*. Je přesně určeno o jaké lavice se jedná a také se asociativní anaforou odkazuje na školu ze sedmé výpovědi.

(14) *le baratin des profs* – réma výpovědi, které známé z předcházejícího kontextu (vypovídá něco o škole), ale je nové/neznámé v dané výpovědi.

Centrum rématu, příslovečné určení *toute la journée*, obsahuje člen určitý, ale ve spojení se zájmenem *toute* a dostává tak jiný význam.

(15) V této výpovědi najdeme izolované téma (druh izolace) *pour eux* a informaci (*une bonne affaire*) vypovídající něco nového o tomto tématu, která je rematická prezentativem *c'est (c'était)*.

(16) *Ils avaient une chance d'inscrire ...* – réma výpovědi s podstatným jménem, které je rozvedené do neurčenosti přívlaskem.

Centrum rématu je pak *sur le tableau d'honneur* – které je uvedeno členem určitým a to z toho důvodu, že se jedná o asociativní anaforu (od celku k části) výrazu *pinball (flipper)*.

(19) *le roi* – centrum rématu s členem určitým. Toto slovo je pak blíže určeno v další výpovědi (20), kde je totální anaforou zopakováno na začátku věty a stává se tématem.

(21) *Le patron* – asociativní anaforou zopakované *le café* – člen určitý – téma výpovědi.

(26) *un soir après la fermeture* – réma výpovědi, *un soir* – podstatné jméno není určené (není řečeno kdy přesně), *la fermeture* – anaforicky zopakované *le café*.

Tous les deux v centru jádra, je zde určitý člen s určitou číslovkou (označující naplnění počtu).

(27) *la Légion* – i když je v pozici rématu, jedná se o název instituce a tak je podstatné jméno uvedeno členem určitým.

(28) Réma výpovědi *pour un oui ou pour un non* (sousloví) – člen neurčitý zde substantivizuje jiný slovní druh.

(30) Réma třicáté výpovědi – *parti au comptoir pour refaire la guerre avec des souvenirs d'alcoolos. Au comptoir* – stažený tvar předložky *à* + člen určitý (tím se odkazujeme na část kavárny), *la guerre* – členem určitým se odkazuje na legie a válku (i v přeneseném významu), *des souvenirs d'alcoolos* (centrum rématu) – není přesně určeno jaké vzpomínky, tedy opět do jádra výpovědi je kladen pojem nový, dosud neznámý.

(31) *la Légion* – totální anaforou (stejným slovem) se odkazujeme k *Légion* z 27. výpovědi.

(1) *Na nádraží v Corbeil ani noha ...* (2) *no to už je fakt trochu moc.* (3) *Možná, že zapomněli, že mám dnes večer přijet ...*

(4) *Půjdu pěšky.* (5) *Hromadný dopravy už mám až po krk.* (6) *Myslím, že mám až po krk vůbec všeho, co je hromadný.*

(7) *Potkávám kluky z naší čtvrti, se kterejma jsem chodil do školy.* (8) *Nijak se nevnucujou, aby mi potřásli pravicí, a mají recht,* (9) *od vojcla radši dál.*

(10) *Zastavil jsem se v hospodě na rohu naší ulice.* (11) *Kdybych byl býval strávil míň času v týhle hospodě, možná by nehrozilo, že ode dneška za deset měsíců budu chodit píchat na pracák.* (12) *Jednu dobu jsem trávil víc času tady u pinballu než ve školní lavici ...* (13) *Počkal jsem si do pěti,* (14) *až se přihrnou ostatní, ti , co si odkroutili celej den profesorskejch keců,* (13a) *a prodával jsem jim partie, který jsem získal zdarma.* (15) *Byl to pro ně dobrej kšeft:* (16) *platili poloviční cenu a přitom měli naději, že se jejich iniciály dostanou na tabuli cti.*

(17) *Všichni byli spokojení a* (18) *já jsem si kupoval svý první krabičky cigaret.* (19) *Přísahám, že v tu chvíli jsem byl přesvědčenej, že jsem král.* (20) *Král pitomců, to teda jo.*

(21) *Hospodskej se mě ptá:*

(22) „*Tak co...? Furt na vojně?*“

(23) „*Jo.*“

(24) „*To je super.*“

(25) „*Jo ...*“

(26) „*Tak se někdy večer po zavíračce stav, dáme řeč ... (27) i když je teda fakt, že já jsem byl v cizinecký legii, a to se vůbec nedá srovnat ... (28) Nás by nikdy nepustili takhle na vejlet, jen tak pro srandu králíkům, no to teda ne ... (29) za to ti ručím.*“

(30) *A už se nám to u výčepu pěkně rozjízdí: (31) ožralové válčí ostošest ve vzpomínkách naloženejch v lihu ...*

(32) *Cizinecká legie ...*

(1) Člen v této výpovědi není přeložen, vyplývá ze situace a proto čeština nepotřebuje překlad.

(5) Zde jde o doslovný překlad z francouzštiny – *hromadná doprava*. Slovosled v této větě je stejný jako ve francouzštině, jen s tím rozdílem, že ve francouzské verzi je téma dislokováno na konec výpovědi.

(6) Ve francouzské verzi je *tous les trucs en commun* také rématem, i když stojí na začátku věty. Do češtiny je tento výraz přeložen vedlejší přívlastkovou tj *všeho, co je hromadný*. Zájmeno *tous* + člen určitý se do češtiny překládá jako *vše, všechno*.

(7) Réma výpovědi – *kluky z naší čvrti* – nemá nijak přeložený neurčitý člen z originálu, mají totiž stejnou pozici ve větě. Jen výraz *du quartier* tj. *de+le*, je přeložen přívlastňovacím zájmenem *naše*.

(8) *serrer la main* – čeština nepřívlastňuje části těla, proto je to přeloženo jako *potřásli pravicí* (využito úzu, neříkáme *potřást levicí*), výraz je použit i pro význam nadnesení.

(9) *un bidasse* je zde přeloženo jako „*vojcl*“ a ve větě stojí na stejném místě tj. začátek výpovědi.

(10) Česká i francouzská verze má v rématu „*hospodu na rohu*“, proto člen není přeložen. Jen s tím rozdílem, že „*na rohu*“ je přívlastkem neshodným, a ve francouzské verzi je to vedlejší věta.

(11) Stejně jako *l'ANPE* je rématem, tak i „*pracák*“ je v pozici rématu. Překlad je doslovný a člen není přeložen, protože platí mechanismus jazyka, kdy pozice v českém výpovědi má stejnou úlohu jako člen ve francouzštině.

(12) *À une époque – v jednu dobu*, v češtině je příslovečné určení také na začátku věty tj. je tématem. Člen je přeložen nejkonkrétnějším z českých determinantů neurčenosti - *jeden*.

Sur les bancs du collègue – ve školní lavici, zachování stejné pozice ve výpovědi. Jen je slovo lavice v jednotném čísle.

(14) Na rozdíl od originálu není v české verzi centrem rématu „*celej den*“, ale „*profesorský kecy*“. Ale v podstatě se jedná o réma tj. stejnou pozici v obou textech. *Toute* + člen určitý je přeložen přídavným jménem celý.

(15) Díky stejnému místu ve výpovědi, nemusí být člen neurčitý přeložen u: *une bonne affaire – dobrej kšeft*.

(16) Stejný případ jako v předcházející výpovědi: *avaient une chance – měli naději, sur le tableau d'honneur – na tabuli cti*.

(19) *J'étais le roi – jsem král* = člen vyplývá ze souvislostí a tak nepotřebuje překlad; je rozvit v další výpovědi: *Le roi des cons oui – Král pitomců, to teda jo.*(20)

(21) *Hospodskej – le patron* = témata ve výpovědích, obě jsou známými pojmy resp. vyvoditelné z předcházejícího kontextu.

(26) *Viens un soir après la fermeture* – čeština má sklon prostorově a časově umisťovat, což se projevuje i při vyjadřování neurčenosti podstatného jména: *Tak se někdy večer po zavíračce stav,...*

Výraz *causer tous les deux* je v do češtiny přeložen zcela jinak: *dáme řeč ...*

(27) Stejnou pozici mají ve výpovědi *la Légion – cizinecká legie*.

(28) Sousloví *pour un oui ou pour un non* je přeloženo zcela jinak (ale významově stejně): *jen tak pro srandu králíkům*, členy nejsou nijak využity.

(30) Tady dochází k rozdílu mezi výpověďmi v české a francouzské verzi. *U výčepu – au comptoir* zůstává stejné. *Refaire la guerre avec des souvenirs – ožralové válčí ostošest ve vzpomínkách naloženejch v lihu ...* *Vzpomínky* mají

stejnou pozici jako v originále a tak člen není přeložen a výraz *refaire la querre* je přeložen slovesem *válčit*.

(31) Stejný případ jako u výpovědi 27.

(1) *Je suis fatigué.* (2) *J'en plein le dos de ce sac qui me cisaille l'épaule et* (3) *le boulevard n'en finit pas.* (4) *Quand j'arrive devant chez moi le portail est fermé.* (5) *Putain c'est le comble.* (6) *J'ai comme une envie de chialer là.*

(7) *Je suis debout depuis quatre heures du mat', je viens de traverser la moitié du pays dans des wagons qui puent et* (8) *maintenant, il serait peut-être temps de me lâcher la grappe vous croyez pas?*

(9) *Les chiens m'attendaient.* (10) *Entre Bozo qui hurle de joie à la mort et Micmac qui fait des bonds de trois mètres ...* (11) *c'est la fête.* (12) *On peut dire que ça c'est de l'accueil!*

(13) *Je jette mon sac par dessus bord et je fais le mur comme au temps des mobylettes.* (14) *Mes deux chiens me sautent dessus et,* (15) *pour la première fois depuis des semaines, je me sens mieux.* (16) *Alors comme ça, y'en a quand même, des êtres vivants qui m'aiment et qui attendent après moi sur cette petite planète.* (17) *Venez là mes trésors.* (18) *Oh oui, t'es beau toi, oh oui t'es beau ...*

(19) *La maison est éteinte.*

(2) Réma *le dos* a centrum rématu *l'épaule* jsou uvedeny určitým členem, protože se jedná o části těla vypravěče a ty se na něj odkazují asociativní anaforou.

(3) Téma této výpovědi *le boulevard* je kontextově zapojenou jednotkou ve výpovědi, proto člen určitý.

(4) Réma *le portail* je asociativní anaforou k výrazu *devant chez moi, le pavillon* (je částí toho domku), proto i v rématu může být člen určitý.

(5) *c'est le comble* – centrum rématu s určitým členem. Jedná se o koreferenční/určenou anaforu shrnující lexikální substitucí předcházející věty.

(7) Člen neurčitý uvádí do textu slovo *wagons* jako ještě neidentifikované čtenářem, slovo je v pozici rématu a přívlastkem *qui puent* je rozvedeno do neurčitosti.

(8) V této výpovědi je *me lâcher la grappe* hovorovým slovním spojením, které se používá se členem určitým.

(9) Ve východisku výpovědi předpokládáme podstatné jméno známé, blíže určené. Slovo *les chiens* je rozvedeno v další výpovědi.

(11) Opět jako u páté výpovědi. Jde o koreferenční/určenou anaforu shrnující lexikální substitucí předcházející věty. *La fête* je rematizována prezentativem *c'est*.

(12) *ça c'est de l'accueil* – člen dělivý v centru rématu, najdeme jej u podstatného jména nepočitatelného na kusy, které zahrnuje jiné podstatné jméno do širšího celku (v tomto případě anaforicky zopakovaného zájmenem *ça*). Zde slouží také pro zdůraznění či větší barvitost.

(13) V rématu výpovědi je slovní spojení *faire le mur* se váže i s určitým členem.

(15) Příslopečné určení *depuis des semaines* přemístěné na začátek věty stojí v tématu výpovědi, člen neurčitý je u podstatného jména blíže neurčeného.

(16) *des être vivants* – katafora k zájmenu *en*. Tento prvek je rematizován prezentativem *il y a*, který uvádí pojem dosud neznámý (proto podstatné jméno za ním následující má člen neurčitý).

(17) Téma této výpovědi je *la maison* a to se anaforicky odkazuje k *devant chez moi, le portail a le povillon*.

(1) *Jsem utahanej.* (2) *Už mám dost svého báglu, kterej se mi zaařezává do ramene,*(3) *a tý ulice, která nekončí.* (4) *Když dorazím před náš dům, branka je zavřená.* (5) *Do prdele, no to je teda vrchol.* (6) *Mám chuť sednout si a brečet.*

(7) *Jsem na nohách od čtyř od rána, právě jsem přejel přes půl země ve smradlavých vagonech,* (8) *tak teď by snad už bylo na čase, abyste mě přestali tejrát, no ne?*

(9) *Psi na mě čekali.* (10) *Bozo se může ukňučet radostí a Micmac skáče do tří metrů ...* (11) *sláva nazdar výletu.* (12) *Tomuhle aspoň říkám uvítání.*

(13) *Přehazuju bágel přes plot jako za časů, kdy jsem ještě jezdíval na mopedu.* (14) *Moji dva psi po mně skáčou a* (15) *já se poprvý po mnoha tejdnech*

cejtím líp. (16) Takže přesto přese všechno jsou na týchle planetě ještě bytosti, který mě milujou a který se na mě těší. (17) Pojd'te ke mně, vy moji miláčekové. (18) No ano, hodnej pejsánek, no ano, moc hodnej...

(19) V domě se nesvítí.

(2) *Le dos* není do češtiny přeloženo a *rameno – l'épaule* zůstává ve stejné pozici jako v originálu tj. centum rématu.

(3) Téma je stejné pro obě verze *le boulevard – ta ulice*, člen je přeložen zájmenem ukazovacím, který má zde spíše funkci zdůrazňující.

(4) *branka – le portail* = člen vyplývá ze situace a tak nemusí být přeložen.

(5) Centrum rématu *vrchol – le comble* zůstává bez přeloženého členu, stejné umístění v české i francouzské verzi.

(7) Shodným přívlaskem „smradlavý“ je rozvedeno podstatné jméno „vagon“, které stojí v centru rématu a jelikož je to stejná pozice jako v originále tak nepotřebuje člen překladu.

(8) *me lâcher la grappe* – toto slovní spojení není přeloženo do češtiny doslovně, ale se stejným významem „abyste mě přestali tejrát“

(9) Opět, v tématu stojí *psi – les chiens*, člen nepotřebuje překladu, protože ve východisku předpokládáme podstatné jméno určené a tento mechanismus plní úlohu členu určitého.

(11) *sláva nazdar výletu – c'est la fête*, zcela jiný překlad výrazu, bez využití členu

(12) *ça c'est de l'accueil – Tomuhle aspoň říkám uvítání* = obě slova uvítání a *accueil* stojí v centru rématu tj. stejná pozice a proto zde není potřeba člen překládat.

(13) *faire la mur* – tento výraz překladatelka vynechala.

(15) Přísluvečné určení času *depuis des semaines – po mnoha tejdnech* se v české verzi přesouvá do pozice rématu a neurčitý člen je přeložen číslovkou mnoho, která také neudává přesný počet.

(16) Na rozdíl od originálu, *bytosti – des êtres vivants*, nejsou kataforicky zopakované. Toto slovo je v rématu a tak neurčitý člen není přeložen.

(17) Místo činného rodu je v české verzi rod trpný a z *la maison* se stává přísluvečné určení místa, v domě. Ve větě mají stejnou pozici východiska.

(1) *Je pose mon sac à mes pieds sur le paillason, (2) je l'ouvre et (3) je pars à la recherche de mes clefs qui sont tout au fond sous des kilos de chaussettes sales.*

(1) Centrum rématu sur *le paillason* tj. příslovečné určení místa, má člen určitý z toho důvodu, že se asociativní anaforou odkazujeme k části domu.

(3) *partir à la recherche* – slovní spojení s členem určitým

Sous des kilos – centrum rématu rozvedené do neurčitosti přívlastkem *de chaussettes sales*.

(1) *Pokládám bágel dolů na rohožku, (2) otvírám ho a (3) pouštím se do hledání klíčů, který jsou až úplně na dně pod několika tunama špinavejch fuseklí.*

(1) Oba výrazy *le paillason* a *rohožka* jsou v rématu a tak nepotřebují překlad členu neurčitého.

(3) Ani zde není člen určitý přeložen *partir à la recherche* – *pouštět se do hledání*. V obou verzích je stejných slovosled.

Pro neurčitý člen *des kilos* je v překladu použita neurčitá číslovka *několik* a slovo *kilos* je přeloženo hyperbolou *tuna*.

(1) *Les chiens me précèdent et (2) je vais pour allumer le couloir ... (3) plus de courant.*

(4) *Hé merrrrde. Hé merde.*

(5) *À ce moment-là j'entends cet enfoiré de Marc qui dit:*

- (6) *Eh tu pourrais être poli devant tes invités.*

(7) *Il fait toujours noir. (8) Je lui réponds:*

- (9) *Qu'est-ce que c'est que ces conneries? ...*

- (10) *Non mais t'es incorrigible deuxième classe Bricard. (11) Plus de gros mots on te dit. (12) On n'est pas à la caserne de Plouville ici, (13) alors tu surveilles ton langage (14) sinon je ne rallume pas.*

(15) *Et il rallume.*

(16) *Manquait plus que ça. (17) Tous mes potes et la famille qui sont là dans le salon avec un verre à la main en train de chanter «Joyeux Anniversaire» sous des guirlandes.*

(18) *Ma mère me dit:*

- (19) *Mais pose ton sac, mon grand.*

(20) *Et elle m'apporte un verre.*

(21) *C'est la première fois qu'on me fait un truc pareil. (22) Je ne dois pas être beau à voir avec ma tête d'ahuri.*

(23) *Je vais serrer la main à tout le monde et embrasser ma grand-mère et mes tantes.*

(24) *Quand j'arrive vers Marc, (25) je vais pour lui filer une baffe mais (26) il est avec une fille. (27) Il la tient par la taille. (28) Et moi, au premier regard, je sais déjà que je suis amoureux d'elle.*

(1) Tématem výpovědi je *les chiens*. Je to téma kontextově zapojené a totální anaforou (opakování stejným slovem) se odkazuje k předcházejícím výpovědím, proto člen určitý.

(2) V centru rématu s určitým členem se nachází *couloir*. Toto slovo je asociativní anaforou odkazuje ke slovu *la maison* v předcházejícím kontextu, ale pro tuto výpověď je to kontextově nezapojené réma.

(12) *à la caserne de Plouville* – centrum rématu, ale jako v předcházejícím případech, se jedná o totální anaforu (opakování stejným slovem) odkazující se k dřívější výpovědi.

(17) Téma této výpovědi, *tous mes potes et la famille*, je kataforou k výrazu *ça* z předcházející výpovědi. *La famille* je podstatné jméno jedinečné a tak vyžaduje člen určitý.

Příslovečné určení místa *dans le salon* stojí v pozici rématu, ale *le salon* se odkazuje asociativní anaforou ke slovu *la maison*.

Avec un verre à la main – Člen neurčitý uvádí do textu slovo *verre* jako zatím neidentifikované čtenářem a v pozici rématu je to pro nás nová informace o tématu. Člen určitý je zde z toho důvodu, že *la main* je částí lidských bytostí (*mes potes et la famille*).

To stejné platí pro příslovečné určení místa *sous des guirlandes*, do rématu výpovědi klademe pojem nový, dosud neznámý, blíže neurčený.

(20) *Un verre* – réma výpovědi. Víme, že tento prvek se v kontextu již objevil, ale zde se jedná o jiný referent tj. úplně jinou skleničku.

(21) Centru rématu *un truc pareil* odpovídá člen neurčitý.

(23) Slovní spojení *serrer la main* (réma výpovědi) se pojí s členem určitým, protože je z dřívějšího kontextu poznat, že je ta ruka něčí částí tj. asociativní anafora (v tomto případě *la famille* a *les potes*).

(25) *Une baffe* stojí v centru rématu a vypovídá něco nového o tématu, proto je uveden členem neurčitým.

(26) *Avec une fille* je stejný případ jako předcházející výpověď.

(27) V centru rématu této výpovědi se nachází slovo *la taille*, které je i přes jeho pozici uvedeno členem určitým. Je to z toho důvodu, že *la taille* je částí dívky, která byla zmíněna v předcházející výpovědi, a je to pro nás slovo anaforicky zapojené.

(1) *Psi mě předběhli a (2) já se chystám rozsvítit na chodbě ... (3) nejde proud.*

(4) *Já se na to vyseru. Vyséééruúúú!*

(5) *Právě v tom okamžiku zaslechnu, jak ten idiot Marc povídá:*

(6) *„No, před svejma hostama bys moh bejt zdvořilejší.“*

(7) *Pořád je tma. (8) Odpovídám:*

(8) *„Doprdele, co je to za blbý fóry ...?“*

(9) *„Ty seš fakt nenapravitelnej, vojíne Bricarde! (10) Už žádný sprostárny, slyšíš? (11) Tady nejsme v kasárnách v Horní Dolní, (12) tak si laskavě dávej bacha na jazyk, (13) jinak nerozsvítíme.“*

(14) *A pak rozsvítil.*

(15) *To mi tak ještě scházelo. (16) Všichni mí kámoši a příbuzní jsou tady v obýváku se skleničkami v rukách a zpívají „Hodně štěstí, zdraví“. (17) Nad hlavama se jim houpou girlandy.*

(18) *Máti povídá:*

(19) „*Tak už si přece sundej ten batoh, broučku,*“ a (20) *přináší mi sklenici.*

(21) *Tohle je poprvý, co mi něco podobnýho provedli.* (22) *Asi na mě není moc hezkej pohled, jak mi div nevypadnou bulvy ...*

(23) *Jdu všem podat ruku a políbit babičku s tetama.* (24) *Když se dostanu k Markovi,* (25) *mám v úmyslu mu jednu ubalit,* (26) *jenomže on je s nějakou holkou.* (27) *Drží ji kolem pasu.* (28) *A já?* (29) *Mně je hned na první pohled jasný, že jsem se do ní zabouchnul.*

(1) V obou verzích je slovo *psi – les chiens* tématem a tak člen nevyžaduje překlad.

(2) V tomto případě člen vyplývá ze situace a není nutné jej u *le couloir* překládat. Oba prvky jsou ve stejné pozici ve výpovědi tj. réma.

(12+17) Stejný případ jako v předcházejících dvou výpovědích.

Snad jen, že z rématu 17. výpovědi se v české verzi stala nová výpověď: „*Nad hlavama se jim houpou girlandy.*“ Ale i tak člen není přeložen, protože girlandy jsou v centru rématu a tak nevyžadují překlad. Tématem je přemístěné příslovečné určení.

(20) Oproti 17. výpovědi je zde *sklenice* v jednotném čísle, tam i když měla neurčitý člen v jednotném čísle, je přeložena v množném čísle.

(21) Réma je v obou verzích stejné a tak překlad není ničím překvapivým: *un truc pareil – něco podobného* = samo slovo *truc* má význam něčeho neurčitého.

(23) *serrer la main – podat ruku* jsou v rématu v obou verzích, jen je zajímavé, že tentokrát není v překladu „*potřást pravicí*“.

(25) V této výpovědi je v české verzi jen zástupné *jednu ubalit – filet une baffe*. Tedy jeden z nejkonkrétnějších z českých determinantů, neboť jeho neurčenost je jen částečná (autor ví, co mu ubalí, ale neurčenost se zde obrací jen ke čtenáři).

(26) Naopak v této výpovědi je nepovinně (oba výrazy stojí v rématu a tak překlad členu nevyžadují) užito slova nějaký „*s nějakou holkou*“. Neurčenost je zde značná (jmenovanou neznáme ani my jako čtenáři ani vypravěč).

(27) Réma výpovědi *kolem pasu – par la taille* nepotřebuje překlad, protože se jedná o člen vyplývající z kontextu.

(1) *Je lui donne un coup de poing dans l'épaule et (2) en la désignant du menton, je demande à mon frère:*

- (3) *C'est mon cadeau?*
- (4) *Rêve pas, ducon, (5) il me répond.*

(6) *Je la regarde encore. (7) Il y a comme un truc qui fait le mariole dans mon ventre. (8) J'ai mal et (9) elle est belle.*

- (10) *Tu la reconnais pas?*
- (11) *Non.*
- (12) *Mais si c'est Marie, la copine de Rebecca ...*
- ???

(13) *Elle me dit:*

- (14) *On était ensemble en colo. (15) Aux Glénans, tu te souviens pas?*

...

- (15) *Nan, désolé. (16) Je secoue la tête et je les laisse en plan. (17) Je vais me servir un truc à boire.*

(18) *Tu parles si je m'en souviens. (19) Le stage de voile, j'en cauchemarde encore. (20) Mon frère toujours premier, le chouchou des monos, bronzé, musclé, à l'aise. (21) Il lisait le bouquin la nuit et il avait tout compris une fois à bord. (22) Mon frère qui se mettait au trapèze et qui giclait en hurlant au-dessus des vagues. (23) Mon frère qui ne dessalait jamais.*

(1) *Un coup de poing* stojí v rématu a vypovídá něco nového o tématu, proto je uveden členem neurčitým.

Přísllovečné určení místa *dans l'épaule* je v centru rématu. Tato nominální grupa *l'épaule* signalizuje čtenáři prostřednictvím členu určitého, že se jedná o část těla (asociativní anafora) předmětu výpovědi.

(7) *Un truc* je rematizován prezentativem *il y a* a tato nová informace je signalizována členem neurčitým.

(12) Centrum jádro výpovědi *Marie, la copine de Rebecca* (přístavek) stojí na úplném konci. V tomto případě je již blíže určena dívka z předcházejících výpovědí a to koreferenční anaforou (vlastní jméno je zde nahrazeno jménem obecným).

(16) Část těla vypravěče *la tête* je rématem výpovědi a člen určitý zde signalizuje čtenáři, že se jedná o část těla (asociativní anafora) vypravěče.

(17) Opět v centru rématu nominální grupa s členem neurčitým *un truc à boire*. Člen neurčitý uvádí do textu slovo *truc* jako zatím neidentifikované čtenářem a v pozici rématu je to pro nás nová informace o tématu.

(19) Dislokované téma výpovědi *le stage de voile* se asociativní anaforou odkazuje ke slovu *colo* ze 14. výpovědi a je vlastně předmětem (en). Tímto procesem autor informuje čtenáře, o čem bude vypovídat něco nového.

(20) *Le chouchou des monos* se totální anaforou (lexikální substitucí) odkazuje k průběžnému tématu tohoto odstavce - *le frère*.

(21) Část rématu této výpovědi *le bouquin* se odkazuje pravou anaforou ke slovu *le stage de voile* z 19. výpovědi, proto i zde je člen určitý.

Názvy časových úseků dne jako je v tomto případě *la nuit* (réma) člen obvykle mají.

(1) *Dloubnu bráchu pěstí do ramene, kývnu bradou směrem k ní a* (2) *ptám se:*

(3) „*To je můj dárek?*“

(4) „*Vrať se na zem, ty vole,*“ (5) *odpovídá.*

(6) *Znovu se na ni dívám.* (7) *Jako by se mi v břiše nafukoval balon.* (8) *Cítím se mizerně a* (9) *ona je krásná.*

(10) „*Ty ji nepoznáváš?*“

(11) „*Ne.*“

(12) „*Vždyť to je Marie, kamarádka od Rebečky.*“

„*???*“

(13) *A teď se ozve ona sama:*

(14) „*Byli jsme spolu na táboře.* (15) *V Glénans, nevzpomínáš si?*“

(16) „Ne, sorry.“ (17) *Zavrtím hlavou a nechávám je plavat.* (18) *Jdu si dát něco k pití.*

(19) *Jesti prej si vzpomínám.* (20) *Ten kurs jachtingu mě ještě dneska straší ve snech.* (21) *Můj brácha vždycky nejlepší, miláček trenérů, opálenej, svalnatej, v pohodě.* (22) *V noci si přečetl příručku a jen co vlezl do lodi, všechno uměl.* (23) *Můj brácha, kterej se vykláněl přes palubu a s výskotem rozrážel vlny.* (24) *Můj brácha, kterej se nikdy nepřevrhнул.*

(1) Ani jeden z členů v této výpovědi není přeložen, jejich pozicí ve výpovědi to není zapotřebí.

(7) V této výpovědi také není člen přeložen, stejně tak ve 12. a 16. výpovědi. Avšak oproti originálu je v 7. výpovědi podmínková věta.

(17) *Un truc* je slovo s významem „něco neurčité“ a také tak je to přeloženo: *dát si něco k pití.*

Prozatím jsou všechna slova na stejné pozici jako ve francouzské verzi.

(19) Téma výpovědi *le stage de voile* ve francouzské verzi je i tématem v té české: *ten kurs jachtingu*, nepovinně je zde člen přeložen zájmenem *ten* (pro jeho výrazovost se používá spíše v hovorovém jazyce).

(20.+21.) Určité členy nejsou přeloženy, a slova si zachovávají stejnou pozici. Jen příslovečné určení času je ve 21. výpovědi v tématu a má u sebe předložku *v* : *v noci*.

(...) (1) *Marie je m'en souviens très bien.* (2) *Un soir, elle racontait aux autres qu'(3) elle avait surpris un couple d'amoureux en train de se bécoter sur la plage et qu'(4) elle entendait le bruit du slip de la fille qui claquait.*

- (5) *Comment ça faisait?* (6) *je lui ai demandé pour la mettre mal à l'aise.*

(7) *Et elle, en me regardant droit dans les yeux, elle pince sa culotte à travers le tissu de sa robe, elle l'écarte et elle la lâche.*

(8) *Clac.*

- (9) *Comme ça, elle me répond en me regardant toujours.*

(10) *J'avais onze ans.*

(11) *Marie.*

(12) *Tu parles que je m'en souviens.* (13) *Clac.*

(2) Přemístěním příslovečného určení času *un soir* na začátek věty se z něj stává téma výpovědi. Slovo *soir* není blíže určen a tak je determinováno neurčitým členem.

(3) Člen neurčitý uvádí do textu slovo *un couple* jako zatím neidentifikované čtenářem a v pozici rématu je to pro nás nová informace vypovídající něco o tématu.

(4) Réma této výpovědi je: *entendait le bruit du slip de la fille qui claquait*. Nominální grupa *le bruit* je determinována členem určitým, protože je blíže určeno o jaký zvuk šlo/co dělalo ten zvuk. Stejně tak další NG *la fille* je determinována členem určitým, protože dívka již byla v předcházejícím kontextu zmíněna.

(7) Réma výpovědi *à travers le tissu de sa robe* obsahuje člen určitý, protože se jedná o podstatné jméno blíže určené.

(...) (1) *Na Marii si taky vzpomínám moc dobře.* (2) *Jednou večer vykládala ostatním,* (3) *že vyrušila na pláži dva zamilovaný v nejlepším a že zaslechla,* (4) *jak kalhotky udělaly takovej pleskavej zvuk.*

(5) *„Jak pleskavej?“* (6) *zeptal jsem se, abych ji přivedl do rozpaků.*

(7) *A ona se mi podívala přímo do očí, chytla se přes šaty dvěma prstama za kalhotky, zatáhla a pustila.*

(8) *Plesk.*

(9) *„Takhle,“* (10) *řekla a nespouštěla mě z očí.*

(11) *Bylo mi jedenáct.*

(12) *Marie.*

(13) *Že prej jestli si vzpomínám.* (14) *Plesk.*

(2) Tématem výpovědi jako ve francouzské verzi je příslovečné určení času. Opět se zde čeština přiklání k časovému umístování při vyjadřování neurčenosti podstatného jméno: *jednou večer*.

(3) Člen zde není přeložen, protože oba výrazy mají stejnou pozici ve výpovědi (réma).

(4) V této výpovědi je *zvuk – le bruit* umístěn až do centra rématu a má před sebou determinant – *takový*, který má význam upřesňující. Z českého překladu by tedy vyplývalo, že francouzský určitý člen je u podstatného jména jen z důvodu jeho bližšího určení, ale jinak je díky své pozici v rématu něčím novým/neurčitým.

(7) V českém překladu není již vyjádřena část/materiál šatů (látka – le tissu), pouze jen šaty.

(1) *Plus la soirée avançait, (2) moins je voulais parler de l'armée. (3) Moins je la regardais, plus j'avais envie de la toucher.*

(4) *Je buvais trop. (5) Ma mère m'a lancé un regard méchant.*

(6) *Je suis allé dans le jardin avec deux ou trois copains du BTS. (7) On parlait des cassettes qu'on avait l'intention de louer et des voitures qu'on ne pourrait jamais s'acheter. (8) Michaël avait installé une super sono dans sa 106.*

(9) *Presque dix mille balles pour écouter de la techno ...*

(10) *Je me suis assis sur le banc en fer. (11) Celui que ma mère me demande de repeindre tous les ans. (12) Elle dit que ça lui rappelle le jardin des Tuileries.*

(13) *Je fumais une cigarette en regardant les étoiles. (14) J'en connais pas beaucoup. (15) Alors dès que j'ai l'occasion, je les cherche. (16) J'en connais quatre.*

(17) *Encore un truc du livre des Glénans que j'ai pas retenu.*

(1) Téma výpovědi *la soirée* je determinováno členem určitým. Jedná se o kontextově zapojený prvek tj. je znám z přecházejícího kontextu.

(2) V centru rématu stojí nominální grupa *l'armée*. Jedná se o distantní navázání prvku, byl zmíněn již dříve a teď se k němu opět vracíme, ale v podobě hypertématu.

(5) Člen neurčitý signalizuje prvek, který je nový (objevuje se zde poprvé) a v rématu je jeho použití běžné – *un regard*.

(6) V rématu výpovědi stojí příslovečné určení místa *dans le jardin* se členem určitým. Slovo *le jardin* je částí domu a tak se asociativní anaforou odkazuje ke slovu *la maison*.

(7) Předměty věty a réma výpovědi *des cassettes* a *des voitures* (předložka *de* + člen určitý v množném čísle *les*), jsou determinovány členem určitým, protože jsou blíže rozvedeny vedlejšími větami přívlastkovými.

(8) Réma *une super sono* vypovídá něco nového o tématu Michael a je proto určeno členem neurčitým.

(9) *écouter de la techno* stojí v centru rématu a má u sebe dělivý člen, který stojí u podstatných jmen blíže nevymezených a jde-li o jméno nepočítatelné (nebo tak chápané).

(10) V centru rématu v této výpovědi stojí příslovečné určení místa *sur le banc en fer*, které se asociativní anaforou odkazuje ke slovu *le jardin* ze šesté výpovědi.

(12) V rématu najdeme slovo *le jardin des Tuileries*, které je uvedeno členem určitým a to z toho důvodu, že se jedná o podstatné jméno označující něco jedinečného (je jen jedna Tuilerijská zahrada).

(13) Réma *une cigarette*, je novou informací o tématu *Je* a pro nás neznámou. Slovo *les étoiles* je také nová informace o tématu, jenže je determinováno členem určitým, a to proto, že jde o podstatné jméno označující něco jedinečného.

(17) Téma *un truc du livre* (eliptická věta, jako by chybělo *c'est*) je uvedeno členem neurčitým, protože samo slovíčko *truc* má význam „něco neurčitého“. Určující podstatné jméno *livre* je se členem určitým (již víme o jakou knihu jde tj. odkazuje se k *le bouquin*).

(1) *Oslava pokračovala a (2) mně se čím dál tím míň chtělo mluvit o vojně.*

(3) *Čím míň jsem se na ni díval, tím větší jsem měl chuť se jí dotýkat.*

(4) *Pil jsem jak duha. (5) Máma mě sjela rozzlobeným pohledem.*

(6) *Vyšel jsem na zahradu s jedním nebo dvěma kámošema z technický nástavby. (7) Mluvili jsme o kazetách, který jsme si chtěli půjčit, a o autech, který*

si nikdy nebudem moct koupit. (8) Michael si namontoval do svojí peugeotky stošestky super repráky.

(9) Skoro deset táci, jen aby mohl poslouchat techno ...

(10) Posadil jsem se na železnou lavičku. (11) Na tu, co po mně máti každéj rok chce, abych ji znova natřel. (12) Říká, že jí připomíná Tuilerijskou zahradu.

(13) Kouřil jsem a koukal přitom na hvězdy. (14) Moc jich neznám. (15) Takže když se mi naskytne příležitost, hledám je. (16) Zním čtyři.

(17) Tohle je další věc z té příručky z Glénans, kterou jsem si nezapamatoval

(1+2) Oba členy nejsou přeloženy, protože ve východisku výpovědi předpokládáme podstatné jméno známé, určené, kdežto do jádra výpovědi klademe pojem nový, dosud neznámý (v tomto případě se to týká jen výpovědi, ne celého kontextu). Tento proces má stejnou úlohu jako člen.

(5+6) To stejné platí i v tomto případě *un regard méchant – rozzlobený pohled, dans le jardin – do zahrady.*

(7) Opět stejný případ: *des cassettes ... des voitures – o kazetách ... autech.*

(8) V této větě je jen jemně pozměněn slovosled a *une super sono – super repráky* se dostává do centra rématu.

(9+10+12) Stejná pozice výrazu *de la techno – techno, le banc en fer – železná lavička, le jardin des Tuileries – Tuilerijskou zahradu* v obou verzích tj. réma.

(13) Zde není slovo *une cigarette* vůbec použito a je již obsaženo ve slovese kouřit. Co se týče *les étoiles – hvězdy*, jsou rématem v obou verzích a tak nepotřebují překlad.

(17) *Un truc* je přeložen jako *věc* a na rozdíl od francouzské verze, kde je v eliptické větě, v české verzi je tato věta neeliptická: *Tohle je další věc ...*

U určujícího slova (blíže vymezené) *livre* užije čeština tvaroslovného prostředku tzn. toto podstatné jméno bude skloňovat *un truc du livre – z té příručky.*

(1) *Je l'ai vue arriver de loin. (2) Elle me souriait. (3) Je regardais ses dents et la forme de ses boucles d'oreille.*

(4) *En s'asseyant à côté de moi, elle m'a dit:*

- (5) *Je peux?*

(6) *Je n'ai rien répondu parce que (7) j'avais de nouveau mal au bide.*

- (8) *C'est vrai que tu te souviens pas de moi?*

- (9) *Non c'est pas vrai.*

- (10) *Tu t'en souviens?*

- (11) *Oui.*

- (12) *Tu te souviens de quoi?*

- (13) *Je me souviens que (14) t'avais dix ans, que tu mesurais 1 mètre 29, que tu pesais 26 kilos et que t'avais eu les oreillons l'année d'avant, (15) je m'en souviens de la visite médicale. (16) Je me souviens que (17) t'habitais à Choisy-le-Roi et (18) à l'époque ça m'aurait coûté 42 francs de venir te voir en train. (19) Je me souviens que (20) ta mère s'appelait Catherine et ton père Jacques. (21) Je me souviens que (22) t'avais une tortue d'eau qui s'appelait Candy et (23) ta meilleur copine avait un cochon d'Inde qui s'appelait Anthony. (24) Je me souviens que (25) tu avais un maillot de bain vert avec des étoiles blanches et (26) ta mère t'avait même fait un peignoir avec ton nom brodé dessus. (27) Je me souviens que (28) tu avais pleuré un matin parce qu'il n'y avait pas de lettres pour toi. (29) Je me souviens que (30) tu t'étais collé des paillettes sur les joues le soir de la boum et (31) qu'avec Rebecca, vous aviez fait un spectacle sur la musique de Grease ...*

- (32) *Oh la la, mais c'est pas croyable la mémoire que t'as !!!*

(33) *Elle est encore plus belle quand elle rit. (34) Elle se penche en arrière. (35) Elle passe ses mains sur ses bras pour les réchauffer.*

- (36) *Tiens, (37) je lui dis en enlevant mon gros pull.*

- (38) *Merci ... mais toi?(39) Tu vas avoir froid?!*

- (40) *T'inquiète pas pour moi va.*

(41) *Elle me regarde autrement. (42) N'importe quelle fille aurait compris ce qu'elle a compris à ce moment-là.*

- (43) *De quoi d'autre tu te souviens?*

- (44) *Je me souviens que (45) tu m'as dit un soir devant le hangar des Optimists que tu trouvais que (46) mon frère était un crâneur...*

- (47) *Oui c'est vrai je t'ai dit ça et (48) tu m'as répondu que c'était pas vrai.*

- (49) *Parce que c'est pas vrai. (50) Marc fait des tas de trucs facilement mais il ne crâne pas. (51) Il le fait, (52) c'est tout.*

- (53) *T'as toujours défendu ton frère.*

- (54) *Ouais c'est mon frère. (55) D'ailleurs toi non plus, tu lui trouves plus tellement de défauts en ce moment, non?*

(56) *Elle s'est levée, (57) elle m'a demandé si (58) elle pouvait garder mon pull.*

(59) *Je lui ai souri aussi. (60) Malgré le marécage de bouillasse et de misère dans lequel je me débattais, j'étais heureux comme jamais.*

(3) Réma výpovědi *la forme de ses boucles d'oreille* je determinováno určitým členem, protože je blíže určeno čeho je to tvar.

(14) *Les oreillons*, tato nominální grupa v rématu je také uvedena členem určitým, protože se jedná o podstatné jméno označující věc jedinečnou.

(15) Centrum rématu *la visite médicale* je determinováno členem určitým, kdy se jedná o jméno určené ze situace.

(22 – 26) Ve všech těchto výpovědích je v rematické části člen neurčitý, i když jsou tyto nominální grupy dále rozvity: *une tortue d'eau qui s'appelait Cand; un cochon d'Inde qui s'appelait Anthony; un maillot de bain vert avec des étoiles blanches; un peignoir avec ton nom brodé dessus*. Zde záleží na úmyslu mluvčího (autorky), kterému zbývá ještě dost prostoru, aby vyjádřil neurčenost, je pro něho jedna z možných.

(28) Příslivečné určení času *un matin*, které se nachází v rématu, není blíže určeno a člen neurčitý uvádí do textu nový prvek, který není zatím identifikovatelný čtenářem.

(30) Stejně tak v tomto případě, kdy nominální grupa *des paillettes* je v rématu a je determinována členem neurčitým.

Další část rématu *les joues*, je částí dívky a asociativní anaforou se k ní odkazuje.

Le soir de la boum stojí v úplném centru rématu stejné výpovědi a je determinován členem určitým, který obvykle doprovází názvy časových úseků dne. O určujícím slově *la boum* byla zmínka v předcházejícím kontextu.

(31) Réma výpovědi *un spectacle* je determinováno neurčitým členem, který uvádí do textu nový prvek.

(32) *La mémoire* je rématem výpovědi a jedná se o podstatné jméno označující něco ojedinělého.

(45) Přísllovečné určení času *un soir* je částí rématu a tento prvek není blíže určen.

Devant le hangar des Optimists je přísllovečným určením místa a stojí v centru rématu. Člen určitý zde vyplývá ze souvislosti.

(47) Centrum rématu *un crâneur* vypovídá něco nového o tématu výpovědi *mon frère*.

(50) Réma výpovědi *des tas de trucs* je nová informace uvedená do textu členem neurčitým.

(60) Izolované téma *malgré le marécage de bouillasse et de misère* je determinováno určitým členem, protože vyplývá ze situace (plní původní ukazovací úlohu).

(1) Viděl jsem ji přicházet už z dálky. (2) Usmívala se na mě. (3) Díval jsem se na její zuby a na tvar jejích náušnic.

(4) Když si sedala vedle mě, zeptala se:

(5) „Můžu?“

(6) Neodpověděl jsem, (7) protože se mi už zase svíral žaludek.

(8) „Tos myslel vážně, že si na mě nevzpomínáš?“

(9) „Ne, nemyslel.“

(10) „Takže si vzpomínáš.“

(11) „Ano.“

(12) „Na co si vzpomínáš?“

(13) „Vzpomínám si, (14) že ti bylo deset, žes měřila metr dvacet devět, žes vážila šestacet kilo a žes měla rok předtím příušnice, (15) vzpomínám si na tu

lékařskou prohlídku. (16) Vzpomínám si, (17) žes bydlela v Choisy-le-Roi a (18) že by mě tehdy bývalo stálo 42 franků, kdybych se za tebou vypravil vlakem. (19) Vzpomínám si, (20) že tvoje máma se jmenovala Catherine a tvůj táta Jacques. (21) Vzpomínám si, (22) žes měla vodní želvu, která se jmenovala Candy, a (23) že tvoje nejlepší kamarádka měla morče, který se jmenovalo Anthony. (24) Vzpomínám si, (25) žes měla zelený plavky s bílejma hvězdičkama a (26) že ti tvoje máma dokonce pořídila župan, na kterej vyšila tvý jméno. (27) Vzpomínám si, (28) žes jednou ráno brečela, protože nedostala žádný dopisy. (29) Vzpomínám si, (30) že sis na závěrečnej večírek nalepila na obličej flitry a (31) že jste s Rebekou předvedly vystoupení na hudbu z Pomády ...“

(32) „No teda, je tohle vůbec možný!? (33) Ty máš paměť jako slon!“

(34) Je ještě hezčí, když se směje. (35) Zaklání se dozadu. (36) Tře si paže rukama, aby se zahřála.

(37) „Na,“ (38) povídám a podávám jí svůj tlustej svetr.

(39) „Díků ... ale co ty? (40) Bude ti zima?!“

(41) „O mě se nestarej.“

(42) Dívá se na mě jinak. (43) Každá holka by v tu chvíli pochopila to samý, co ona.

(44) „A na co si vzpomínáš ještě?“

(45) „Vzpomínám si, (46) žes mi jednou večer před hangárem s Optimastima řekla, že ti připadá, (47) že můj brácha ze sebe dělá moc velkýho machra.“

(48) „Jo, to jsem řekla, a (49) tys mi odpověděl, že to tak není.“

(50) „Protože to tak není. (51) Marc zvládne spoustu věcí levou zadní, (52) ale to ještě neznamena, (53) že ze sebe dělá machra. (54) Prostě mu všechno jde tak nějak samo, (55) toť vše.“

(56) „Ty ses vždycky svýho bráchy zastával.“

(57) „Jo, vždyť je to můj brácha. (58) Mimochodem, ty seš na tom podobně, nezdá se, že by ti na něm teď něco náck extra vadilo, co?“

(59) Vstala a (60) zeptala se mě, (61) jestli si může nechat můj svetr.

(62) Taky jsem se na ni usmál. (63) Navzdory těm sračkám, ve kterejch se teď plácám, jsem byl šťastnej jako blecha.

(3) Jelikož stojí *tvar jejích náušnic* také v rématu není člen přeložen.

(14) Podobně žádný český determinant se neklade pro označení věci jedinečné: *příušnice*.

(15) Réma výpovědi *lékařská prohlídka* je přeloženo i s determinantem *ta*.

(22 – 26) Stejně jako ve francouzské verzi jsou všechny tyto prvky rémata: *vodní želva, morče, zelený plavky s bílejma hvězdičkama, župan*; a proto již nepotřebují překlad členu.

(28) Příslopečné určení času *un matin* je přeloženo příslovcem *jednou ráno* a je také rématem.

(30+31) Ani jeden člen z těchto výpovědí není přeložen, podstatná jména mají stejnou pozici ve výpovědi v obou verzích.

(33) V této výpovědi také není člen přeložen, ale výraz *la mémoire que t'as* odpovídá českému: *ty máš paměť jako slon*.

(46) Stejně jako ve výpovědi 28 i zde je příslopečné určení času *un soir* přeloženo příslovcem *jednou večer* a je také rématem.

I příslopečné určení místa *před hangárem s Optimistama* je bez překladu členu, protože je v rématu jako v originále.

(48) Neurčitý člen v nominální grupě *un crâneur* je přeložen do češtiny jako expresivní výraz *moc velký – machr*.

(51) Stejně jako u jiných příkladů ani zde není člen neurčitý přeložen *des tas ... – spoustu*, protože je v rématu jak v české verzi, tak v té francouzské.

(63) U tématu *malgré les marécage* je člen přeložen, protože se jedná o člen vyplývající ze souvislostí a zde čeština použije „situační člen ty“ – *navzdory těm sračkám*. Hovorový jazyk ho často užívá pro jeho výraznost.

(1) *Ma mère s'est approchée alors que* (2) *j'étais encore en train de sourire comme un gros niais*. (3) *Elle m'a annoncé qu'*(4) *elle partait dormir chez ma grand-mère, que* (5) *les filles devaient dormir au premier et* (6) *les garçons au second...*

- (7) *Hé maman on n'est plus des gamins, c'est bon ...*

- (8) *Et tu n'oublies pas de vérifier que (9) les chiens sont bien à l'intérieur avant de fermer et tu ...*

- (10) *Hé maman ...*

- (11) *Tu permets que je m'inquiète, (12) vous buvez tous comme des trous et (13) toi, tu as l'air complètement saoul ...*

- (14) *On ne dit pas saoul dans ce cas-là maman, on dit «parti». (15) Tu vois, je suis parti ...*

(16) *Elle s'est éloignée en haussant les épaules.*

- (17) *Mets au moins quelque chose sur ton dos, tu vas attraper la mort.*

(2) V centru rématu stojí *un gros niais*, které je determinováno členem neurčitým jako nová informace o tématu *Je*. Také se jedná o přirovnání.

(5+6) Témata výpovědí *les filles* a *les garçons* jsou kontextově zapojená, v kontextu již byla zmíněna, proto člen určitý.

(7) Réma *des gamins* má stažený tvar předložky *de*+člen určitý, tento proces je běžný v záporné větě v hovorové řeči. A totální anaforou (shrnutím) se odkazuje ke všem mladým účastníkům večírku.

(9) Téma *les chiens* je kontextově zapojené a opět se distantním navázáním vrací do textu.

(12) Opět centrum rématu *des trous* vypovídá něco nového o tématu *Vous* a také se jedná o přirovnání.

(16) Centrum rématu, nominální grupa *les épaules*, je determinováno členem určitým, protože se jedná o část těla matky a tak se k ní odkazuje asociativní anaforou.

(17) *La mort* – centrum rématu, jde o podstatné jméno označující něco jedinečného.

(1) *Máti ke mně přišla, (2) když jsem se ještě uculoval jako hňup. (3) Sdětila mi, že (4) odchází na noc k babičce a že (5) děvčata mají spát v prvním patře a (6) chlapi ve druhém ...*

(7) „*Mhmmm, mami, vždyť už nejsme děti, my už to ňák zvládnem ...*“

(8) „A nezapomeň zkontrolovat, (9) jestli jsou psi vevnitř, než zamkneš, a ...“

(10) „Mhmmm, mami ...“

(11) „Dovolíš snad, abych si dělala starosti, (12) chlastáte všichni jak duhy, (13) kdyby ses viděl, jak vypadáš, zpívej pod vobraz ...“

(14) „Neříká se zpívej pod vobraz, mami, říká se společensky unavenej.

(15) Vidíš, jsem společensky unavenej ...“

(16) Odkrácěla s pokrčením ramen:

(17) „Hod' si aspoň něco přes záda, nebo z toho budeš mít smrt.“

(2) Centrum rématu je stejné v obou verzích a tak člen není přeložen.

(5+6) Postavení prvků *děvčata a chlapci* v tématu plní v češtině funkci francouzského určitého členu.

(7) Stejně tak to platí i v této výpovědi, kdy slovo *děti* je v rématu a toto postavení plní v překladu funkci francouzského neurčitého členu.

(9) Opět jako ve výpovědích 5 a 6, téma *les chiens – psi*.

(12) *Comme des trous – jako duhy* = centrum rématu v obou verzích, pro překlad je použito běžného českého přirovnání „pít jako duha“.

(16) *Les épaules – ramena* = opět bez překladu, protože jsou oba prvky v centru rématu.

(17) Stejný případ jako v 16. výpovědi, centrum rématu *la mort – smrt*.

(1) *J'ai fumé trois cigarettes de plus pour me laisser le temps de réfléchir et je suis allé voir Marc.*

- (2) *Hé ...*

- (3) *Qoui?*

- (4) *Marie ...*

- (5) *Qoui?*

- (6) *Tu me la laisses.*

- (7) *Non.*

- (8) *Je vais te casser la gueule.*

- (9) *Non.*

- (10) Pourquoi?
- (11) Parce que ce soir, tu as trop bu et que (12) j'ai besoin d'avoir ma petite queule d'ange lundi pour le boulot.
- (13) Pourquoi?
- (14) Parce que je présente un exposé sur l'incidence des fluides dans un périmètre acquis.
- (15) Ah?
- (16) Ouais.
- (17) Désolé.
- (18) Y a pas de quoi.
- (19) Et pour Marie?
- (20) Marie?(21) Elle est pour moi.
- (22) Pas sûr.
- (23) Qu'est-ce que t'en sais?
- (24) Ah! ça ... (25) C'est le sixième sens du soldat qui sert dans l'artillerie.
- (25) Mon cul oui.
- (26) Écoute, je suis coincé là, je peux rien essayer. (27) C'est comme ça, je suis con, je sais. (28) Alors on trouve une solution au moins pour ce soir OK?
- (29) Je réfléchis ...
- (30) Dépêche-toi, (31) après je serai trop fait.
- (32) Au baby ...
- (33) Qoui?
- (34) On la joue au baby.
- (35) C'est pas très galant.
- (36) Ça restera entre nous, monsieur le gentleman de mes fesses qui essaye de piquer les nanas des autres.
- (37) D'accord. (38) Mais quand?
- (39) Maintenant. (40) Au sous-sol.
- (41) Maintenant??!
- (42) Yes, sir.

- (43) *J'arrive, je vais me faire un bol de café.*
- (44) *Tu m'en fais un aussi s'te plaît ...*
- (45) *Pas de problème.* (46) *Je vais même pisser dedans.*
- (47) *Crétin de militaire.*
- (48) *Va t'échauffer.* (49) *Va lui dire adieu.*
- (50) *Crève.*
- (51) *C'est pas grave, va,* (52) *je la consolerais.*
- (53) *Compte là-dessus.*

(1) Člen určitý v rématu *le temps* signalizuje, že předmět označený tímto podstatným jménem je věc vybavená specifickou vlastností tj. abstraktum.

(8) Centrum rématu *casser la gueule* je determinováno určitým členem, protože se jedná o část těla a tak se asociativní anaforou odkazuje k bratrovi Marcovi.

(12) Opět je v cetru rématu člen určitý v nominální grupě *le boulot*. Člen určitý signalizuje věc, která je částí našeho společenského a profesionálního života. Člen zde vyplývá ze souvislostí.

(14) Réma *un exposé* vypovídá něco nového k tématu *Je* a člen neurčitý představuje *exposé* v textu jako zatím neidentifikovatelné čtenářem.

Další část rématu *l'incidence* je podstatným jménem blíže upřesněným: *des fluides dans un périmètre acquis*.

(25) Vytýkáci vazba *c'est...qui* uvádí prvek tj. *le sixième sens du soldat* (původně podmět) do pozice rématu. Je to podstatné jméno označující jedinečnou věc v socio-kulturním kontextu, který je sdílen účastníky komunikace.

Přísllovečné určení místa *dans l'artillerie* je asociativní anaforou odkazující se k *l'armée* a tak i v pozici rématu je determinováno členem určitým.

(28) Réma výpovědi *une solution* je určeno členem neurčitým, protože ten signalizuje nový prvek v textu.

(36) *Le gentleman* je réma výpovědi, ale také totální anaforou (změna pojmenování), která se odkazuje k vypravěči.

Réma *les nanas* – obecněji je vyjádřena dívka Marie tj. jedná se opět o totální anaforu (lexikální substituce).

(43) Centrum rématu *un bol de café* je determinováno členem neurčitým, protože má zde význam číslovky.

(44) Réma, kde je použit člen neurčitý *un* je číslovkou a určuje počet šálků kafe, které jsou známé z předcházející výpovědi, ale v této výpovědi jsou zastoupeny zájmenem *en*.

(1) Vykouřil jsem další tři cigarety, abych si dopřál čas na rozmyšlenou, a pak jsem se vydal za Markem.

(2) „Ty ...“

(3) „Co je?“

(4) „Marie ...“

(5) „Co má bejt?“

(6) „Nech mi ji.“

(7) „Ne.“

(8) „Rozmlátím ti ksicht.“

(9) „Ne.“

(10) „Proč?“

(11) „Protože dneska večer jsi toho moc vypil a protože (12) já budu svůj roztomilej andělskej ksichtíček potřebovat v pondělí do práce.“

(13) „Proč?“

(14) „Protože přednáším referát o dopadu kapalin v determinovaném okruhu.“

(15) „Á?“

(16) „Jo, už je to tak.“

(17) „No tak teda sorry.“

(18) „Nic se nestalo.“

(19) „A co s tou Marií?“

(20) „S Marií?(21) Ta je moje.“

(22) „To bych netvrdil.“

(23) „Ty o tom tak něco víš ...“

(24) „Hohó ... (25) Dej na mě, šestej smysl dělostřelce ...“

(26) „Hovno víš.“

(27) „No tak, vždyť já jsem přece furt zahrabanej v tom Prdelákově a nemůžu se o nic pokoušet. (28) Jsem vůl, já vím, ale (29) tak to zkrátka je. (30) Tak pojďme najít nějaký řešení aspoň pro dnešní večer. O.K.?“

(31) „Musím si to rozmyslet ...“

(32) „Tak si s tím pospěš, (33) za chvíli už nebudu použitelněj.“

(34) „Stolní fotbal ...“

(35) „Cože?“

(36) „Zahraju si o ni stolní fotbal.“

(37) „To není dvakrát galantní.“

(38) „Zůstane to mezi náma, pane postelovej džentlmene, kterej se snažíte přebírat holky jinejm.“

(39) „Tak jo. (40) Ale kdy?“

(41) „Teď. (42) V suterénu.“

(43) „Teď??!“

(44) „Yes sir.“

(45) „Za chvíli jsem tam, jenom si uvařím kafe.“

(46) „Udělej mi taky jedno, prosím tě.“

(47) „Jasňachka. (48) Dokonce se ti tam můžu i vychcat, kdyby sis ráčil přát.“

(49) „Blboun jeden zelenej.“

(50) „Běž už trénovat. (51) A běž jí dát sbohem.“

(52) „Zdechni, pse.“

(53) „Ale no tak, co se rozčiluješ, neboj, (54) já už ji utěším.“

(55) „Jo. S tím zkus počítat.“

(1+8+12+14+25) V těchto výpovědích je zachováno stejné réma a téma jako v originále a tak členy nejsou přeloženy, protože ve východisku výpovědi předpokládáme podstatné jméno známé, určené, kdežto do jádra výpovědi klademe pojem nový, dosud neznámý a tento proces má stejnou úlohu jako člen ve francouzštině.

(25) Další část rématu *dans l'artillerie* se spojilo s pojmem *soldat*, který předchází, a v češtině je pak překlad *dělostřelec*.

(28) Neurčitý člen v nominální grupě *une solution* je přeložen nepovinným determinantem nějaký, který má význam značné neurčenosti (řešení neznáme ani my ani mluvčí).

(36) V této výpovědi dochází ke stejnému problému jako u výpovědi na začátku části textu, kdy ani jeden člen není přeložen.

(43) Na rozdíl od francouzské verze je v této výpovědi vypuštěn prvek *un bol* a mluví se zde jen o *kávě* všeobecně, ale chápané ve významu šálek kávy.

(44) Neurčitý člen *un* je v rématu jako v originále, je přeložen číslovkou *jedno*, kdy je vypuštěn šálek.

(1) *On a bu nos cafés brulants au-dessus de l'évier.* (2) *Marc est descendu le premier.* (3) *Pendant ce temps-là, j'ai plongé mes deux mains dans le paquet de farine.* (4) *Je pensais à ma mère quand* (5) *elle nous faisait des escalopes panées!*

(6) *Maintenant j'avais envie de pisser,* (7) *c'est malin.* (8) *Se la tenir avec deux escalopes cordon-bleu, c'est pas ce qu'y a de plus pratique ...*

(9) *Avant de descendre l'escalier, je l'ai cherchée du regard pour me donner des forces parce que* (10) *si je suis une bête au flipper,* (11) *le baby-foot, c'est plutôt la chasse gardée de mon frère.*

(12) *J'ai joué comme un pied.* (13) *La farine,* (14) *au lieu de m'empêcher de transpirer,* (13a) *ça me faisait comme des petites boulettes blanches au bout des doigts.*

(15) *En plus, Marie et les autres sont descendus quand* (16) *on en était à 6 partout et* (17) *à partir de se moment-là, j'ai lâché prise.* (18) *Je la sentais bouger dans mon dos et mes mains glissaient sur les manettes.* (19) *Je sentais son parfum et j'oubliais mes attaquants.* (20) *J'entendais le son de sa voix et j'encaissais but sur but.*

(21) *Quand mon frère a mis le curseur sur 10 de son côté,* (22) *j'ai pu enfin essayer mes mains sur mes cuisses.* (23) *Mon jean était tout blanc.*

(24) *Marc m'a regardé avec un air de salopard sincèrement désolé.*

(25) *Joyeux anniversaire, j'ai pensé.*

(26) *Les filles ont dit qu'elles voulaient aller se coucher et ont demandé qu'on leur montre leur chambre.* (27) *J'ai dit que* (28) *j'allais dormir sur le*

canapé du salon pour finir les fonds de bouteille tranquillement et (29) qu'on ne vienne plus me déranger.

(30) *Marie m'a regardé. (31) J'ai pensé que (32) si elle avait mesuré 1 mètre 29 et pesé 26 kilos à ce moment-là, (33) j'aurais pu la mettre à l'intérieur de mon blouson et l'emmener partout avec moi.*

(1) V centru rématu stojí příslovečné určení místa *au-dessus de l'évier*, kdy člen určitý je zde proto, že se odkazuje asociativní anaforou k *la maison*.

(5) *Des escalopes panées* – centrum rématu s dělivým členem, protože se jedná o označení neurčitého množství.

(9) *Descendre l'escalier*, toto réma je determinováno členem určitým, jelikož se asociativní anaforou odkazuje k *la maison*.

Réma *des forces* je abstraktum (což je samou svou povahou jména nepočitatelné) a tak je doprovázeno členem dělivým.

(10) Réma této výpovědi *une bête au flipper* je metaforickým přirovnáním se členem neurčitým.

(11) *Le baby-foot* je tématem výpovědi a je to slovo kontextově zapojené, známé již z předcházejících výpovědí.

La chasse gardée stojí na druhé straně výpovědi, tedy v rématu, ale odkazuje se určenou anaforou (podstatné jméno je nahrazeno slovem metaforickým) k tématu *le baby-foot*.

(12) Přirovnání, které je často doprovázeno členem neurčitým, *comme un pied*, se nachází v rématu.

(13) Kontextově zapojené téma výpovědi *la farine*, se odkazuje k *le paquet de farine* ze 3. výpovědi.

(13a) Réma *des petites boulettes blanches* je uvedeno členem neurčitým, protože není blíže určeno a vypovídá něco nového o tématu *la farine*.

(18+21) *Les manettes a le curseur* stojí v centru rématu, ale uvedeny jsou členem určitým a to z toho důvodu, že se asociativní anaforou (část-celek) odkazují k *baby-foot* z 11. výpovědi.

(26) Téma této výpovědi *les filles*, je průběžným tématem a zde se distantně navazuje.

(28) *Sur le canapé du salon*, toto příslovečné určení místa je v pozici rématu a asociativní anaforou (část-celek) se opět odkazuje k *la maison*.

Předmět věty *les fonds de bouteille* je v centru rématu a odkazuje se anaforou k *la soirée*.

(1) *Vypili jsme si nad dřezem horký kafe.* (2) *Marc šel dolů jako první.* (3) *Já jsem zatím ponořil obě ruce do sáčku s moukou.* (4) *Vzpomněl jsem si na máti,* (5) *jak nám dělávala obalovaný řízky.*

(6) *A kruci.* (7) *Ted' se mi ale fakt chce čurat.* (8) *Držet si ho dvěma řízkama cordon-bleu,* (9) *to skutečně není nejpraktičtější ...*

(10) *Než jsem sešel do suterénu, hledal jsem ji očima, abych nabral sílu, protože* (12) *jestli jsem machr přes pinball,* (13) *tak stolní fotbal je spíš revír mého bráchy.*

(14) *Hrál jsem jak dřevo.* (15) *Mouka,* (16) *místo aby omezovala pocení,* (15a) *žmolkovatěla,* (17) *takže jsem měl na špičkách prstů takový mrňavý bílý kuličky.*

(18) *Ještě ke všemu Marie i ostatní za stavu 6:6 sešli dolů.* (29) *V tom momentě jsem to vzdal.* (20) *Cítil jsem,* (21) *jak přechází za mými zády, a* (22) *ruce mi klouzaly po táhlech.* (23) *Cítil jsem její parfém a zapomínal na svoje útočníky.* (24) *Slyšel jsem její hlas a dostával branku za brankou.*

(25) *Když brácha posunul ukazatel na skóre na svojí straně na desítku,* (26) *konečně jsem si mohl otřít ruce o stehna.* (27) *Džíny mi zbělely.*

(28) *Marc mě sjel pohledem upřímně zdrcenýho darebáka.*

(29) *Všechno nejlepší k narozeninám, pomyslel jsem si.*

(30) *Holky prohlásily, že by už rády zalehly, a poprosily nás, abychom jim ukázali, kde mají spát.* (31) *Řekl jsem,* (32) *že já přespím na gauči v obýváku, abych moh v klidu dorazit nedopitý flašky, a* (33) *ať už mi tam nikdo neleze.*

(34) *Marie se na mě podívala.* (35) *Pomyslel jsem si,* (36) *že kdyby ted' měřila metr dvacet devět a vážila šestadvacet kilo,* (37) *mohl bych si ji strčit pod bundu a nosit ji všude s sebou.*

(1+5) *L'évier* a *des escalopes*, obě podstatná jména nemají svůj člen do češtiny přeložený, protože to čeština nepotřebuje.

(10) Slovo *l'escalier* ve spojení se slovesem *descendre* je v češtině vypoštěno a je použito jen sloveso: *sešel do suterénu*.

Réma *des forces* je rématem i v české verzi a tak člen není přeložen.

(12) Metaforické přirovnání *une bête au flipper* si v české verzi ponechává stejnou pozici v rématu, ale je přeloženo: *jsem snad machr přes pinball* (neurčitá modalita věty).

(13) *Stolní fotbal* je dislokovaným tématem v obou verzích a tak člen není přeložen. I slovo *la chasse – revír* stojí ve stejné pozici a člen tudíž není přeložen.

(14+15) Réma *un pied – dřevo* a téma následující výpovědi *la farine – mouka* mají stejné pozice jako v originále a tak členy nejsou přeloženy.

(15a) Neurčitý člen u rématu *des petites boulettes blanches* je přeložen determinantem *takový* (takový mrňavý bílý kuličky – také réma), které je v hovoru velmi běžné.

(22+25) Rémata těchto výpovědí nemají člen určitý přeložený, jelikož jejich pozice je stejná v obou verzích.

(30) Stejně to platí v tomto případě tématu *les filles – holky*.

(32) Opět i zde *sur le canapé du salon – na gauči v obýváku* nemá přeložený člen.

Avšak další část rématu této výpovědi, *les fonds de bouteille*, je přeloženo jako *nedopitý flašky* a tak se ze slova určujícího stává slovo určované a naopak.

(1) *Et puis la maison s'est tue.* (2) *Les lumières se sont éteintes les unes après les autres et* (3) *on n'entendait plus que quelques gloussements par-ci par-là.*

(4) *J'imaginai que* (5) *Marc et ses copains étaient en train de faire les imbéciles en grattant à leur porte.* (6) *J'ai sifflé les chiens et* (7) *j'ai fermé la porte d'entrée à clef.*

(1) Téma výpovědi *la maison* je tématem kontextově zapojeným a některé prvky se k němu anaforicky odkazují.

(2) Anaforické odkazování můžeme vidět i zde u tématu *les lumières*, kdy se asociativní anofou odkazuje k *la maison*.

(5) Réma *les imbéciles* se pomocí lexikální substituce odkazuje k tématu *Marc et ses copains*.

(6) Réma této výpovědi *les chiens* je známé z předcházejících výpovědí, ale v této výpovědi je kontextově nezapojené.

(7) Stejně u tohoto rématu *la porte* je člen určitý, a to proto, že se odkazuje asociativní anaforou k *la maison*.

(1) *A potom dům ztichl. (2) Světla zhasla jedno po druhém a (3) pak už nebylo slyšet nic než sem tam nějaké zachichotání.*

(4) *Marc a jeho kámoši, blbečci jedni, teď nejspíš škrábou holkám na dveře.*

(5) *Písknul jsem na psy a (6) zamknul hlavní vchod.*

(1+2) Témata v těchto výpovědích jsou stejná jako ve francouzské verzi a tak se členy nepřekládají.

(4) *Les imbéciles – blbečci jedni* jsou ve francouzské verzi rématem s určitým členem, a toto réma se odkazuje k tématu výpovědi. V české verzi jsou tématem, tvoří přístavek k *Marc a jeho kámoši*. Zdůraznění jsou ještě prvkem *jedni*, který je běžný v hovorové řeči.

(5+6) Opět člen není přeložen, protože obě podstatná jména stojí v rématu jak ve francouzské, tak v české verzi. Jen nominální grupa *la porte* je přeložena jako *hlavní vchod*.

(1) *Je n'arrivais pas à m'endormir. (2) Évidemment.*

(3) *Je fumais une cigarette dans le noir. (4) Dans la pièce on ne voyait rien d'autre qu'un petit point rouge qui bougeait de temps en temps. (5) Et puis j'ai entendu du bruit. (6) Comme du papier qu'on froisse. (7) J'ai pensé d'abord que c'était un des chiens qui faisait des bêtises. (8) J'ai appelé:*

- (9) *Bozo? ... Micmac? ...*

(10) *Pas de réponse et (11) le bruit qui s'amplifiait avec en plus, scritch scritch, comme du scotch qu'on décolle.*

(12) *Je me suis redressé et j'ai étendu le bras pour allumer la lumière.*

(13) *Je suis en train de rêver. (14) Marie est nue au milieu de la pièce en train de se couvrir le corps avec les papiers cadeau. (15) Elle a du papier bleu sur le sein gauche, de l'argenté sur le sein droit et de la ficelle entortillée autour de bras. (16) Le papier kraft qui entourait le casque de moto que ma mémé m'a offert lui sert de pagne.*

(17) *Elle marche à moitié nue au milieu des emballages, entre des cendriers pleins et des verres sales.*

(3) Nominální grupa *une cigarette* je rématem této výpovědi a člen neurčitý zde vyjadřuje číslovku.

Přísloučené určení místa *dans le noir* je centrem rématu. Podstatné jméno *noir* označuje něco, co je jedinečné.

(4) Přemístěné přísloučené určení místa *dans la pièce* se nachází v tématu a prvek *la pièce* se odkazuje asociativní anaforou (část-celek) k *la maison*.

Neurčitý člen v rématu, *un petit point rouge*, signalizuje novou informaci ve výpovědi.

(5) Nominální grupa *du bruit* stojí v centru rématu a dělivý člen je zde u blíže neurčeném výsledku nějaké činnosti.

(6) Opět člen dělivý *du papier* tentokrát v tématu výpovědi. Podstatné jméno *papier* označuje nějakou hmotu či látku blíže neurčeného množství.

(7) V centru rématu stojí *des bêtises* a člen neurčitý uvádí novou informaci, která není kontextově zakotvená.

(11) V této výpovědi se réma z 5. výpovědi *du bruit* a určitou anaforou stává tématem *le bruit*.

V rématu stojí opět podstatné jméno označující nějakou hmotu neurčitého množství *du scotch*.

(12) Člen určitý v rématu *le bras* a *la lumière* vypovídá o prvku, který je již známý z předcházejícího kontextu: *le bras* je částí těla vypravěče a *la lumière* se opakuje totální anaforou. V této vytvářející se výpovědi je však rématem kontextově nezapojeným a vypovídá něco nového o tématu *Je*.

(14) *La pièce* je příslovečným určením místa a je v pozici rématu, určitým členem se odkazuje opět na *la maison*.

Réma *le corps* je uvedeno určitým členem, a asociativní anaforou se opakuje Marie.

Les papiers cadeau v pozici rématu. Distantním navazováním se vracíme k papíru ze 6. výpovědi, kdy tentokrát je jisté co ten zvláštní zvuk vydává.

(15) *Du papier bleu, de l'argenté, de la ficelle* jsou materiály, látky neurčeného množství, proto jsou doprovázeny členem dělivým. Stojí v pozici rématu.

Réma *le sein* je částí Marie a tak se k ní odkazuje asociativní anaforou (část-celek).

(17) Příslopečné určení místa *au milieu des emballages, entre des cendriers pleins et des verres sales* je v pozici rématu. V prvním případě se jedná o člen určitý stažený s předložkou *de*, slovem *emballages* chápeme všechny ty papíry z předcházející výpovědi. Ve druhém případě jsou zde členy neurčité, které uvádějí novou informaci o tématu.

(1) *Nedařilo se mi usnout. (2) Co jinýho jsem taky moh čekat.*

(3) *Vykouřil jsem si potmě ještě jednu cigaretu. (4) V pokoji nebylo vidět nic než malou červenou tečku, která se občas pohnula. (5) A pak jsem zaslechl nějaký zvuk. (6) Jako když mačkáš papír. (7) Napřed jsem si pomyslel, že jsou to psi, co zase někde blbnou. (8) Zavolal jsem:*

(9) *„Bozo? ... Micmaku?...“*

(10) *Žádná odpověď. (11) Ten zvuk ovšem sílil, a ještě se k němu začalo přidávat jakýsi „skrrččč, skrrččč“, jako když odlepuješ izolepu.*

(12) *Vstal jsem a natáhnul ruku, abych rozsvítil.*

(13) *To se mi snad zdá. (14) Marie stojí nahá uprostřed pokoje a obaluje si tělo dárkovým papírem. (15) Na levém prsu má modrej papír, na pravém stříbrnej a ruce omotaný provázek. (16) Tuhej baličák, do kterýho bylo zabalená helma na motorku, co jsem dostal od mamky, má místo sukýnky.*

(17) *A ted' se polonahá brodí roztrhanejma obalama, zakopává o přeplněný popelníky a špinavý sklenice.*

(3) Člen neurčitý je u slova *une cigarette* přeložen číslovkou *jeden*, člen tak plní stejnou funkci jak ve francouzštině, tak v češtině.

Z příslovečného určení místa *dans la nuit* se stává příslovečné určení způsobu *potmě*.

Zde dochází ke změně slovosledu a do centra rématu se dostává cigareta.

(4) V této výpovědi není člen přeložen, protože si podstatná jména *pièce* a *point* nechávají stejné pozice.

(5) Centrum rématu je totožné v obou verzích a dělivý člen je přeložen determinantem *nějaký*, který má význam značné neurčenosti (ani čtenář ani vypravěč neví, o jaký zvuk jde).

(6) Člen v této výpovědi není přeložen, protože v rématu je stejný prvek *du papier – papír*.

(7) Podstatné jméno *bêtises* je přeloženo slovesem *blbnout*.

(11) Oba prvky stojí ve stejných pozicích jak ve francouzské verzi, tak v té české. Téma *le bruit – ten zvuk* má člen určitý, protože již byla o zvuku zmínka a tak čeština pro větší důraz klade zájmeno *ten* (v hovorovém jazyce velmi časté).

Du scotch je v českém překladu bez determinantu.

(12) Ani jeden člen z této výpovědi není přeložen, *la lumière* je vypuštěno, protože už samotné sloveso v češtině *rozsvítit* nepotřebuje předmět *světlo*.

(14+15+17) V této výpovědi nejsou členy přeloženy, opět je větný i výpovědní slovosled stejný.

- (1) *Qu'est-ce que tu fais?*

- (2) *Ça se voit pas?*

- (3) *Ben non ... pas vraiment ...*

- (4) *T'as pas dit que tu voulais un cadeau tout à l'heure, en arrivant?*

(4) Předmět věty *un cadeau* je rématem této výpovědi a člen neurčitý uvádí do textu novou informaci. Jedná se o podstatné jméno, které není blíže určeno.

„(1) *Co to děláš?*“

„(2) *Copak to není poznat?*“

„(3) *No... ne... abych byl upřímněj, tak ani moc ne...*“

„(4) *Copaks neříkal, že bys rád nějakej dárek, před pár hodinama, kdyžs přijel?*“

(4) Neurčitý člen u rématu, *un cadeau – nějakej dárek*, je přeložen determinantem *nějaký*, který má význam značné neurčenosti.

(1) *Elle souriait toujours et s'attachait de la ficelle rouge autour de la taille.*

(2) *Je me suis levé d'un coup.*

- (3) *Hé t'emballe pas*, (4) *je lui ai dit.*

(5) *Et en même temps que je lui disais ça, je me demandais si* (6) „*t'emballe pas*“ *ça voulait dire: (7) ne te couvre pas la peau ainsi, laisse-la moi, (8) je t'en prie.*

(9) *Ou si „t'emballe pas“ ça voulait dire: (10) ne va pas trop vite tu sais, (11) non seulement j'ai toujours le mal de mer (12) mais, en plus, je repars demain pour Nancy comme deuxième pompe, (13) alors tu vois ...*

(1) Podstatné jméno *ficelle* označuje materiál, látku blíže neurčenou a tak je determinováno dělivým členem a stojí v pozici rématu.

Centrem rématu je slovo *la taille*, které se asociativní anaforou odkazuje k Marii.

(7) Opět: réma *la peau* se asociativní anaforou odkazuje k Marii.

(11) Distantním navazováním se vracíme rématem *le mal de mer* ke stejnému slovu v dřívějším kontextu.

(1) *Pořád se usmívala a přitom si uvazovala červenou mašličku kolem pasu.*

(2) „*Ty ... Neblbni s tím balením,*“ (3) *řekl jsem jí.*

(4) *A jen co jsem to vyslovil, ptal jsem se sám sebe, jestli to mělo znamenat: (5) přestaň už s tím balením svý kůže, nechej ji pro mě, (6) prosím tě.*

(7) *Anebo jestli to mělo znamenat: (8) neblbni a neber to tak hopem, protože víš, (9) ta mořská nemoc mě pořád ještě nepřešla, a (10) navíc já přece hned zítra pošupajdím zpátky do Nancy jako vobyčejný ucho, (11) takže ti musí bejt jasný ...*

(1) Ani jeden člen z originální verze není v této výpovědi přeložen, protože to není zapotřebí. Oba prvky *ficelle* a *taille* si zachovávají svoji pozici rématu i v české verzi.

(5) V této výpovědi je také rématem *kůže*, stejně jako ve francouzské verzi *la peau*. V tomto případě je člen určitý nahrazen přivlastňovacím zájmenem *svůj*.

(9) Tím, že se jedná o totální anaforu a jde o téma výpovědi, je člen určitý přeložen zájmenem ukazovacím *ta*.

Závěr

V této diplomové práci bylo hlavním cílem zjistit, jakých jazykových prostředků čeština využívá pro překlad francouzského determinantu z hlediska jeho funkce ve výstavbě textu. Přičemž čeština jako jazyk flexivní nedisponuje mluvnickou kategorií určenosti a pro její označení používá prostředků slovníkových, tvaroslovných a skladebných.

Diplomová práce je rozdělena do několika částí a kapitol. Na základě různých francouzských a českých teoretických gramatik jsem nejprve uvedla vymezení slovního druhu determinantů spolu s definicemi jednotlivých pojednávajících autorů. Postupně jsem pak zpracovala funkce členů do samostatných kapitol. Ve druhé kapitole jsem se soustředila na determinant v nominální grupě ve francouzštině, jakožto nositel označení rodu a čísla. Ve třetí kapitole je zpracován způsob, jakým determinanty realizují aktualizaci nominální grupy v textu. V poslední teoretické kapitole pak analyzuji úlohu členů v kontextově zapojené determinované grupě a vztah mezi členem a aktuálním větným členěním.

Po objasnění těchto pojmů jsem v praktické části analyzovala povídku *Permission – Opuštěák*, z knihy *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part (2002) – Kdyby tak na mě někdo někde čekal (2003)*, jejíž autorkou je současná francouzská spisovatelka *Anna Gavalda* (v překladu *Silvie Dokulilové*). Nejdříve jsem představila člen (jako mluvnickou kategorii) a jeho překlad, postup rozboru a nakonec následovala samotná analýza. Studie jsem zpracovala analytickým postupem a jedná se tedy o komparativní analýzu dvou textů tj. francouzského originálu a jeho českého překladu. Povídka je rozdělena do částí a ty pak do jednotlivých výpovědí. S každou verzí jsem pracovala samostatně tzn. v té francouzské jsem vyhledala nominální grupu determinovanou členem a určila její pozici ve výpovědi, následně jsem se pokusila určit jakým způsobem ji determinanty realizují. V české verzi jsem postupovala podobně, jen jsem

neurčovala její realizaci determinantem, ale spíše se soustředila na překlad konkrétního členu.

Výsledky toho rozboru jsem zpracovala do přehledných tabulek (viz. níže). Tabulka č.2 je rozdělena do dvou sloupců tj. pozice determinované nominální grupy ve výpovědi a použitý český ekvivalent. Vždy je uváděn příklad pro lepší porozumění.

Tabulka č.3 je rozdělena stejným způsobem, jen se v tomto případě jedná o typy anafor a jejich české ekvivalenty. Příklady nejsou uvedeny, protože anaforizovaný prvek se vždy odkazuje k jinému prvku v textu a to by bránilo porozumění tabulky.

Tabulka č.2

Nominální grupa se nachází	České ekvivalenty
v rématu se členem neurčitým	žádný pokud je v českém překladu také v rématu
	neurčité zájmeno nějaký
	superlativ př. un grand sourire charmeur - nejkouzelnější úsměv
	komparativ př. un petit scandale - menší scéna
	determinant takový
	jakýsi př. un grand philosophe - jakýsi velký filozof
	hotová (v metaforickém přirovnání) comme une insulte - hotová urážka
	sloveso př. J'avais des insomnies - blbě jsem spal
	sloveso + příslovce př. J'ai jeté un dernier regard - ještě jsem se naposledy rozhlíd
	zcela jiný výraz př. se fasse une bonne baston - dali pár do zubů
	jedna - pokud má význam číslovky
	jednou - v časových určeních př. un soir - jednou večer
	někdy - un soir někdy večer
	několik př. des kilos - několik tun
podstatné jméno se členem je úplně vypuštěno	
číslovka mnoho – depuis des semaines - po mnoha tejdnech	
v tématu se členem neurčitým	žádný pokud je v českém překladu také v tématu
	determinant jeden - př. à une époque - jednu dobu
v rématu se členem určitým	žádný pokud je v českém překladu také v rématu
	pokud se jedná o určující jméno, je přeloženo pomocí tvaroslovného prostředku - stává se přívlastkem

člen je nahrazen **přívlastkem** la bonne femme – babka

	s vyšíváním
	zcela jiný výraz př. faire la becheuse – nafoukanej výraz
	přívlastňovací zájmeno můj, naši př. la peau – svá kůže
	ukazovací zájmeno ten př. dans un truc de rencontres - do nějaký tý seznamky
	nějaký – ve smyslu neobyčejný
	ve spojení tous les jours – dennodenně/ každý den
	zesílení výrazu př. sur le quai - přímo tady na nástupišti
	sloveso př. refaire la guerre – válčit
	takový př. le bruit - takový zvuk
v tématu se členem určitým	žádný pokud je v českém překladu také v tématu
	přísluvečné určení místa př. la maison – v domě
	zájmeno ukazovací ten př. pour le sandwich - kvůli tý bagetě

Z tabulky vyplývá, jako jedna z možností překladu, že pokud si nominální grupa uchová stejnou pozici ve výpovědi obou srovnávaných textů, není pak člen přeložen do češtiny. Další zajímavostí je člen určitý u nominální grupy v tématu, který je do češtiny přeložen pomocí přísluvečného určení místa. Nejčastěji jsou však členy překládány zájmeny ukazovacími, neurčitými a přívlastňovacími. Také je nutno přeložit člen neurčitý pokud má význam číslovky.

Tabulka č.3

Anafora	Český ekvivalent
pravá	přívlastek zájmeno ten/ta

U anafory pravé (= koreferenční = totální) je překlad členu nepovinný, ale hovorový jazyk jej často využívá z důvodu větší výrazovosti.

Anafora pravá u výrazu la bonne femme, který se v textu odkazuje k une femme assise avec tout son bazar de broderie étalé sur ses genoux, již není zopakován v českém textu zájmenem ten/ta, ale přívlastkem babka s vyšíváním.

Asociativní anafora není v tabulce zmíněna, i když se v textu hojně vyskytuje. Nominální grupa determinovaná určitým členem, který se odkazuje

k prvku v předchozím kontextu asociativní anaforou, nemá tento člen do češtiny přeložený.

Stanovený cíl přinesl další aktuální poznatky o francouzském členu v textu a jeho českých ekvivalentech. Věřím, že závěry této práce přispějí k rozšíření znalostí o komparativní lingvistice, a že zjištěné skutečnosti budou přínosem pro další studie věnované této problematice.

Resumé

Le mémoire traite de la fonction des articles français sous un angle de la construction du texte en comparaison des moyens langagiers du tchèque.

Les articles français sont des morphèmes dont la fonction dans le texte est de mettre des noms en relation avec d'autres signes linguistiques et d'établir ainsi entre eux une relation de détermination. C'est pourquoi nous pouvons les appeler morphèmes nominaux. Au contraire, le tchèque ne dispose pas de catégorie grammaticale de détermination.

Le mémoire est divisé en deux parties: la première est théorique et la deuxième est pratique où se trouve l'analyse de deux textes qui sont comparés. Les textes, l'un tchèque et l'autre français, sont analysés indépendamment.

Dans le texte français il y a une analyse de la fonction des articles qui font une partie obligatoire de groupe nominal. Comment les déterminants actualisent le groupe nominal dans un texte, si leur fonction est référentielle ou coréférentielle, en même temps il faut faire la distinction entre les relations anaphoriques et cataphoriques. L'analyse du texte étudie les relations anaphoriques et les relations thématiques relevant de la perspective fonctionnelle de l'énoncé. Dans le texte tchèque, l'analyse essaie de trouver des équivalents tchèques pour la traduction des déterminants français.

Le mémoire donne des résultats intéressants. Premièrement, les articles sont très souvent traduits par les pronoms démonstratifs, indéfinis et possessifs. Deuxièmement, si le groupe nominal se trouve dans la même position dans l'énoncé tchèque et française, l'article qui détermine ce groupe n'est pas traduit. Ensuite, si le groupe nominal déterminé par l'article défini est le thème de l'énoncé, l'article peut être traduit par le complément circonstanciel de lieu.

L'analyse traite aussi des relations anaphoriques. Elle mentionne l'anaphore associative et fidèle. L'article défini qui détermine le groupe nominal et qui est anaphorisé par l'anaphore associative n'est pas traduit en tchèque. Par contre l'article défini qui est anaphorisé par l'anaphore fidèle peut être traduit, entre autre, par un complément du nom.

Seznam literatury

- Čechová, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*, Praha, ISV nakladatelství, 2000. ISBN 80-85866-57-9
- Firbas, J.: „Aktuální členění větné“ či „funkční perspektiva větná?“, *Slovo a slovesnost*, 43, str. 283, , 1982.
- Gavalda, A.: *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part*, Paris, J'ai lu, 2002. ISBN 2-290-31178-2
- Gavalda, A.: *Kdyby tak na mě někdo někde čekal*, Praha, Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1017-1
- Grevisse – Goosse: *Nouvelle grammaire française, Bruxelles*, De Boeck&Larcier s.a., 1995.
- Hendrich, J.; Radina, O.; Tláškal, J.: *Francouzská mluvnice*, Plzeň, Fraus, 2001. ISBN 80-7238-064-8
- Hořejší, V1.: *Základní francouzská mluvnice*, Olomouc, Univerzita Palackého, 1973.
- Hrbáček, J.: *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*, Praha, Trizonia, 1994. ISBN 80-85573-51-2
- Loucká, H.: *Introduction à la linguistique textuelle*, Praha, Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0982-7
- Maingueneau, D.: *Éléments de linguistique pour un texte littéraire*, Paris, Dunod, 1993. ISBN 2-10-003516-9
- Radina, O.: *Francouzština a čeština – systémové srovnání dvou jazyků*, Praha, SPN, 1977.
- Riegel, M.-Pellat, J.-C.-Rioul, R.: *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, 2004. ISBN 2-13-050249-0
- Šabršula, J.: *Slovní druhy současné francouzštiny*, Praha, SPN, 1975.
- Weinrich, H.: *Grammaire textuelle du français*, Paris, Didier/Hatier, 1989.